OFFISERSBLADET
Tidsskrift for Befalets Fellesorganisasjon
4/24

Seahawk kommer til Norge i 2026:

– Nå kjøper vi et velprøvd system

SIDE 8:

Unrivalled mobility. Proven technology.

The unstoppable Nordic hero

Beowulf, the winner of the U.S. Army's Cold Weather All-Terrain Vehicle program, is the go-anywhere system of choice for arctic environments. Capable of operating in any terrain, whether it's snow, ice, rock, sand, mud or steep mountainous climbs, Beowulf's amphibious capability also allows it to swim in flooded areas or pass obstacles using lakes and coastal waterways. Based on the legendary Bv206 and BvS10 All-Terrain Vehicles, Beowulf is the modern, proven, articulated vehicle for moving personnel and cargo in multiple operational roles under the most remote and harshest conditions.

baesystems.com/Beowulf

@BAESystemsNorge

BAE SYSTEMS

Denne gangen må det gå

Sommeren 2022 hadde forsvarsminister Bjørn Arild Gram og forsvarssjef Eirik Kristoffersen fått nok av NH90. Helikopteret leverte ikke etter forventningene og det var heller ikke håp om snarlig bedring, ifølge regjeringen. Til da hadde prosjektet med en kostnadsramme på mer enn 7 milliarder kroner, levert langt under målet om antall flytimer. Selv etter det ble besluttet at NH90 bare skulle fly for Kystvakten, klarte aldri helikopteret å fly det Forsvaret hadde håpet på.

Og for hver time NH90 var i luften, ble det en fryktelig høy prislapp – opp til 600.000 kroner per time.

NH90 er et eksempel på en materiellinvestering som kom skjevt ut fra starten. Det var ikke bare leverandøren som bar ansvaret for at helikopteret aldri leverte det Forsvaret håpet på. Det har Riksrevisjonen tidligere påpekt, og det er også en erkjennelse i Forsvaret og resten av forsvarssektoren.

Nå er det tid for å se framover, noe Offisersbladet har gjort i denne utgaven. Å lære av historien med NH90 er imidlertid helt nødvendig for at det skal gå bedre denne gangen.

Derfor har vi vært på besøk i Danmark der drøyt 20 nordmenn forbereder ankomsten av Seahawk som er forventet å komme til Bardufoss i 2026. Regjeringen har besluttet at Seahawk skal gjøre jobben NH90 ikke var i stand til på vegne av Kystvakten. Viser anskaffelsen av den velprøvde Sikorsky-maskinen og den senere innfasingen seg å være en suksess, kan det være aktuelt å kjøpe flere enn de seks som ligger i bestilling.

Ifølge sjefen for det norske bidraget i Danmark oberstløytnant, Kjetil Bjørkum, er det mulig å spare inn måneder eller kanskje år på innfasingen av flymaskinen som følge av det norsk-danske samarbeidet. Likevel retter personellet i Danmark en advarende pekefinger mot dem som måtte tro at Seahawk blir langt mindre krevende å drifte og vedlikeholde enn NH90.

«De fleste helikoptre krever forholdsvis mye vedlikehold, også Seahawk, men vi har kontroll på mengden vedlikehold som er nødvendig på Seahawk og kan lage systemer for å ivareta dette», sier Bjørkum til Offisersbladet.

Uttalelsen til den norske sjefen ved den danske basen Karup, får støtte blant teknikere og avionikere som har brukt måneder og år på å gjøre seg kjent med Seahawk. Ikke bare ligger mer enn 12 milliarder kroner i potten ved anskaffelsen av Seahawk: Forsvarets evne til å overvåke og bistå Kystvakten fra luften er også i vektskålen.

Det handler om forsvarsevne.

«Det kommer til å kreve folk dette også, og vi kan ikke ha noe færre folk enn det vi hadde på NH90 – det vil ikke gå», sier en av de norske teknikerne Offisersbladet har snakket med i denne utgaven.

Personellet Offisersbladet har møtt i Danmark ber innstendig at rammefaktorene for å drifte Seahawk er til stede i årene framover.

For en mer enn plattformfeil, er kanskje historien om NH90 i Forsvaret først og fremst en fortelling om systemsvikt i flere ledd.

Det kan ikke gjenta seg.

Øyvind Førland Olsen
redaktør Offisersbladet

4/24

OFFISERSBLADET
Organ for Befalets Fellesorganisasjon

BFO:
Postboks 501 Sentrum
0105 Oslo

Telefon 23 10 02 20
E-post: post@bfo.no
Internett: www.bfo.no

Offisersbladets tilsynskomité:
Ris og ros, og eventuelle tips om utgavene kan sendes til tilsynskomiteen@bfo.no og oyvind.olsen@bfo.no

Utgiver:
Dag Stutlien, leder BFO

Ansvarlig Redaktør:
Øyvind Førland Olsen

Redaksjon og abonnementsavdeling:
Se adresse for BFO
E-post: Offisersbladet@bfo.no
Tlf. abonnementsavdeling: 23 10 02 20
E-post: mona.audne@bfo.no

Tilsluttet Yrkesorganisasjonenes Sentralforbund-Stat

Følg BFO på:
facebook.com/befaletsfellesorganisasjon
x.com/bfok12
instagram.com/befaletsfellesorganisasjon
befalets fellesorganisasjon

Fagpressen OPPLAGSKONTROLLERT
REDAKTØRANSVAR
441 820 Printed matter
TRYKT I NORGE NO - 4660

Annonsesalg:
E-post: offisersbladet@bfo.no
Mobil: 480 91 607

Grafisk produksjon:
Design: PITBOX AS post@pitbox.no
Trykk: Ålgård Offset

Bilder:
Hvis ikke annet er oppgitt, er bildene tatt av Forsvaret.

Forside:
Her ser vi et amerikansk Seahawk som landet om bord KNM Roald Amundsen i november 2024.
Foto Johannes Bærhaugen/Forsvaret

Redaksjonen avsluttet:
28. november 2024
(Bekreftet opplag 2. halvår 2022 - 10.500)

Utgivelsesplan 2025:

Nummer	Matr.frist	Utgivelse
Nr 1, mars	3. mars	21. mars

Fortsatt stort fokus på pensjon

Det er høy aktivitet i Forsvaret, og våre medlemmer legger ned en betydelig innsats hver eneste dag for å sørge for at Forsvaret leverer på alle sine oppdrag. Parallelt arbeider BFO med å påvirke beslutningstakere, både militært og politisk, til det beste for dere alle. Prosessen med å endre pensjonsordningen for forsvarsansatte er fortsatt i gang, med en forventet ferdigstillelse innen 15. januar. Som kjent skulle avtalen vært ferdig 1.oktober, men ble utsatt for å iverksette en sideprosess mellom FD, Forsvaret og arbeidstakerorganisasjonene.

Hensikten med denne prosessen er å få enda større fokus på de utfordringene pensjonsavtalen kan få i forhold til ambisjonene i langtidsplanen. Rammene for prosessen er ikke endret, og det er på sentralt nivå i staten at prosessen blir ferdigstilt, og BFO er representert via YS-Stat. Dette er en viktig sak som berører alle ansatte i Forsvaret, og det er mange som har forventninger til et resultat hvor særlig G-beløpet på avkortning økes. BFO deltar aktivt i prosessen og ser frem til en avklaring i januar, og håper at den endelige løsningen blir til det beste for våre medlemmer.

I dag har forsvarsansatte plikt til å fratre når de fyller 60 år. I diskusjonen om pensjon vurderes det også om plikten til å fratre skal fjernes. Dette var på høring i 2021, men ble stanset ved regjeringsskifte som en del av Hurdalsplattformen. Hvis plikten til å fratre fjernes, gir det både utfordringer og muligheter. For den enkelte ansatte kan dette sees på som et gode, da det gir anledning til å jobbe lengre for de som ønsker og har mulighet til det. En forlenget yrkeskarriere vil også kunne føre til en høyere pensjon, noe som er positivt for mange. For Forsvaret gir det muligheter til å beholde personell med viktig kompetanse og erfaring. Hvis bortfall av plikten til å fratre blir en realitet kommer dette til å kreve mer av Forsvaret som arbeidsgiver på flere områder.

I dag har Forsvaret en særaldergrense på 60 år. Det er viktig å anerkjenne at ikke alle ønsker eller har mulighet til å jobbe lenger. For noen kan det være helsemessige eller personlige årsaker som gjør at de ønsker å gå av ved 60 år. Det er derfor svært viktig at et eventuelt arbeid med å fjerne plikten til å fratre belyser alle sider ved dette.

Når det gjelder lønnsoppgjøret har det vært knyttet stor interesse til avgjørelsen i lønnsnemda der det har pågått en tvungen lønnsnemd for UNIO og Akademikerne og frivillig lønnsnemd for LO. Spørsmålet om hvor mange hovedtariffavtaler dette kunne ende opp med har vi nå fått svaret på. LO-Stat ble dømt inn på den samme hoved tariffavtalen som YS-Stat allerede hadde inngått og UNIO/Akademikerne fikk prolongert sin gamle hoved tariffavtale. Da har vi to avtaleområder som før oppgjøret, men med ny avtale for vår del.

Til slutt ønsker jeg dere alle en riktig fin førjulstid og en god jul når den tid kommer.

Dag Stutlien
leder BFO

8–15

Vinner tid med samarbeid

22–27

– Vi må løfte ambisjonsnivået

46–52

Kunstig intelligens og autonome systemer i Forsvaret

innhold

FASTE SAKER

4 Redaktørens leder
5 BFO leder
28 Hva skjer?
40 KAFO-sidene
42 KAFO-sidene
44 Offisersquizen
60 Meninger
64 Internasjonale nyheter
66 Internasjonale nyheter
72 BFO befaler – en podkast
78 Med skråblikk på Forsvaret

ARTIKLER

8 Vinner tid med samarbeid
16 Forsvarets pusterom
22 – Vi må løfte ambisjonsnivået
46 Kunstig intelligens og autonome systemer i Forsvaret
54 Bryting og bakkekamp i militære operasjoner
68 Krigsfilmer
74 Vi er fortsatt en minoritet i Forsvaret

eelume

Fremtidens forsvarsteknologi er her!

Med banebrytende design og teknologi av ypperste norsk klasse er Eelume undervannsdronen som vil revolusjonere det norske forsvaret.

Våre All-Terrain AUVer er designet for å kartlegge og operere, tett på, uansett topografi, og kommer til der andre ikke når. Den er bærbar, enkel å mobilisere og kan slippes ut på tokt alene fra land, lettbåt eller skip. Den vil kartlegge og rekognosere i miljøer og områder som tidligere ikke har vært mulig.

Eelume S, All-Terrain AUV er verktøyet for fremtidens forsvar, utviklet basert på norske krav.

Discover more
www.eelume.com

Vinner tid med samarbeid

Nordmenn i Danmark skal sørge for at Seahawk kommer raskere i lufta, til tjeneste for Kystvakten.

Tekst & foto Øyvind Førland Olsen

På Karup flystasjon jobber 3500 mennesker. Militærbasen er tilholdssted for det danske luftforsvarets helikoptre, flyverskolen og luftromsovervåkning. I tillegg er Karup, som ble bygget av tyskerne under 2. verdenskrig, det operative hovedkvarteret for den danske hæren og luft- og sjøforsvaret.

Oppi i mylderet av funksjoner og militære kapasiteter, på den enorme basen på 3000 mål, eller drøyt 4000 fotballbaner, finner vi også et lite norsk bidrag.

Forsvarets teknikere, avionikere og operativt personell skal sørge for at innfasingen av Norges neste maritime helikopter Seahawk blir best mulig gjennom utvekslingen NOME (Norwegian Maritime Helicopter Exchange).

– Vårt opphold i Danmark vil kunne forkorte innfasingen av Seahawk med måneder eller kanskje år. Det er det ikke noe tvil om.

SKAL OPPRETTHOLDE KOMPETANSEN

Det sier oberstløytnant Kjetil Bjørkum. Han er norsk stedlig sjef (Senior National Representative – SNR) for det norske bidraget som er lokalisert på Karup og i Aalborg.

Bjørkum mener at det er viktig med et tett samarbeid Danmark for å få mest mulig ut av Seahawk når det skal ut i tjeneste for Kystvakten.

– De nordiske landene er så små og lite robuste hver for seg at vi har mye å hente innenfor utdanning og logistikk. Vi har en vei å gå før vi er samkjørte på operativ drift, men vi bør styre mot det. På sikt kan vi kanskje operere sømløst mellom en dansk fregatt og en norsk Seahawk.

– Det er ikke noe tvil om at et tettere nordisk samarbeid er veien å gå, sier oberstløytnanten.

Bjørkum som kom til Karup i april 2023, forteller at hovedoppdraget, og meningen ved å flytte drøyt 20 ansatte i fra Bardufoss til Danmark, er å opprettholde maritim helikopterkompetanse.

– Da NH90-kontrakten ble kansellert, hadde vi ikke lenger noen maritime helikoptre. Det er en kompetanse som er tidkrevende å bygge, og som mye annen kompetanse er det ferskvare. Hvis man slutter med maritime helikopteroperasjoner over noen år, tar det lang tid å bygge opp igjen.

KANSELLERT PÅ SOMMEREN

Fredag 10. juni 2022, hadde regjeringen fått nok. Håndbrekket ble dratt opp, og NH90-prosjektet ble parkert for godt. NH90 leverte ikke etter forventningene og det var heller ikke håp om snarlig bedring, ifølge regjeringen.

– Det er en alvorlig avgjørelse, men uansett hvor mange timer personellet jobber, og uansett hvor mange deler vi bestiller, så vil ikke NH90 kunne møte Forsvarets behov. Basert på en omforent anbefaling fra forsvarssektoren, har regjeringen besluttet å avslutte innfasingen av NH90, og gitt Forsvarsmateriell oppdrag om å heve kontrakten med leverandøren, uttalte forsvarsminister Bjørn Arild Gram i en pressemelding.

Forsvarssjef Eirik Kristoffersen fulgte opp og uttalte:
– Det er ikke noe håp om at dette her kan komme i lufta til en fornuftig pris. Det er et helikopter som aldri har levert, sa Kristoffersen, ifølge Forsvarets forum.

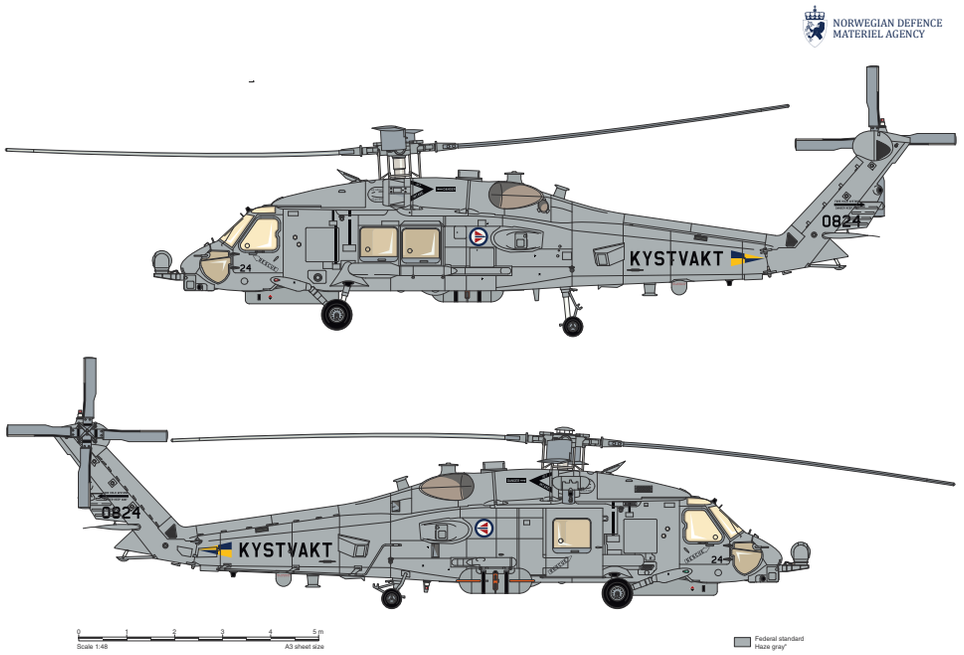
Overfor medier som Nettavisen uttalte forsvarssjefen i 2022 at en flytime med NH90 var estimert til å koste 600.000 kroner, en pris som ikke var «akseptabel», uttalte Kristoffersen da.

I tillegg til den harde dommen fra forsvarssjef og forsvarsminister, hadde Riksrevisjonen svingt pisken over anskaffelsen og

Oberstløytnant Kjetil Bjørkum mener utvekslingen i Danmark kan spare måneder eller år på innfasingen av Seahawk i Norge.

> *– Det er ikke noe tvil om at et tettere nordisk samarbeid er veien å gå.*
>
> *Oberstløytnant Kjetil Bjørkum*

Slik blir MH-60R Seahawk med norske farger og merkinger (Illustrasjon: Forsvarsmateriell Luftkapasiteter).

Fakta:

Norge har gått til anskaffelse Seks Sikorsky MH-60R som skal benyttes av Kystvakten. Kostnadsrammen er per nå 12.590 millioner kroner (12, 59 milliarder kroner), ifølge Forsvarsmateriell. Helikoptrene skal bli levert til Norge i 2026-27.

Primærfunksjon: Anti-ubåtkrigføring og mulitrollehelikopter
Lengde: 19, 8 meter
Høyde: 15, 2 meter
Toppfart: 180 knop – rundt 350 kilometer i timen
Rekkevidde: 870 kilometer
Vekt: 6900 kg (tom) 10700 kg (maksvekt med mannskap og bestykning)
Besetning: Tre-fire

Kilde: US Navy, Royal Australian Navy og Forsvarsmateriell).

innfasingen av NH90, flere år tidligere. Varsellampene blinket flere år før kontrakten ble hevet.

- Det er store forsinkelser i både leveranse og innfasing.
- Helikoptrene har så langt gitt få flytimer, har lav tilgjengelighet og svært begrenset operativ virksomhet.
- Helikoptrene har et stort vedlikeholdsbehov og meget høye driftskostnader.

Det konkluderte Riksrevisjonen allerede i 2018, og skrev videre at: «Leverandøren har en stor del av ansvaret for forsinkelsene, men Forsvarsdepartementet, Forsvarsmateriell og Forsvaret har heller ikke fulgt opp anskaffelsen godt nok».

«MANGLENDE BEMANNING»

I tillegg ble det pekt på svikt i planleggingen og manglende bemanning i Luftforsvaret og FLO/FMA.

Anskaffelsen av NH90 kom også skjevt ut fra starten da forutsetningene for nytt maritimt helikopter var at det skulle velges et helikopter med kjent teknologi fra en leverandør med «dokumentert driftssikkerhet».

Slik var det ikke med leverandøren av NH90.

«NH90 eksisterte bare som prototyp og NHI hadde ingen produksjon å vise til», skrev Riksrevisjonen i sin rapport.

På tross av kritikken av NH90, og problemene med å nå målsettingene om mer flytid, var det likevel utvikling i prosjektet, forteller Bjørkum

VAR UTE PÅ OPPDRAG

– Vi hadde faktisk et helikopter på fartøy med Kystvakten. Det kom tilbake dagen før det ble besluttet å kansellere kontrakten. Da gikk vi fra å drive operativt med materiell og personell, til ikke å ha noe å gjøre. Det skjedde over natta. For de aller fleste kom det som en overraskelse når beslutningen ble tatt om å kansellere NH90-kontrakten, sier Kjetil Bjørkum som da var skvadronssjef på 337.

– Det var ingen som hadde sett for seg at det skulle skje så brått.

Så falt valget på et nytt helikopter som skulle levere det NH90 ikke klarte.

Ni måneder etter at NH90 var kansellert, i mars 2023, ble det klart: MH-60R Seahawk fra Sikorsky skulle løse oppdraget for Forsvaret og Kystvakten.

«VELPRØVD SYSTEM»

Oberstløytnant Bjørkum mener det er en trygghet med at de nå får et helikopter som har vært flere år i tjeneste for en rekke land. Danmark har driftet helikoptrene sine siden 2016. De sitter med erfaring som Norge kan dra nytte av, mener Bjørkum.

– Særlig på den tekniske siden av å drifte helikopteret i hele vedlikeholdsspekteret, er det vi lærer her svært betydningsfullt, sier Bjørkum.

– Hva får man med Seahawk som man ikke hadde med NH90?

– Jeg tror vi ikke skal sammenligne de to flymaskinene. Med Seahawk får vi en høyst kapabel flymaskin som kan levere det Kystvakten har bruk for.

– Nå kjøper vi et velprøvd system som mange land har. Vi har kjøpt noen tilleggsprodukter som også Danmark har. Vi har ikke kjøpt noe som er særnorsk. Det vil forhåpentligvis gi noen fordeler med tanke på deleproblematikk fordi det vil alltid være noen andre som opererer de samme systemene, sier Bjørkum.

– Det ble jo brukt et begrep som «hyllevare» med tanke på fordelen ved Seahawk?

– Hyllevare er et dårlig begrep å bruke om flymaskiner da mange deler og systemer

ikke kan anskaffes andre steder enn fra produsenten av helikopteret, og er produsert spesifikt for den enkelte typen helikopter. Men dersom man mener at "hyllevare" beskriver et helikopter anskaffet uten særegne norske modifikasjoner, så passer det med innkjøpet av MH60R.

– Men dette betyr ikke at det ikke skal vedlikeholdes. De fleste helikoptre krever forholdsvis mye vedlikehold, også Seahawk, men vi har kontroll på mengden vedlikehold som er nødvendig på Seahawk og kan lage systemer for å ivareta dette, sier Bjørkum.

VIL KREVE BETYDELIG VEDLIKEHOLD

I en vedlikeholdshangar står tre danske Seahawk på fase-ettersyn.

Vedlikeholdsregimet i Danmark er formet av USA. Det samme vil gjelde de norske Seahawkene, forklarer Kennet Mathiassen (25).

Han er tekniker på Seahawk og til tross for sin unge alder, har han flere år med erfaring på NH90.

– Vedlikeholdskonseptet på helikopteret er jo tilpasset amerikanerne og vi er på langt nær så store som dem. Det betyr at vi vil skru mer per flytime enn det de gjør fordi de vil ha muligheter til å bruke flytimene bedre enn oss.

– NH90 var «fly-by-wire», sier Mathiassen og viser til at NH90 ble styrt via en elektrisk ledning, ikke en mekanisk kobling med stag og kontrollkabler.

– Det er jo ikke Seahawken. Her går det jo kontrollkabler fra cockpit hele veien tilbake til halen som innebærer at vi må utføre «waier tension» (måle spenning i kablene, journ. anm.), sier Mathiassen.

– Blir det mindre å gjøre for dere med Seahawk enn det var med NH90?

– Ikke i det hele tatt. Daginspeksjonene er mer omfattende enn på NH90. Det kommer til å kreve folk dette også, og vi kan ikke ha noe færre folk enn det vi hadde på NH90 – det vil ikke gå. Dette er jo et aluminiumskrog mens NH90 var kompositt. Det fører til mer skroginspeksjoner og du må være mye mer bevisst fordi det blir lettere sprekker på et aluminiumskrog, sier Mathiassen.

BLIR KJENT MED SEAHAWK

Til tross for at Seahawk vil kreve betydelig vedlikehold, er likevel det er fordel at Forsvaret har sendt sine egne til Danmark, mener Mathiassen. Nå bygger de erfaring for innfasing og drift av de norske Seahawkene.

– Bare det at vi har personell her over flere år og jobber med plattformen og blir kjent med den, det er av stor betydning, sier Mathiassen.

– Industrien var fryktelige treige med å opp-

Kennet Mathiassen og Rune Løvås (t.v) er henholdsvis tekniker og avioniker som er på utveksling i Danmark. De forteller at Seahawk vil kreve et betydelig vedlikehold (Foto: Marius Krey).

datere systemene på NH90. Med amerikanerne virker det som det er mer systematikk og lettere å oppdatere. Ifølge tilbakemeldinger fra danskene, er det mer brukerstyrt, sier Rune Løvås, som er avioniker.

– Hvis de ønsker nye funksjoner eller snarveier i software så får de det. Vi har mye større muligheter til å ligge i forkant med Seahawk enn det vi fikk til med NH90, fortsetter han.

FRA TESLA TIL VOLVO 240

En drøy times biltur nordover fra Karup, ved Flyvestation Aalborgs helikopterverksted, er det en håndfull norske teknikere og avionikere. De sørger for det tunge vedlikeholdet av danske Seahawk og tilhører Vedlikeholdsskvadronen.

Flymaskinene er strippet ned til det mest grunnleggende, nærmest et tomt helikopterskrog. Rotorer er fjernet og det meste av maskinvare er borte fra helikopteret.

Når et Seahawk har tre år og seks måneder i tjeneste, må det inn til tungt vedlikehold.

Da vil det ta noe tid før det igjen er i lufta for det danske luftforsvaret.

– Det er jo litt som å gå fra Tesla til en Volvo 240. Det er «back to basics» med vaier og trinser, sier tekniker og stabssersjant (OR7) Svein Vidar Nilsen og sikter til overgangen fra NH90 til Seahawk.

– Det vi holder på med her handler i bunn og grunn å lære mest mulig om maskinen for så å korte ned tiden det vil ta før vi får tatt de i bruk for Norge. Med NH90 var det en læringsprosess hele veien der vi selv måtte finne ut av ting, fortsetter han.

FLEST MULIG FLYTIMER

Det tekniske personellet ved Aalborg tror at Seahawk vil vise seg å være en større suksesshistorie enn NH90. Det betinger likevel at det blir lagt til rette for at det nok personell som kan drifte systemet, mener personellet i Aalborg.

– Med tanke på det tunge vedlikeholdet av helikopteret, ser vi at det er like omfattende som på NH90, sier Per-Bjørnar Carlsen som er sivilt tilsatt tekniker ved Vedlikeholdskvadronen.

– Jeg håper det ikke er en forventning til at Forsvaret skal redusere antall teknikere i forhold det vi var på NH90. Det ser ut som Seahawk har samme behov for vedlikehold, sier Carlsen.

Bekymringen til de norske bakkepersonellet i Aalborg, viser seg også i antall operative flytimer NH90 utførte på vegne av Kystvakten. Antallet gikk stadig nedover i årene som ledet fram til kanselleringen av NH90-kontrakten. Fra toppåret 2019 der NH90 fløy 178 timer på vegne av Kystvakten, sank det betydelig i årene framover.

I 2022, samme år som NH90 kontrakten ble kansellert, var helikoptrene operative i 33 timer, viser Kystvaktens årsrapport fra 2022.

– Det er mange flinke folk vi har mistet i løpet av de siste årene. Og vi har også slitt med å beholde ansatte. Med færre folk blir det naturligvis mer å gjøre på de som blir igjen, sier Truls Indal som i likhet med Carlsen er sivilt tilsatt i Forsvaret.

OPERATIVT OG TEKNISK PERSONELL

Tilbake på Karup viser Fredrik Enoksen Offisersbladet vei på basen. På et murbygg er det festet et skilt: «MH-60R simulator». Det er totalt fotoforbud, men ikke flyforbud inne i cockpiten som står plantet på det som ligner stylter for å simulere helikopterets bevegelse i lufta. Instrumentene er også identiske med de som er om bord et Seahawk.

Offisersbladets utsendte får også prøvd flygerferdighetene over Færøyene. Det går bra – en stund.

Etter et par mislykkede forsøk på å ta helikopteret ned på rullebanen, går skjermen i rødt. Flymaskinen har tippet fremover og deiset i bakken.

– Vi må sørge for at programmene pilotene om bord bruker, er vedlikeholdt og fungerer. Vi holder brief for dem før og

– Bare det at vi har personell her over flere år og jobber med plattformen og blir kjent med den, det er av stor betydning, sier Kennet Mathiassen.

– Det er jo litt som å gå fra Tesla til en Volvo 240. Det er «back to basics» med vaier og trinser, sier tekniker og stabssersjant (OR7) Svein Vidar Nilsen. Her er han sammen med Esben Svegre.

Danmark første Seahawks ble operative i 2017. De ni Seahawk-helikoptere tilhører Eskadrille 723 under Helicopter Wing Karup. Danmark er nå i en prosess for å klargjøre helikoptrene for anti-ubåtkrigføring.

etter at oppdraget er over, forklarer Enoksen som er en del av det operative miljøet som skal understøtte oppdraget Seahawk skal utføre.

Enoksens jobb er å bidra i planlegging, utførelse og etterbehandling av luftoperasjoner med Luftforsvarets forskjellige flytyper – såkalt «mission support».

– Oppdragsporteføljen med Seahawk blir veldig lik den vi har hatt med NH90. Det handler om å bistå til at pilotene har de beste forutsetningene for å løse oppdraget, sier Fredrik Enoksen.

Han er én av fem nordmenn i Danmark som jobber med understøttelse av Seahawks framtidig jobb for Kystvakten. Han kom til Danmark i 2023 og skal være her fram til 2027. Han vet ennå ikke hva som venter ham når han etter hvert skal ta meg seg familien tilbake til Norge.

– Det er jo det som er spennende. Om jeg kommer til å jobbe med Seahawk da eller om jeg blir omstilt til en annen stilling.

– Vi vet jo ikke helt hvordan vi kommer til å løse oppdraget for Kystvakten når det skal starte, men vi bidrar jo i FMA og IKT Luftforsvaret for å fortelle dem hvordan danskene gjør det, og hvordan vi ser for oss at det er best å gjøre det, sier Enoksen.

GODT SAMARBEID MED DANSKENE

Utenfor en av hangarene på Karup står Kjetil Bjørkum ute med Offisersbladet. Et

Fredrik Enoksen er mission support – som handler om understøttelse av operasjoner: – Oppdragsporteføljen med Seahawk blir veldig lik den vi har hatt med NH90, sier han.

Norge mottar sine seks Seahawk i perioden 2026-27. Her ser vi et amerikansk Seahawk om bord KNM Roald Amundsen tidligere i år (Foto: Johannes Bærhaugen/Forsvaret).

– Det er altfor lenge jeg selv har flydd et helikopter, sier Bjørkum som har vært pilot om bord Bell 412 i Norge og sjekket ut på Black Hawk i USA.

Seahawk er i lufta, og en pilot skal sjekkes ut og godkjennes for oppdrag for det danske forsvaret.

Ifølge Bjørkum har den lille norske styrken på den store danske basen, tilpasset seg hverdagen. Danskene er nesten som nordmenn, og dermed også lette å samarbeide med. Folk forstår hverandre, sier oberstløytnanten.

– Mitt inntrykk er at folk trives her, både på jobben og i fritiden. Veldig mange har jo med familien her, sier Kjetil Bjørkum.

Han kom til Karup i april 2023, med kona og tre barn i alderen 12-17 år. Den fjerde (20 år) er i Norge og studerer.

– De er i overkant vant til å være på flyttefot. Vi har vært en del i USA, og ungene er vant med å gå på internasjonal skole som de gjør her også.

– Får du en tur bak spakene på et Seahawk mens du er her?

– Det er altfor lenge siden jeg selv har flydd et helikopter, sier Bjørkum som har vært pilot om bord Bell 412 i Norge og sjekket ut på Black Hawk i USA.

– Det tror jeg alle piloter som ikke har gjort det på en stund vil føle. Det kan jo hende at jeg får meg en tur her, men vi får se og det er ikke der vi bør prioritere flytida først.

– Vi får en utprøvd plattform

Forsvarsmateriell mener erfaringene fra NH90-anskaffelsen gjør at Forsvaret stiller bedre forberedt enn tidligere.

Brigader Jarle Nergård i Forsvarsmateriell (Foto: Forsvaret)

– Foreløpig ser det ut som at ting går etter planen. Planen tilsier at helikoptrene skal leveres i perioden 2026 til 2027. Innfasingen starter umiddelbart etter mottak av første helikopter, med øving og forberedelser til operasjoner med Kystvakten.

– Som alltid vil det være en stegvis tilnærming mot økt modenhet av både personell og materiell.

Det skriver brigader Jarle Nergård, sjef for Forsvarsmateriell (FMA) Luftkapasiteter i til Offisersbladet.

Han viser at Seahawk-prosjektet har en styringsramme på 11,3 milliarder kroner.

MYE MER ENN FLYMASKINER

Det dekker blant annet reservedeler og vedlikeholdsavtaler for de første to årene, samt utdanning og tilpasning av både bygningsmasse og helikopterbærende fartøy, skriver Nergård

– Med andre ord langt mer enn kun selve flymaskinene.

– Når man vil ta en beslutning om flere helikoptre, og hva vil utløse en slik beslutning?

– Langtidsplanen for forsvarssektoren (LTP) legger ikke opp til flere helikoptre til Kystvakten. Derimot er det planlagt nye maritime helikoptre til understøttelse av nye fregatter, men dette vil være en egen anskaffelse som fordrer en egen politisk beslutning.

HAR LÆRT AV NH90

Ifølge Nergård har Forsvarsmateriell tatt lærdommer av anskaffelsen av NH90 der Norge nå er i en juridisk prosess for å tilbakeføre 8 helikoptre til produsenten.

– Deler med lang ledetid må bestilles tidlig. Det har vi gjort, og de første reservedelene til Seahawk ble faktisk mottatt på Gardermoen allerede før sommeren. En annen ting vi har tatt lærdom av, som kanskje ikke er så synlig for folk flest, er å tilrettelegge for nasjonal eller europeisk anskaffelse av POL-produkter («petrol, oil, lubricants») for å være uavhengig av amerikanske leveranser på dette området.

– Hva får man med Seahawk som man ikke hadde med NH90?

– Vi får en utprøvd plattform som vi forventer vil levere den nødvendige tilgjengeligheten for Kystvaktens aktivitet. Det er det viktigste. – Avtalen vi har inngått med amerikanske myndigheter omhandler mer enn bare selve helikopterkjøpet, den sikrer også tilgang til reservedeler, kontinuerlige forbedringer, nødvendige kapabilitetsutvidelser og teknisk understøttelse i hele levetiden. For oss, som skal operere en relativt liten flåte, teller det mye, skriver Nergård.

Forsvarets pusterom

På Bæreia, i skogen utenfor Kongsvinger, ligger Forsvarets veteransenter, et rekreasjonssenter hvor veteraner og deres familier kan få en pause i hverdagen. Nå øker de kapasiteten og satser særlig på barnefamiliene.

Tekst & foto Morten Lauveng

– Den belastningen det er å dra ut på internasjonale oppdrag er like tøff for familien hjemme, som for den som reiser ut. Så dette er en viktig satsning fra Forsvaret, sier sjefen på Bæreia, oberstløytnant Arnstein Rune Hestnes.

Det setter familien Øvereng-Bakk pris på. Når pappa Ola (48) var i Syria for sju år siden ble Linda (41) alene med ansvaret for deres tre barn Jon Mathias (12), Isolde (11) og Maud (9). Men Linda mener det kunne vært verre.

– Vi er heldige som bor på Rena og har et nettverk av familier som skjønner dette livet. Men det er tøft, man går i en slags boble, forteller Linda.

EN HEKTISK HVERDAG

Ola har vært deployert til Bosnia og Kosovo og har vært fem ganger i Afghanistan, og jobber i dag som prosjektkoordinator i Forsvaret. Selv om han ikke er i krigen lenger, er det fortsatt mange reisedøgn løpet av året. Familien har vært flere turer til Bæreia. Ola ser på veteransenteret som en kompensasjon for tiden han er borte fra familien, det blir en annerkjennelse til hele familien, forteller han.

– Noe av det største for meg er når barna sier at det er fordi jeg er så mye borte, at de får lov til å være der. En jobb i Forsvaret krever mye fra hele familien. Vi har alle sammen satt pris på Bæreia, sier Ola.

Men trives barna der? «Hallo, det er Bæreia!», bryter yngste datter Maud inn, og barna ramser opp alt de har får vært med på, som skisenteret, tur til Liseberg, bowling, riding og badeturer.

– Vi er en aktiv familie med unger som driver med masse aktiviteter, så det å kunne komme til dekket bord betyr mye for oss. Og det er veldig god mat der, forteller Ola.

ET SENTER FOR ALLE

Oppholdet på Bæreia er gratis og

Familien Øvereng-Bakk: (f.v) Ola, Linda, Jon Mathias, Maud og Isolde. Ola har en hektisk hverdag som prosjektkoordinator i Forsvaret og har mange reisedøgn i løpet av året. Han ser på veteransenteret som en kompensasjon for tiden han er borte. Her kan de møte til dekket bord, og familien kan få litt etterlengtet kvalitetstid sammen.

Sven-Erik Marthinsen og Rune Green har ikke tjenestegjort sammen, men funnet tonen på Bæreia og slapper av i TV-Stua og slår et slag biljard.

– Ta en tur og opplev for deg selv, mange unge har vel en travel hverdag. Men har de mulighet til en langhelg så kom hit å se hva dette er. Det burde de gjøre, sier Sven-Erik Marthinsen. Han har hatt fem kontingenter i Libanon, NORBAT kontingent 25-32-33-37-38 og reiser til Bæreia rundt tre ganger i året.

Forsvaret dekker reisen dit for de som bor langt unna.

Ola forteller at mange kollegaer tror at Bæreia bare er for de med utfordringer. Han har tenkt det samme selv.

– Jeg hører fortsatt at mange tror det ikke er for dem, for de strever jo ikke med noe. Men det er jo et tilbud til alle, ingen takker deg for å ikke bruke det, sier Ola.

Det eneste kravet er at du er veteran eller er i familie med en veteran fra internasjonal operasjon eller tjeneste.

– Veteraner med spesielle behov, er den viktigste gruppen selvfølgelig. Men nå kommer det en ny bølge unge veteraner fra Afghanistan med familier, og dette er et vel så viktig tilbud til dem, mener Ola.

Møtene med andre familier og veteraner har betydd mye for familien Øvereng-Bakk, de har fått et større nettverk og barna får mer forståelse for verden de lever i.

– De historiene de deler gjør inntrykk. Det kan være de tøffeste kara som sliter, og den gleden de får når de leker og tuller med barna, det betyr mye for meg, sier Linda.

FREDFULLE DAGER

Det er stille og rolig når vi sjekker inn på Bæreia. Noen gjester holder seg for seg selv, andre tar en kaffe og slår av en prat på biblioteket. Sven-Erik Marthinsen (56) har hatt fem kontingenter i Libanon og trives godt på Bæreia. Han reiser hit tre ganger i året med kona. Han synes flere unge burde ta seg en langhelg på stedet.

– For meg er dette en avslapningsplass. Du har ingen ansvar eller krav, du kan bare slappe av å roe ned, sier Marthinsen.

Selv føler ikke Marthinsen han har pådratt seg noen skader fra tjenesten, og syntes media sitt søkelys på PTSD etter utenlandstjeneste

Minigolfbanen på Bæreia har blitt populær. Libanonveteranene Sven-Erik Marthinsen og Rune Green spiller en runde. De har allerede blitt godt kjent med hindringene og hvor det lønner seg plassere slagene, men banerekorden på 14 slag innehas av veteran Ole Johan M. Vars.

Sjefssersjant Tommy Tomteberget er fungerende sykepleier på huset og jobbet her i snart ti år. Han er opptatt av veteransenteret som en nettverksbygger og mener etablering og retablering av nettverk er noe av det viktigste som skjer på veteransenteret.

– Det er en del av de som bruker senteret som har utfordringer. Krig er ikke helsefremmende, og det har aldri vært det. PTSD har vært kjent i årtusener. Det finnes data tilbake til romertiden og legionærer som kom tilbake og sleit med det psykiske helsa, men ble ikke fastsatt som diagnose før på 80-tallet, forteller Tomteberget.

kan være uheldig hvis veteranbegrepet blir synonymt med skader. Han påpeker at de fleste tross alt har det fint. Men tiden i Forsvaret sitter i ryggmargen, og det er godt å kunne prate med noen som skjønner sjargongen.

– Det har vært en såpass spesiell del av livet, det er noe jeg aldri glemmer. Dette er med meg på godt og vondt. Her kan man også mimre og fleipe litt, det var jo masse morsomme episoder i Forsvaret også, forteller Marthinsen.

Damene i resepsjonen blir omtalt som «hjertet av Bæreia». På kveldene når roen senker seg kommer ofte de vanskelige historiene. Noen gjester kan være ensomme og setter pris på god mat og litt ekstra omsorg. Skal du jobbe på Bæreia bør du være en multikunstner og det forventes at du er et medmenneske.

KRIGSHISTORIEN SITTER I VEGGENE

Veteransenteret ble bygget i 1959 og het tidligere Krigsinvalidhjemmet, drevet av Krigsinvalideforbundet. Det ble startet for å ivareta skadde etter andre verdenskrig.

Initiativtakeren og lederen for foreningen var motstandsmannen med ni liv, Jan Baalsrud, som på mirakuløst vis overlevde flukten fra tyskerne gjennom Nord-Troms. Baalsrud sovnet inn på Bæreia i 1988. I 2008 tok Forsvaret over driften av veteransenteret.

– Det kunne vært drevet av det sivile eller veteranorganisasjonene, men dette er en del av Forsvaret. Det er et tydelig signal om at vi tar vare på våre egne, sier Hestnes.

HJERTET AV BÆREIA

Du kan komme som du er, og flere av gjestene kan være ensomme og setter pris på god mat og omsorg. Det er ingen behandling på huset, men skal du jobbe på Bæreia er det en kvalitet som vektlegges mer enn noe annet; at du

Kokken Ivan Sandberg (54) står for fire måltider per dag, inkludert i oppholdet. Han er lidenskapelig opptatt av mat, og har tilegnet seg kunnskap langt utover kokkefaget. Han slakter, sanker fra skogen og legger sin ære i å servere ren og energirik mat. Gjestene og tilbakemeldingene er halve lønna og han har en drømmejobb, forteller han.

– Vi tryller ikke, vi bruker vårt fag til å bearbeide god mat. Vi bruker rene krydder og urter. Dette tenker jeg er bra for våre gjester. Energi får du av god mat.», sier Ivan Sandberg.

er et medmenneske. Resepsjonistene Nora Marie Skjæret (57), Bente Sandnes (54), Ann Kristin Nicolaisen (53) og Berit Rommenstad (61) har fått høre mye på Bæreia. De anser seg selv som sykepleiere, bartendere, vaskehjelp, kontordamer, psykologer og kosetanter.

– De vil gjerne prate om alt og ingen ting. Det er ofte på kvelden historiene som er vanskelige kommer. Det er mange historier som gjør inntrykk, forteller Bente.

Når skuldrene senkes, kommer historiene til overflaten

En resepsjonist, kokk eller renholder kan få høre en livshistorie fordi de var der når veteranen var klar for å dele. Dette blir beskrevet som «Bæreia-effekten». Resepsjonistene har også ansvar for tjenesten «Forsvarets åpne dør» og svarer på telefoner og e-post om alt veteranrelatert. Men noen samtaler kan være tøffe.

– Vi kan ofte få selvmordstelefoner, det er tøft. Man må stille masse spørsmål og prøve finne ut hvor de er, så vi kan ordne hjelp. Det har heldigvis gått bra til nå, forteller Bente.

Ofte blir løsningen et opphold på veteransenteret, så kan de hjelpe dem videre derfra.

– Vi driver jo ikke med behandling, men kan gi råd og veiledning videre inn i systemet, legger Nora Marie til.

«Det er større sjanser for å få problemer når du forlater flokken.»

Det er 80 prosent større sjanse for å få utfordringer etter du slutter i Forsvaret. Sjefssersjant Tommy Tomteberget er også fungerende sykepleier på huset og har nylig publisert en studie hvor alle som svarte beskrev samhold og brorskap som noe av det viktigste i tjenesten.

– Det er jo sånn militæret er oppbygd, vi bruker hjernens ønske om tilhørighet og felleskap. Den mekanismen er så sterk, at det blir et stort savn når de kommer hjem igjen, sier Tomteberget.

Han forteller at når fellesskapet bråslutter og de som var viktige før tjenesten – familie og venner – ikke klarer å fylle tomrommet, går flere på et dobbelt tap. Her spiller veteransenteret en viktig rolle i å etablere og reetablere nettverk for både veteraner og familien.

– Det å bli sett og få medaljene sine, at staten og forsvaret viser tydelig at vi setter pris på den innsatsen du har gjort, det er utrolig viktig, det er forebyggende, og det skulle bare mangle, sier Arntstein Hestnes (t.v). Her er han med Tommy Tomteberget.

– Det er noen som har sagt litt på spøk at det var her kjerringa fant ut at «det var jo ikke bare jeg som var gæren». Familien er viktig, de er nærmeste støttespillere og de har ikke alltid fått så mye oppmerksomhet, forteller Tomteberget.

EN LITEN, MEN VIKTIG GRUPPE

Ifølge Afghanistanundersøkelsen så har veteraner generelt en bedre helse og bedre arbeidsdeltakelse enn befolkningen ellers. Rundt 10 prosent vil få en eller annen angstrelatert lidelse etter en internasjonal operasjon.

– Statistikk er utrolig viktig for å sette riktig tiltak der det trengs. Men statistikk kan også være sårende for de som er skadet. Her på senteret er vi opptatt av enkeltindividet og hvordan samfunnet tar vare på disse, sier Hestnes.

Oberstløytnant Arnstein Rune Hestnes ser store fremskritt i behandlingen av veteranene siden Libanonveteranenes tid, men mener det fortsatt gjenstår mye arbeid.

– Vi har gått fra null oppfølging til dagens tilbud, men vi er ikke ferdig. Det er viktig at kommunene kjenner veteranenes behov, særlig for de som møter utfordringer, sier Hestnes.

En av de viktigste jobbene til veteraninspektøren er å informere kommuner og sivilt hjelpeapparat.

Hestnes ønsker raskere behandling av PTSD, mange veteraner opplever lang ventetid og kvaliteten på hjelpen varierer i kommunene.

– Det er vondt å se at folk blir stående på ventelister, og hvor tilfeldig hjelpen fra fastlege og lokalt DPS kan være. Personlig skulle jeg ønske det var en pakkeløsning for PTSD, avslutter Hestnes.

PS!

Forsvarets åpne dør for veteraner og veteranfamilier er betjent hverdager klokken 08.00–15.00 og kan nåes på telefon 80085000 mail: veteraner@mil.no

Veteransenteret drives som et hotell, med svømmebasseng, treningsrom, minigolfbane, biljard, bibliotek og lekerom for de minste. Senteret ligger ved et vann, og det flere turstier i området. Det blir arrangert gjenforeninger, kurs og aktiviteter for familier.

Bassenget på Bæreia holder komfortable 34 grader. Da de prøvde skru ned temperaturen til 28 grader, som er standard basseng temperatur, falt ikke det i smak hos en krigsseiler som hadde blitt torpedert tre ganger tidligere. Han var nemlig ferdig med å svømme i kaldt vann, fortalte han. Siden det har temperaturen holdt seg på over 30 grader.

FØRHJULSKAMPANJE

Hyundai Kona EV Premium Long Range - Gjelder kun 2 stk biler

- Metallic lakk
- Oppvarmet ratt
- 360 graders kamera
- Tonde ruter bak
- BOSE Premium lydanlegg
- El. seter foran
- El. bakluke
- Smart Key
- Varmepumpe
- Sort interiør
- Blindsonevarsling
- Vinterhjul u/pigg

Leieperiode 39 mnd/48.750 km
Startkostnad kr 0,-
Pris pr mnd kr 4.450,- inkl. MVA
Rekkevidde inntil 514 km (WLTP)

Nissan Ariya Advance e-4ORCE AWD – Gjelder kun 2 stk biler

- Metallic lakk
- El. bakluke
- Tonede bakruter
- LED frontlys
- 360 graders kamera
- 19'' alu. felger
- Blindsonevarsling
- Oppvarmet ratt
- Sorte stoffseter
- 6-veis elektrisk justering av forseter
- Vinterhjul u/pigg

Leieperiode 36 mnd/45.000 km
Startkostnad kr 0,-
Pris pr mnd kr 5.390,- inkl. MVA
Rekkevidde inntil 515 km (WLTP)

VW ID.3 PRO Highline 204 HK – Gjelder kun 1 stk bil

- Moonstone Grey
- LED Matrix hovedlys
- Ryggekamera
- Keyless
- Varmepumpe
- Adaptiv cruise
- Oppvarmet ratt
- Apple CarPlay/Android Auto
- Mørke ruter bak
- 18'' lettmetallfelger
- Ambientebelysning
- Vinterhjul u/pigg
- Serviceavtale er inkludert i leieperioden

Leieperiode 39 mnd/48.750 km
Startkostnad kr 0,-
Pris pr mnd kr 4.890,- inkl. MVA
Rekkevidde inntil 429 km (WLTP

VW ID.4 PRO 4MOTION Highline 286 HK

- Metallic lakk
- Tilhengerfeste
- Ryggekamera
- Adaptiv cruise
- Oppvarmet ratt
- LED Matrix hovedlys
- 12-veis el. justerbare komfortseter
- Komfortpakke +
- Style interiør m/memory
- El. bakluke
- 19'' Hamar lettmetallfelger
- Nettingvegg
- 19'' vinterhjul u/pigg
- Serviceavt. er ink. i leieperioden

Leieperiode 39 mnd/48.750 km
Startkostnad kr 0,-
Pris pr mnd kr 6.990,-
Rekkevidde inntil 522 km (WLTP)

Toyota bZ4X Active Tech

- Metallic lakk
- Keyless
- 360 graders parkeringskamera
- 18'' lettmetallfelger
- El. bakluke
- Blindsonevarsling
- Tonede bakruter
- LED hovedlys
- Oppvarmet ratt
- Vinterhjul u/pigg

Leieperiode 39 mnd/48.750 km
Startkostnad kr 0,-
Pris pr mnd kr 4.990,- inkl. MVA
Rekkevidde inntil 460 km (WLTP)

Audi Q6 e-tron 55 Quattro Tech PRO

- Metallic lakk
- Tilhengerfeste
- Omgivelseskamera
- Advanced key
- LED Matrix hovedlys
- S Line seter i stoff/kunstskinn
- El. bakluke
- Oppvarmet ratt
- S Line eksteriør
- Adaptiv cruise
- 20'' grafittgrå lettmetallfelger
- Luftfjæring
- El. seter foran
- OLED baklamper
- Vinterhjul u/pigg

Leieperiode 39 mnd/48.750 km
Startkostnad kr 0,-
Pris pr mnd kr 10.495,-
Rekkevidde inntil 609 km (WLTP)

Kampanjevilkår

Til de oppgitte priser kommer følgende i tillegg:

- Flåteforsikring p.t. **fra** Kr. 7.990,- pr. år fra IF (15.000 km pr år)
- Service i.h.t bilens servicehefte må følges og betales av leietaker
- Trafikkforsikringsavgift tilkommer forsikringen.
- Etableringsgebyr Kr. 3.990,- (opprinnelig kr 4.990,-)
- Andre kjørelengder på forespørsel

Det tas forbehold om kredittvurdering, endringer i avgifter og rente.
(Vi leverer de fleste merker og modeller – finner du ikke bilen du er på utkikk etter, ta kontakt.)

Prisene gjelder så langt lageret rekker.

Kontaktpersoner

Petter Ødegård – Selger
Mobil: 40 62 11 19
E-post: petter@ctcbil.no

Tom Brenna – Salgssjef
Mobil: 90 08 61 90
E-post: tom@ctcbil.no

KJELGUM

– Vi må løfte ambisjonsnivået

Tor Morten Kjelgum mener militær idrett og trening har blitt nedprioritert over flere år. Nå etterlyser han et krafttak for bedre fysisk form i Forsvaret.

Tekst & foto Øyvind Førland Olsen

– Jeg hadde ingen anelse om hva jeg gikk til. Jeg måtte lære meg det meste på veien, og det var få eller ingen å spørre om hjelp hvis jeg lurte på noe.

– På godt og vondt var jeg min egen sjef.

Tor Morten Kjelgum er idrettbefal ved Sessvollmoen militære treningsanlegg (SMTA). Det har han vært siden 2022.

Treningsanlegget på Sessvollmoen, som ligger en kort kjøretur unna Gardermoen, er stengt da Offisersbladet er på besøk. Gulvet i treningshallen er forberedt for et nytt dekke, treningsapparater er skjult av plast, det er hull i taket, og det er musefeller på gulvet. Alle tiltakene, til og med musefella, skal sørge for at treningstilbudet blir bedre om mer innbydende for brukerne.

– Det var et anlegg som manglet mye da jeg kom, det gjør det jo fortsatt. Jeg kunne nok valgt en roligere tilnærming til jobben som idrettsbefal, men det er viktig for meg å bidra til endring og få ting gjort. Jeg vil gjøre min del av jobben, nå som det er min vakt, sier Kjelgum.

PÅPEKER FLERE AVVIK

I januar 2024 gjennomførte Forsvarsmateriell en inspeksjon ved SMTA. Da hadde Kjelgum etterlyst og bedt om dokumentasjon på det han oppdaget av mangler og svakheter over lengre tid.

I rapporten som ble ferdigstilt i januar 2024, ble det pekt på flere avvik.

Ifølge rapporten er det rundt 60 000 brukere

På Sessvollmoen militære treningsanlegg (SMTA) er treningsapparater er skjult av plast, det er hull i taket og det er musefeller på gulvet. Tor Morten Kjelgum ønsker å løfte anlegget for å styrke forsvarsevnen.

SMTA pusses opp for millioner med blant annet nytt gulvdekke. Idrettsbefal Kjelgum ønsker det velkommen. – For 350-500 millioner kroner kunne vi gjort svært mye, sier han.

og 1500 faste brukere av SMTA i året. I tillegg til fast personell i leiren, brukes anlegget i forbindelse med Forsvarets opptak og seleksjon (FOS), av Telemark bataljon, Heimevernet, politi, og kurs og testing i forbindelse med innrykket til Hæren.

Hundrevis bruker treningsmulighetene i skogen, og antallet som tar i bruk treningsanlegget har også økt den siste tiden, forteller Kjelgum. Det har ført til økt påkjenning på det gamle anlegget og et større behov for utbedringer.

Det viser også rapporten fra Forsvarsmateiell: «Anlegget har for liten kapasitet til å oppfylle brukerbehovene, profesjonalitet og forsvarssjefens intensjon for MTA (militært treningsanlegg, journ. anm.). Landkapasiteter anbefaler en oppgradering av materiellpark, midlertidig løsning for forbedringer og planlegging av ny EBA (eiendom, bygg, anlegg) for å møte dagens og fremtidens behov for SMTA», heter det i rapporten.

I rapporten ble det blant annet vist til at SMTA og treningsbygget fra 1995 har:

- For lav innetemperatur i hallen (Ned til 10 grader celsius)
- For dårlig ventilasjonsanlegg, samt sopp og setningsskader i bygget
- Lite og lav kvalitet på treningsapparatene

I tillegg ble det pekt på at antall ansatte og personell som fulgte opp SMTA ikke var tilstrekkelig.

«I en leir på størrelse 1250-1500 personer anbefales 6-7 idrettsbefal, 12-14 idrettssoldater og 2 kontorlærlinger. Ved SMTA finnes 1 idrettsbefal (drift, EBA, rutiner) 1 idrettsbefal (faglig utvikling og materiell) og 4 idrettssoldater. Ressursgapet er betydelig for SMTA», konkluderes det i rapporten.

HANDLER OM FORSVARSEVNE

Selv om det er mye som må forbedres, er Sessvollmoen på vei til å tilby et treningstilbud for ansatte og vernepliktige ved garnisonen. Det er igangsatt et arbeid med garderober, nytt gulvdekke, nytt ventilasjonssystem, og det militære treningsanlegget skal forhåpentligvis få en mesanin, en halv ny etasje, for å få større kapasitet.

– For 350-500 millioner kroner kunne vi gjort svært mye, vi kunne tilbudt de ansatte i Forsvaret et mye bedre og ikke minst et skikkelig profesjonelt anlegg og tilbud. Det gir økt kampkraft. Å tilby et godt treningstilbud handler i bunn og grunn om forsvarsevne. Jeg håper vi på SMTA kan være med å gi avdelingen på Sessvollmoen profesjonell støtte i arbeidet med å opprettholde og vedlikeholde kampkraften.

Kjelgum forteller at grunnen til at han velger å si i fra om det han mener er kritikkverdige forhold, er todelt. For det første har Militær idrett og trening blitt nedprioritert over en rekke år. Konsekvensen er dårligere bygningsmasse, trangere økonomisk handlingsrom og færre som jobber med fagfeltet.

For det andre; Kjelgum er bekymret for tendensen der han erfarer at soldater i førstegangstjeneste og ansatte i Forsvaret gjør det dårligere på fysiske tester. Han viser til at det hvert år hentes ut data for å ha kontroll på om ansatte og vernepliktige består fysisk krav i henhold til stilling.

De to siste årene har pilene pekt ned med tanke på en nedadgående fysisk form ved Sessvollmoen. Det som imidlertid har økt, er belastningsskader blant rekrutter og vernepliktige.

Det kan gi utslag i svekket stridsevne, forteller Kjelgum.

IKKE KOMPETENT NOK

– Vernepliktige og ansatte trenes i dag av personell som ikke har kompetanse eller riktig utsjekk. Ville man akseptert at hvem

Det rundt 60 000 brukere og 1500 faste brukere av SMTA i året. I tillegg er det hundrevis som bruker muligheten for trening utendørs ved Sessvollmoen.

som helst gir opplæring, utdanning eller trening på krigsskolene våre? Man ville heller aldri sluppet til hvem som helst uten utdanning eller opplæring på skytebanen.
– Men det gjør man når det kommer til vårt fagfelt, sier Kjelgum

Idrettsbefalet mener imidlertid det er mulig å snu trenden ved at de større grad utdannes flere innenfor idretts- og treningsfaget, samt at de militære treningsanleggene rustes opp. Da bør Forsvaret se vestover – til Bergen, ifølge Kjelgum.

– Fagfeltet militær idrett og trening har blitt underfinansiert og oversett over en rekke år. Det begynner vi å merke konsekvensene av. Det er uttalt at personellet er Forsvarets viktigste ressurs, så hvorfor bruker ikke Forsvaret mer på nettopp Forsvarets viktigste ressurs? Jeg håper det er mulig å løfte ambisjonsnivået fra det vi har, og strekke oss etter der de virkelig har fått det til, som på Haakonsvern, sier Kjelgum.

«TRAIN AS YOU FIGHT»

En av dem som var sentrale i å realisere planene ved Sjøforsvarets base i Bergen, var orlogskaptein og idrettsinspektør i Sjøforsvaret André Ringdal.

– Det var en lang prosess som strekker seg mange år tilbake i tid, men i bunn og grunn handlet det om at anlegget ikke holdt en god nok standard – hverken byggteknisk eller med tanke på treningstilbudet som var på basen, forteller Ringdal:

– Ved et tilfelle hadde vi en besetning fra en amerikansk ubåt på besøk på Haakonsvern som ønsket å trene styrke. De snudde i døra og valgte å trene om bord ubåten i stedet. Det forteller jo litt om hvordan de oppfattet treningsmulighetene da, sier Ringdal.

I Sjøforsvarets beskrivelse av anlegget på Haakonsvern, som ble ferdigstilt i 2011, heter det blant annet:

«MTA er ikke et tradisjonelt idrettsanlegg, men et militært treningsanlegg som er basert på prinsippet «Train as you fight». På MTA skal Sjøforsvarets personell kunne trene og øve realistisk og sikkert på ferdigheter som kreves i militære situasjoner.»

Det hadde en kostnadsramme på 350 millioner kroner.
– Det er klart det var mye penger da, men jeg mener det var verdt det. Det er mye sant i utsagnet «Først former vi våre anlegg, så former anleggene oss» og her på Haakonsvern er det rundt 4000 som har arbeidsplassen sin. Haakonsvern er Forsvaret i miniatyr. Dette er ikke bare noe de ansatte nyter godt av, det gjør Forsvaret òg, sier Ringdal

MÅ PRIORITERES HØYERE

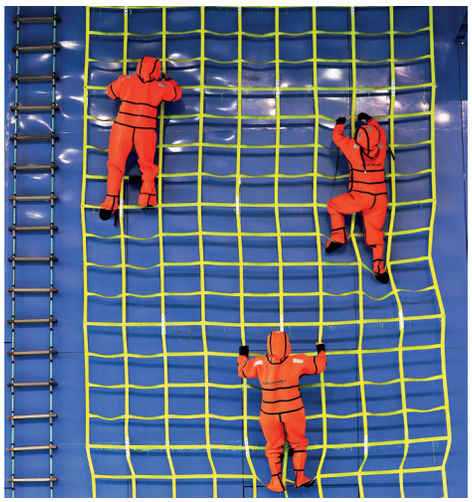
Idrettsinspektøren for Sjøforsvaret som har blitt tildelt Sjøforsvarets fortjentsmedalje fordi han «løftet fagfeltet til et nivå som er lagt merke til langt utenfor egen forsvarsgren», mener i likhet med Kjelgum at fagfeltet har blitt nedprioritert over flere år.

Nå er det kanskje muligheter for å snu trenden, sier Ringdal.

– Vi har bygget ned kompetansen knyttet til militær trening og idrett i lang tid. Tidligere på 2000-tallet hadde vi rundt 150 idrettsoffiserer i Forsvaret. I dag er det rundt 40-50 som jobber med fagfeltet i Forsvaret.

André Ringdal (i midten) er idrettsinspektør i Sjøforsvaret. Han var helt sentral i at Haakonsvern fikk et topp moderne idretts- og treningsanlegg i 2011. Dette bildet er fra året det åpnet (Foto: Torgeir Haugaard/Forsvaret).

Det militære treningsanlegget på Haakonsvern fikk et skikkelig ansiktsløft for drøyt ti år siden. Det har blant annet to svømmebasseng som blir oppvarmet av Haakonsverns egen varmepumpe. Her trener befalsskoleelver (Foto: Torbjørn Kjosvold/Forsvaret).

– Nå som vi står overfor en langsiktig satsing på Forsvaret gjennom langtidsplanen, mener jeg at det bør være mulig å styrke satsingen på militær idrett- og trening. Kanskje det er rom for å bruke én milliard for å styrke kompetansen og heve standarden på treningsanleggene i Forsvaret, sier Ringdal.

– Hvis vi ikke finner rom til det nå, når skal vi da få det til?, spør Ringdal retorisk.

SVØMMEANLEGG OG NÆRKAMP

På Sessvollmoen er det et titalls soldater som har fysisk aktivitet. De løper, tar burpees og strekker ut. Kjelgum viser fram leiren og forteller om mulighetene for et langt bedre treningstilbud for de som jobber eller besøker garnisonen.

I tillegg til selve idrettsbygget fra 1995 som trenger et ansiktsløft, er det det store muligheter for å utvikle SMTA videre, sier Kjelgum. Det må bli anledning til å trene nærkamp i egnede lokaler, det må kjøpes inn mer utstyr og materiell som vedlikeholdes – og kanskje det også er rom for et militært svømmeanlegg, håper Kjelgum.

– For at dette skal bli et godt tilbud for vernepliktige og ansatte i Forsvaret, må vi utvide kapasiteten. Vi må ha bedre mer og bedre materiell og utstyr – og utvikle EBA. Det er helt nødvendig for å skape treningsglede og en mer profesjonell holdning til fagfeltet militær idrett og trening.

– Da kan vi ivareta personellet på en langt bedre måte enn i dag, sier Kjelgum.

Flere stillingshjemler på nyåret

Fra nyåret blir det forsvarsgrenene som tar kontroll på fagfeltet militær idrett og trening.

Fra nyåret blir det forsvarsgrenene som tar kontroll på fagfeltet militær idrett og trening. Dette bildet er fra Luftforsvarets idretts- og treningssenter (Foto: Ole Andreas Vekve/Forsvaret).

Det sier oberst John Olav Fuglem som jobber innenfor kompetansestyring i Forsvaret. Den siste tiden har Forsvaret jobbet tett med forsvarsgrenene og arbeidstakerorganisasjoner for å finne en ny innretning på fagfeltet.

– På en måte kan man si at fagfeltet har blitt nedprioritert. Nå skal forsvarsgrenene ved våpenskolene få faglige myndighet og ansvaret for oppfølgingen av militær idrett og trening – ikke Forsvarets høgskole slik det har vært tidligere. Det innebærer også at det vil bli flere stillingshjemler – fra to til seks, sier Fuglem.

Han viser til at forslaget ennå ikke er ferdig drøftet, men at det ligger an til at Hæren, Sjøforsvaret og Luftforsvaret får to nye årsverk hver for å skape en tydeligere retning og prioritering innenfor militær idrett og trening.

– Det er mange gode idrett- og treningsfasiliteter i mange leire i Forsvaret, med noen unntak, men vi mangler litt på kompetansebiten. Nå skal blant andre André Ringdal og andre i Forsvaret få en mye mer sentral rolle i å spille inn forslag og peke ut retningen for fagfeltet videre. Det vil føre til at det er tydeligere rolleavklaring og hvem som har ansvar og myndighet framover.

– Det tror jeg vil bli satt pris på. Jeg tenker at vi også bør styrke satsingen og kompetansen hos alle offiserer og befal innen fagfeltet militær idrett og trening, sier Fuglem.

Fuglem har også en oppfattelse av at vernepliktige og ansatte stiller større krav til treningsfasiliteter og tilrettelegging enn tidligere.

– Vi har sett en dreining mot et større fokus på styrketrening, uten at det har vært en bevisst holdning rundt om det er det som underbygger kravene til en moderne soldat. På lik linje med at vi utdanner teknikere innenfor IKT og mekanikere innenfor materiell, så må vi utdanne offiserer og befal som ved hvordan vi kan utbedre og vedlikeholde vår menneskelige yteevne. Nå skal vi tenke mer helhetlig rundt fagfeltet, sier Fuglem.

Omstillings- og tariffbrev 4/2024

Lønnsoppgjøret 2024

Hovedoppgjøret i 2024 er på mange måter historisk. Vi har gått fra to tariffområder, LO/YS og Akad/UNIO, via en usikkerhet knyttet til om det blir ett, to eller tre tariffområder, tilbake til to områder slik vi hadde opprinnelig.

Av forhandlingslederne Lars Omberg og Jon Erling Johansen

Lars Omberg

Jon Erling Johansen

Rikslønnsnemnda kom med sine kjennelser 20. november. Det innebærer at Akademikerne og UNIO fortsetter på sine avtaler, mens LO er dømt inn på vår avtale. Det ble altså ikke ett avtaleområde som ønsket, men heller ikke tre som fryktet.

Avtaleområdene videreføres altså slik de var før oppgjøret, men med nye avtaler. Det vil si at Akad/UNIO er på ett område mens LO/YS er på et annet. Det forhandles separat på de forskjellige områdene. Samtidig sendte Rikslønnsnemnda et tydelig signal om at partene i 2026, altså ved neste hovedoppgjør, bør bli enige om likelydende avtaler.

Situasjonen som vi har vært gjennom har fått flere konsekvenser. De fleste merker det nok mest på at oppgjøret, og dermed utbetalingene, som har virkningsdato 1. mai 2024 er blitt forsinket. Økonomien blir som kjent etterregulert – det er altså ingen som taper økonomisk på dette.

Siden kjennelsene etter nemndsbehandlingene nå foreligger, vil det sentrale tillegget på 0,75 prosent utbetales snarlig til BFOs medlemmer.

Vi vil også nå kunne komme i gang med det lokale lønnsoppgjøret i Forsvaret. Her er det avsatt 2,15 prosent på vår avtale. På vårt avtaleområde utgjør dette ca. 200 millioner kroner til fordeling. De lokale forhandlingene vil strekke seg fra desember til midten av februar 2025.

Hvordan de lokale forhandlingene skal gjennomføres – sentralt i Forsvaret eller videre delegert ut til DIF, eller en kombinasjon av dette – vil bli avklart i de innledende forhandlingene mellom partene på nivå 1. Her vil vi komme tilbake med mer informasjon etter hvert, også med tanke på hvordan medlemmene eventuelt skal kunne levere inn sine krav.

BFOs medlemmer kan uansett se frem til en god etterbehandling når forhandlingene er sluttført.

En annen konsekvens av Rikslønnsnemndas kjennelser, er at lønnssystemet med lønnstrinn nå er avskaffet for alle ansatte i Staten. Årets lønnsoppgjør skaper også utfordringer – og muligheter – for det neste hovedoppgjøret i 2026.

Rikslønnsnemnda har nemlig gått langt i å påpeke at det er ønskelig med et tariffområde igjen. Og i så fall – i hvilken retning ønsker vi å gå? For å finne svarene på disse spørsmålene, har YS Stat satt ned en arbeidsgruppe som skal forsøke å komme opp med forskjellige løsningsforslag til de forskjellige scenariene. På den måten sikrer vi at vi fatter beslutninger på et faktabasert grunnlag. BFO bidrar selvfølgelig inn i arbeidet!

En konsekvens av Rikslønnsnemndas kjennelser, er at lønnssystemet med lønnstrinn nå er avskaffet for alle ansatte i Staten (Illustrasjonsfoto: Adobe Stock).

Lønns - og insentivprosjektet

Implementeringen i gang

Av forhandlingsleder Lars Omberg

Arbeidet med å implementere anbefalingene i lønns- og insentivprosjektet pågår nå for fullt.

BFO bidrar aktivt i dette arbeidet fortsatt. Dette er tiltak som forhåpentligvis vil skape en bedre forutsigbarhet for våre medlemmer og i tillegg bidra til at Forsvaret både kan rekruttere og beholde flere ansatte, som er en av hovedmålsettingene med prosjektet.

Prosjektet arbeider konkret innenfor tre hovedområder med følgende konkrete tiltak;

GEOGRAFISK MOBILITET

- Flernivåklienter til flere ansatte, altså bærbare datamaskiner med både ugradert nett og Fis Basis Begrenset.
- Etablere arbeidsfellesskap rundt om i landet.
- Områdetillegg for visse geografiske områder.
- Etablere en differensiert boligpolitikk. Målet er å sikre gode boforhold for ansatte over hele landet, og gjerne at folk eier egen bolig.
- Gratis barnehage og SFO. Dette er tiltak som må godkjennes og vedtas av regjeringen.

AVTALEVERK OG STYRING

- Én felles lønnspolitikk for Forsvaret for å unngå utilsiktede ulikheter i lønnsutvikling.
- Opprydding i avtaleverk. I dag har vi over 70 særavtaler (52 inngår i forsvarssektoren og 21 omtalt i Statens personalhåndbok), altså ulike skriftlige avtaler mellom ledelse og tillitsvalgte om lønns- og arbeidsvilkår, som treffer arbeidstakere ulikt. Vi ønsker å restrukturere avtaleverket, slik at det blir enklere både å forvalte og å forstå for brukerne.
- Justering av sektorfelles forhold og føringer.
- Justering av styringskonsept for lønn og insentiver.
- Vurdere bruk av kunstig intelligens (KI) innen avtaleverk. Dette skal frigjøre tid og kapasitet for linjeledere, slik at de får bedre tid til andre oppgaver.

ARBEIDSTID OG GODTGJØRING

- Lenger planleggingshorisont fra for eksempel 2–3 uker til 3–4 måneder. Målet er å skape mer forutsigbare arbeidstidsordninger og bedre balanse mellom arbeidstid og arbeidsvern. Samtidig skal vi skape en kultur for bedre planlegging, slik at vi kan beholde personell og øke den operative evnen.
- Opprette bemanningspool slik det for eksempel er i skipsindustrien. Dette betyr konkret at personell utenfor Forsvaret, men med viktig forsvarskompetanse og -erfaring, sier ja til å stå på en «ringeliste». Dersom et plutselig behov oppstår, kan Forsvaret ringe disse og dekke opp hull i bemanningen.
- Fremforhandle ny modell for arbeidstid og godtgjøring.

Forsvaret har fått ny lønnspolitikk

Partene i Forsvaret har i flere år jobbet for å fremforhandle en felles lønnspolitikk gjeldende for samtlige DIF-er i Forsvaret. Dette arbeidet er nå ferdigstilt.

Av forhandlingsleder Jon Erling Johansen

BFO har aktivt bidratt i arbeidet med å ferdigstille en omforent lønnspolitikk helt fra starten, og har vært representert både i arbeids- og forhandlingsmøter. Framdriften i prosessen har vært preget av arbeidskonflikten som oppsto i forbindelse med de årlige forhandlingene tidligere i år.

Som et resultat av forhandlingene, er partene enige om å etablere en partssammensatt arbeidsgruppe som skal se på lønn i Forsvaret og samfunnet/markedet for øvrig. Som en konsekvens av Rikslønnsnemndas kjennelser etter årets årlige forhandlinger, er det for øvrig nødvendig å gjennomføre en oppdatering/justering av lønnspolitikken. BFO vil selvsagt bidra aktivt i dette arbeidet.

DIF-ene har frem til nå forholdt seg til både Forsvarets og sin egen lønnspolitikk. Én felles lønnspolitikk skal bidra til lik praksis på tvers av DIF og redusere konkurranse om kompetanse mellom DIF-ene. DIF-enes lønnspolitikker er nå satt ut av kraft, men de lokale lønnsmatrisene i DIF videreføres. Dette har vært viktig for BFO siden det er gjennom lønnsmatrisene at DIF-ene har mulighet til å sette sitt preg på hvordan lønnsnivået utvikler seg for de forskjellige kompetansegruppene. Det har også vært viktig for BFO å videreføre det gode arbeidet som er lagt ned i DIF-enes lønnspolitikker. Dessuten har vi lyktes med å forbedre og inkludere sikringsreglene i den nye lønnspolitikken.

Partene har også forsøkt å redusere bruken av tariff-språk i lønnspolitikken slik at den skal kunne leses og forstås av alle ansatte. Hvis det likevel er ting som er uklart, vil BFOs tillitsvalgte kunne være behjelpelige med å svare ut spørsmål.

Omstillings- og tariffbrev 4/2024

Vilkårsavtalene for FHVO og HVO/VO

Reforhandling av avtalene har startet opp, og nærmer seg ferdigstillelse

Av forhandlingsleder Jon Erling Johansen

Forsvarets personell- og vernepliktssenter kalte inn til oppstartsmøte 5. mars. Partene hadde en intensjon om at personellet som påtar seg slike verv ikke skal tape økonomisk på dette. I tillegg skal personellet gis vilkår og insentiver som står i seg godt i forhold til det arbeidet de skal utføre samt den belastningen som slike verv kan påføre den enkelte. Dessuten hadde partene en intensjon om å forenkle språket i avtalene.

BFO opplevde et godt forhandlingsklima og erfarer at arbeidsgiver var villig til å lytte til forslag samt finne gode og konstruktive løsninger. De nye avtalene er tilgjengelig på Forsvarets sider.

NATO-avtalen

Partene har startet reforhandling av særavtale om tillegg, ytelser og godtgjørelser for personell som tjenestegjør ved stasjoner, NATO-staber og andre enheter i utlandet.

Av forhandlingsleder Jon Erling Johansen

Det ble gjennomført et oppstartsmøte i regi av Forsvarsdepartementet 16. september. Deretter overleverte BFO i fellesskap med andre arbeidstakerorganisasjoner et felles krav 7. oktober. BFO jobber for å styrke avtalen slik at medlemmene våre opplever å bli kompensert på en rettferdig og korrekt måte.

Rekruttering til internasjonale stillinger, som i sikkerhetspolitisk sammenheng er viktigere enn noen gang, krever framsynthet.

Dagens praksis og forvaltning frembringer misnøye, noe som påvirker rekrutteringen negativt. I denne sammenhengen kan det være naturlig å sammenligne NATO-avtalen med den avtalen som UDs personell reiser ut under. BFO mener at det er svært uheldig at personell på disse to avtalene kompenseres så forskjellig for forhold som ellers er sammenlignbare. BFO mener også at forsvarsspesifikke forhold som øvelser etc. må behandles spesielt.

NATO-avtalen er Forsvarets grunnlag for rekruttering til NATO-strukturen, og er derfor viktig med hensyn til alliert samarbeid og våre forpliktelser overfor NATO.

BFO uttrykker bekymring for at det nå er mange militære stillinger utenlands som ikke har tilstrekkelig antall kvalifiserte søkere – dette vil kunne føre til at Norge ikke er i stand til å innfri sine forpliktelser overfor våre allierte. Dette håper vi på å få gjort noe med nå.

Foto: Torbjørn Kjosvold/Forsvaret

Manglende erstatningsordninger for skader under pålagt trening og øving

Betydningen av gode og dekkende erstatningsordninger ved yrkesskade for Forsvarets personell må ikke undervurderes. BFO anbefaler sine medlemmer om å minimere skaderisiko til avklaring omkring forsikringsdekning foreligger.

Av forhandlingsleder Grete Thorsby

Grete Thorsby

For å være best når det gjelder, må det øves og trenes. Forsvaret er avhengig av det. Forsvaret er også avhengig av sitt personell og omtaler det som «sin viktigste ressurs». Da må også forholdene være lagt til rette for at organisert trening innebærer gode og dekkende forsikrings- og erstatningsordninger, dersom uhellet skulle være ute. Det er dessverre ikke tilfellet, til tross for at saken er godt belyst og har vært på bordet til Forsvarsdepartementet (FD) siden 2022. BFO har fulgt denne saken tett siden den gang, og før det, og avventer fremdeles svar på vår siste henvendelse som ble sendt frem i sommer.

BFO hevder at som soldat står hen ikke i en posisjon til å velge å ikke delta på pålagt trening og øving. Det er pålagt tjeneste. Hvis hen da ikke kan få yrkesskadedekning for hendelser påregnelig i yrket, mener BFO at dette strider imot intensjonen i yrkesskadeloven. Dette er også i tråd med hva Forsvarets hovedverneombud tidligere har uttalt i saken.

FORSLAG TIL ENDRING I FORSVARSLOVEN

Det var i 2022 at Forsvarsstaben (FST) fremmet et forslag om en ny bestemmelse, som i hovedsak er lik politilovens § 23 bokstav a. Forslaget er å innta en ny bestemmelse i forsvarsloven § 71 som sikrer de som gjør arbeid eller utfører verv i Forsvarets tjeneste full erstatning for skader som skyldes pålagt trening og øving mv. Formålet med den foreslåtte bestemmelsen er å dekke skader som oppstår under visse typer aktiviteter, og som ikke dekkes etter yrkesskadeforsikringsloven § 11 fordi de ikke omfattes av det klassiske arbeidsulykkebegrepet. Her vurderer BFO at Forsvarets egenart fordrer yrkesskadedekning utover den utvidede dekningen andre grupper i staten har fått.

I forslaget kommer det frem at bestemmelsen skal være subsidiær til yrkesskadeforsikringslovens bestemmelser, for å sikre erstatning der en skade ikke kvalifiserer til erstatning etter yrkesskadeforsikringsloven. På denne måten kan trening og øving på aktiviteter som inneholder elementer av nærkamp og maktbruk, og andre aktiviteter knyttet til opptaksprøver, markørtjeneste etc. gjennomføres med trygghet om at de ansatte og tjenestepliktige tilkommer erstatning dersom skade inntreffer. For Forsvaret kan dette føre til flere positive effekter som eksempelvis økt forutsigbarhet hos personellet, redusert usikkerhet, redusert behov for ytterligere oppfølging hos ulike aktører i staten samt at det fortsatt tilrettelegges for realistisk øving og trening som bidrar til bedre håndtering av militære oppgaver og samfunnssikkerhet. Det er videre viktig å sikre at særskilte krav til personellet, belastende tjeneste eller enkelthendelser som per i dag ikke gir erstatning omfattes av en tilpasset ordning.

BFO understreker at ansatte og tjenestepliktige i Forsvaret må ha en forutsigbar yrkesskadedekning. Her ser vi rekrutter gjennomføre trening i nærkamp (Foto: Vanessa Andrea Vågstøl Hilland/Forsvaret).

ANDRE YRKESGRUPPER SOM HAR FÅTT ERSTATNINGSORDNINGEN PÅ PLASS

Andre yrkesgrupper som har kjempet for retten til yrkesskadeerstatning i slike situasjoner er politiet, kriminalomsorgen, samt brann og redning. Og enkelte grupper har blitt hørt. Først ut var politiet, der det i 2021 ble vedtatt at politifolk og politistudenter får erstatning for skader som oppstår under pålagt, organisert trening, og testing som inngår i sertifiserings- og vedlikeholdsprogram for innsatspersonell (jf. politiloven § 23 bokstav a). Videre ble

Omstillings- og tariffbrev 4/2024

det i 2024 vedtatt at ansatte i kriminalomsorgen, inkludert aspiranter og ansatte ved Kriminalomsorgens høgskole og utdanningssenter (KRUS), gis full erstatning for skader som oppstår under pålagt organisert trening og øvelse (jf. straffegjennomføringslov § 8 bokstav a).

For begge grupper er det spesifisert at dette gjelder skader som ikke dekkes av yrkesskadeloven § 11 og at lidelser nevnt i folketrygdlovens § 13-3 tredje ledd dekkes ikke. Erstatningen skal utmåles som om skaden var en yrkesskade etter yrkesskadeforsikringsloven. Yrkesskadeforsikringsloven §§ 14 og 15 gjelder tilsvarende.

I mars 2024 offentliggjorde Regjeringen også stortingsmelding nr. 16 om brann- og redningsvesenet. I den står det at regjeringa vil sikre regler som gir ansatte i brann- og redningsvesenet rett til erstatning også ved skader som skyldes pålagt trening.

HVORFOR GJELDER DET KUN ENKELTE YRKESGRUPPER?

Det store spørsmålet fra BFO blir derfor – *hvorfor gjelder dette kun enkelte yrkesgrupper?* Istedenfor å gi rettigheter til én og én yrkesgruppe slik regjeringen har gjort til nå, bør de generelle lovbestemmelsene for yrkesskade utvides. BFO hevder at det er et bærende prinsipp i folketrygdloven og yrkesskadeforsikringsloven at dekning ved skader ikke skal avhenge av hvilken yrkesgruppe medlemmet tilhører. Målet må være å få til en lovendring som sikrer alle yrkesgrupper og sørger for likebehandling.

NØDVENDIG MED EN FORUTSIGBAR YRKESSKADEDEKNING

BFO understreker at ansatte og tjenestepliktige i Forsvaret må ha en forutsigbar yrkesskadedekning, som er bedre tilpasset Forsvarets oppgaver. Dette er ikke situasjonen i dag. Tilsvarende er yrkesskadedekningen for uniformert personell i sekonderte stillinger i internasjonale organisasjoner også uavklart. Militært personell er underlagt kommandomyndighet og er utsatt for risiko til å håndtere risikofylte redningsoppdrag, kritiske situasjoner og maktutøvelse. I slike situasjoner skal det ikke være nødvendig å sette alt på vent for å avklare hvorvidt deltagende personell er omfattet av yrkesskadedekning eller ikke.

BFO mener derfor at det er viktig at det snarest kommer på plass en erstatningsordning, som sikrer erstatning under slik trening og øving, under oppdragsløsning og etter utført oppdrag. Det kan ikke være slik at den ansatte alene skal bære ansvar for risiko som følger av arbeidsforholdet. Dersom den ansatte pålegges en risiko, må arbeidsgiver bære ansvaret.

BFO er gjort kjent med at arbeids- og inkluderingsdepartementet jobber med flere endringer i reglene om yrkesskade og yrkesskadeforsikring. Hvilke endringer det er snakk om, vil departementet komme tilbake til når saken sendes på høring. FD sier selv at det må være gode og dekkende forsikringsordninger for Forsvarets personell. BFO er utålmodige og imøteser et svar, der FD oppfordres til å gå fra intensjon til handling.

Har du blitt skadet som en følge av pålagt trening og øving, ta kontakt med BFO sentralt for videre oppfølging hvis du har behov for støtte!

For å være best når det gjelder, må det øves og trenes. Forsvaret er avhengig av det. Dette bildet fra en markørøvelse på Gardermoen (Foto: Ella Hagen Forsvaret).

Spilleregler på veien for å finne de gode løsningene

Din rett til medbestemmelse går gjennom de tillitsvalgte

Av forhandlingsleder Grete Thorsby

I arbeidslivet er det arbeidsgiver og arbeidstakerorganisasjonene som står for det daglige partssamarbeidet, og har ansvar for å finne løsninger innenfor eksisterende lov- og avtaleverk. I Forsvaret er Forsvarssjefen virksomhetens øverste leder, der arbeidsgiveransvaret i organisasjonen er gitt iht. stillingsfullmakten. Det betyr at det er partssamarbeid på alle nivå i Forsvaret – nivå 1 mellom Forsvarsstaben og de sentrale arbeidstakerorganisasjonene, nivå 2 mellom DIF og de hovedtillitsvalgte (HTV), nivå 3 mellom avdeling og avdelingstillitsvalgt (ATV) etc. Tradisjonen med at partene selv er best i stand til å finne løsninger og avtale spilleregler, reduserer behov for myndighetsreguleringer i arbeidslivet. Det er gjennom samarbeid og tillit de beste forutsetninger for utvikling skapes.

De grunnleggende spillereglene for partssamarbeidet, finner vi i hovedavtalen i staten med tilpasningsavtale for Forsvaret (HA/TA). Men det er ikke bare hovedavtalen som gir ansatte rett til medbestemmelse. Rett til medbestemmelse finner du også i

Hovedtariffavtalene – som blant annet bestemmer at det skal være en lønnspolitikk i virksomheten. De lokale partene skal forhandle om lønn i de lokale lønnsforhandlingene

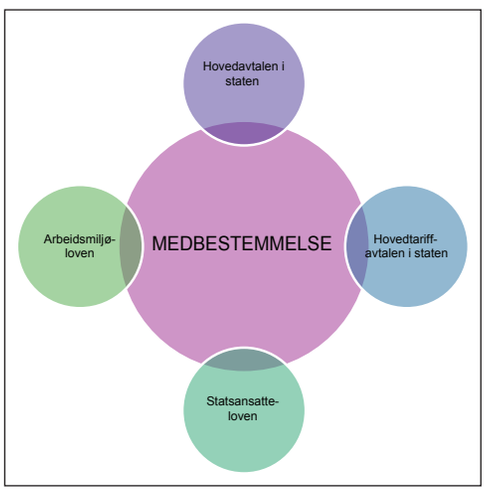
Statsansatteloven – som blant annet gir rett til medbestemmelse gjennom at ansatte er representert i innstillings- og ansettelsesråd.

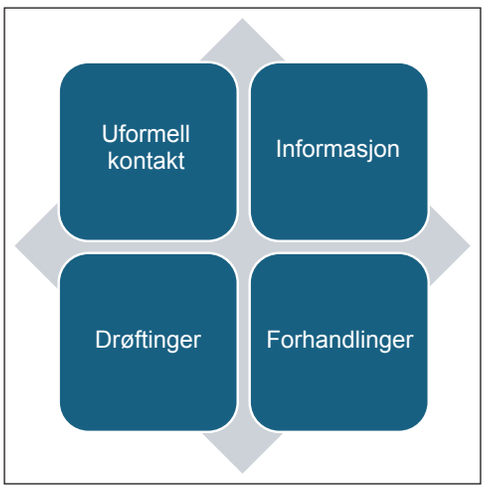
Arbeidsmiljøloven – som gir medbestemmelse gjennom ordningen med verneombud og arbeidsmiljøutvalg. Videre har tillitsvalgte blant annet medbestemmelse i spørsmål om arbeidstid, virksomhetsoverdragelse og ved innføring av kontrolltiltak i virksomheten.

Det er viktig å ha forståelse for de ulike rollene i partssamarbeidet, der arbeidsgiver og arbeidstaker har ulike roller. For Forsvarssjefen, som har resultatansvaret for Forsvaret, kan effektivitet og behovet for strategiske beslutninger stå sterkt. For tillitsvalgte kan hensynet til medlemmenes interesser stå sterkt. Uansett er det viktig at partene etablerer en felles forståelse og respekt for hverandres roller. Begge parter har en felles interesse for at Forsvarets samfunnsoppdrag blir løst på en best mulig måte.

SAMHANDLINGSFORMER

Videre er gode samhandlingsformer avgjørende for å skape tillit og et godt samarbeidsgrunnlag mellom arbeidsgiver og tillitsvalgte.

Gode prosesser mellom partenes representanter er svært viktig for å etablere tjenester av god kvalitet, skape trygge arbeidsplasser med meningsfylt arbeid og et godt arbeidsmiljø. Sakens karakter og kompleksitet vil ofte være avgjørende for hvilke samhandlingsform(er) som bør, og noen ganger skal, nyttes. I noen tilfeller er det både viktig og riktig å formalisere prosessene, mens i andre tilfeller kan saken finne sin beste løsning gjennom en mer uformell prosess

FOR DEG SOM ARBEIDSTAKER

For deg som arbeidstaker er det nyttig å vite hva som skal partsbehandles (drøftes eller forhandles). Detaljer om dette kan du lese i HA/TA §§ 18-19, men enkelte saker vil BFO påpeke særskilt. Du kan eksempelvis ikke beordres mot villighet før det er drøftet mellom partene, ei heller gis midlertidig beordring innen egen DIF. Arbeidsplan skal også drøftes før den iverksettes. Hvis det er stillinger som er lyst ut på søknadsrunden og arbeidsgiver vil trekke disse fra runden, skal det drøftes først. Det samme gjelder hvis stillingene skal unntas fra bruk av fortrinn. Andre saker som skal drøftes mellom partene er ferieplan og stillingsbeskrivelser, samt vakt-/tjenesteinstruks og kontorplasseirng.

Det handler om å ha en plan og skape forutsigbarhet for både arbeidstaker og arbeidsgiver, for å kunne ivareta personellet på en god måte. Det handler om din rett til medbestemmelse. Arbeidslivets spilleregler må følges av partene.

Listen gitt i HA/TA § 18-2 er ikke uttømmende. Har du spørsmål knyttet til noen av punktene, ta kontakt med BFO tillitsvalgt i din avdeling.

Omstillings- og tariffbrev 4/2024

Status omstilling i Forsvarssektoren

Bruk av øving timer og døgn, presisering med virkning fra 1. mai 2024

Av sentralt frikjøpt tillitsvalgt M&E Grete Sandman

Grete Sandman

M&E prosjektene har pågått over lang tid og nå ser vi frem mot en prosess-evaluering av M&E HR, som ikke bare har hatt en trang fødsel, men som også strever med å få det til. Det blir en viktig evaluering for å se på hvordan prosjektet har blitt gjennomført, og hvordan proses-sene knyttet til dette vært har vært, også med hensyn til partssamarbeidet.

Om man har man oppnådd det man ønsket å oppnå med hensyn til effekt og gevinst må evalueres på et senere tidspunkt.

F24 Materielldrift og vedlikehold er en stor og omfattende prosess hvor oppgaver og personell skal overføres fra FMA og FLO til forsvarsgrenene med virkning fra 1. april 2025. Her ble revidert mandat drøftet ultimo oktober. Sluttrapporten for F24 Investering og forsvarsutvikling, hvor FST overtar en større del av ansvaret for forsvarsutvikling i sektoren, ble drøftet i uke 46 og stillingsbeskrivelsene i uke 47. F24 Personell og kompetanse med overføring av oppgaver fra FD til FST, her ble 10 stillinger til FST drøftet i uke 46.

BFO besøkte Forsvarets personell- og vernepliktssenter (FPVS)

Lønns- og tariffkontoret som tilhører Personell og vernepliktsavdelingen (PVA) hos FPVS, sørger for alle utbetalinger til Forsvarets personell med unntak av Etterretningstjenesten. Derfor er det viktig for BFO å kunne ha en god og direkte dialog med de som jobber der.

Av forhandlingsleder Jon Erling Johansen

Hver måned sørger FPVS for alle transaksjoner knyttet til lønn, reise og flytting. Dessuten sørger de for rapportering til skattemyndighetene, NAV og SPK samt at de har ansvar for at lønnssystemet (SAP) til enhver tid er oppdatert iht. gjeldende lover og avtaleverk.

BFO er opptatt av å kunne bidra konstruktivt inn i alle prosesser som treffer våre medlemmer. I så måte er Lønns- og tariffkontoret en selvsagt part som det er viktig å ha en god dialog med. På den måten kan misforståelser, utfordringer og feil som oppstår, løses på en rask og god måte på et lavest mulig nivå. Tillitsvalgte fra BFO som har et spesielt ansvar innen lønn og tariff gjennomførte derfor i uke 46 et besøk til Harstad hvor temaer knyttet til blant annet medlemsvandring og lokale forhandlinger, lønnssystemet og arbeidskontrakter. I tillegg ble det diskutert andre problemsstillinger som har relevans for medlemmene våre.

BFO takker FPVS for at de tok oss godt imot og vi ser frem til et godt samarbeid også i fremtiden!

Foto Jon Erling Johansen.

BFO arrangerte rådskonferanse

Når Forsvarssjefens råd i tilsettings- og disponeringssaker (FSJ råd) gjennomføres i regi av Forsvarets personell- og vernepliktssenter (FPVS), peker BFO ut én representant av tre som skal delta fra arbeidstakersiden.

Av forhandlingsleder Jon Erling Johansen

BFOs utpekte stiller ikke som representant for BFO, men hen er utpekt på bakgrunn av sin integritet og skikkethet. Hensikten med FSJ råd er å kvalitetssikre innstillingsforslaget og utarbeide en endelig innstilling. FSJ råd behandler alle faste nytilsettinger med unntak av grad for personell på normalavansementssystemet. FSJ råd har myndighet til å fatte vedtak i saker der militært tilsatt skal sies opp, suspenderes eller gis avskjed. Dette er en viktig jobb som betyr mye for den enkelte søker - og da er selvsagt også en jobb som krever mye av den enkelte rådsrepresentant. BFO tar dette alvorlig, og gjennomfører derfor årlig rådskonferanse for å sikre at de vi peker ut er oppdatert på gjeldende regelverk og forvaltningspraksis. Dessuten gjennomføres BFOs rådskonferanse på en slik måte at den legger til rette for en god kompetanseoverføring og erfaringsutveksling mellom nye og erfarne rådsmedlemmer. Årets konferanse ble gjennomført på tradisjonelt vis i London, og det deltok totalt 18 fornøyde BFO'ere på denne samlingen. FPVS har varslet at det i fremtiden kan bli behov for å gjennomføre FSJ råd hyppigere enn det som gjøres i dag, og det kan derfor bli behov for å ha flere potensielle rådsrepresentanter å spille på. Dessuten vil det alltid være behov for å rekruttere nye rådsrepresentanter fordi noen av forskjellige årsaker ikke lenger er gripbare. BFO er derfor stadig på jakt etter deg som har interesse for tilsettings- og disponeringsprosessen, har en god kjennskap til Forsvarets organisasjon og er i gradssjiktet fra eldre kaptein/rittmester/kapteinløytnant eller stabssersjant/flotiljemester. Dersom rådsarbeid kan være aktuelt for deg, kan du kontakte BFO via jon.johansen@bfo.no

Ny ansatt i BFO:

Hanne Habbestad

Hanne Habbestad var navigatør i Sjøforsvaret. Nå skal hun styre BFO mot medlemsvekst og jobbe for bedre betingelser i Forsvaret.

Tekst & foto Øyvind Førland Olsen

Habbestad (30) er ny rekrutteringsansvarlig i Befalets Fellesorganisasjon, og har byttet ut marineuniformen med sivile klær. Etter drøyt ti år i Forsvaret, var det ikke bare enkelt å forlate Forsvaret for å jobbe i BFO, sier hun.

– Det var lærerikt og spennende å være om bord på fregatt. Jeg hadde min siste seilas i sommer, og det har vært i overkant av 100 seilingsdøgn i året. I starten var det mye å sette seg inn, og jeg følte helt klart på stress. Når du er ute på seilas er du mye borte fra venner og familie, sier Habbestad.

– Nå kjente jeg at jeg hadde lyst å komme tilbake til Oslo og jeg sitter ikke med noe dårlig samvittighet for å ta permisjon fra Forsvaret. Jeg føler at jeg har levert på jobb. Erfaringene jeg gjør meg nå, vil jeg ta med meg når jeg en gang kommer tilbake til Forsvaret, forklarer hun.

Hanne Habbestad var arbeidsplasstillitsvalgt om bord fregatten KNM Otto Sverdrup. Nå er hun rekrutteringsansvarlig i BFO (Foto: Øyvind Førland Olsen/Offisersbladet).

TILLITSVALGT PÅ FREGATT

30-åringen fra Oslo er ikke ukjent med tillitsvalgtrollen. Hun var arbeidsplasstillitsvalgt om bord fregatten KNM Otto Sverdrup. Da hun var vernepliktig i førstegangstjenesten på Ørland, hadde hun verv i Tillitsvalgtordningen for Forsvaret. I tillegg har hun utdanning ved Sjøkrigsskolen og to-årig befalsskole på Ørland.

– Jeg har sett hvilken betydning tillitsvalgtarbeidet har for personell i Forsvaret. I Sjøforsvaret er det en stor belastning knyttet til antall seilingsdøgn.

Betydningen av å få opptjening til pensjon på den inntekten, har blitt mye større de senere årene. Vi kan ikke fortsette med at bare halvparten av inntekten er pensjonsgivende, sier Habbestad og sikter til at det ennå ikke er opptjening til pensjon på såkalte ATF-tillegg (vakt, øving og seiling journ.anm.).

– Da jeg var 20 år hadde jeg ikke forståelse for at pensjon er viktig. Det har helt klart snudd for de unge i dag. For dem er det blitt noe de snakker om, sier Habbestad.

SNILL OG RETTFERDIG

Habbestad har midlertidig flyttet inn til storesøsteren Susann som også jobber i Forsvaret, når hun er i Oslo. Snart flytter Hanne Habbestad inn i sin egen leilighet på Skøyen.

– Jeg må innrømme at det er godt å komme tilbake til Oslo, sier Habbestad som er oppvokst på Holmen i Oslo der hun senere gikk på Persbråten videregående skole.

– Da jeg var i førstegangstjenesten fikk jeg høre at: «Fra å være fra Oslo vest er du egentlig ganske hyggelig», ler Habbestad.

– Jeg håper jo jeg er det, og jeg ser på meg selv som snill og rettferdig – jeg er opptatt av ting skal være rettferdig.

KONGSBERG

PRECISION STRIKE

From Air, Land & Sea

Joint Strike Missile

Naval Strike Missile

Selected by:

Protechting People and Planet

www.kongsberg.com

Kontaktinfo BFO:

LEDER
Dag Stutlien
930 67 475
dag.stutlien@bfo.no

NESTLEDER
Lars Ullensvang
907 67 282
lars.ullensvang@bfo.no

SEKRETARIATSLEDER
Grethe Bergersen
990 96 521
grethe.bergersen@bfo.no

IT DRIFT- OG ARKIV ANSVARLIG
Kyrre Felde
970 99 880
kyrre.felde@bfo.no

MEDLEMSREGISTER
Mona Eriksen Rudberg
924 28 698
mona.rudberg@bfo.no

ØKONOMILEDER
Mona Skansen Audne
957 50 165
mona.audne@bfo.no

REDAKTØR OFFISERSBLADET
Øyvind Førland Olsen
928 40 219
oyvind.olsen@bfo.no

KOMMUNIKASJONSRÅDGIVER
Mariell Halstensen
938 04 855
mariell.halstensen@bfo.no

REKRUTTERINGSANSVARLIG
Hanne Habbestad
913 11 069
hanne.habbestad@bfo.no

REKRUTTERING
Jacob Tvedt Gelius
984 14 071
jacob.gelius@bfo.no

MEDLEMSSERVICE
Mia Nicoline Huitfeldt
959 02 014
mia.huitfeldt@bfo.no

LEDER FORHANDLINGSUTVALGET
Lars Omberg
920 91 238
lars.omberg@bfo.no

FORHANDLINGSLEDER
Ann Helén Dybwad
918 31 300
ann.dybwad@bfo.no

FORHANDLINGSLEDER
Jon Erling Johansen
924 70 604
jon.johansen@bfo.no

FORHANDLINGSL./MEDBEST.
Grete Thorsby
952 16 662
grete.thorsby@bfo.no

KOMPETANSEUTV./BFO-SKOLEN
Kjell Ivar Simensen
951 32 939
kjell.simensen@bfo.no

HTV HÆR
Rune Isvik
400 29 792
htv-haer@bfo.no

HTV SJØ
Per Ivar Haugen
934 59 898
per.haugen@bfo.no

HTV LUFT
Nikolai André Valvik
472 93 924
nikolai.valvik@bfo.no

HTV LUFT, VARA
Marius Krey
99374769
marius.krey@bfo.no

HTV HEIMEVERNET
Inge Øyen
992 22 781
inge.oyen@bfo.no

HTV FOH
Ove Fjelstad
990 40 636
ove.fjelstad@bfo.no

HTV HÆR, VARA
Håkon Widerøe
924 55 769
hakon.wideroe@bfo.no

HTV SJØ, VARA
John L Strømseng
0540-3486/926 24 550
john.stromseng@bfo.no

FPVS
Trond Arild Bølla
992 15 663
trond.bolla@bfo.no

UTLAND
SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT
Tor Gunnar Framnes
930 53 744
tor.framnes@bfo.no

SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT
Tore K. Halvorsen
489 43 315
tore.halvorsen@bfo.no

SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT M&E
Grete Sandman
920 48 979
grete.sandman@bfo.no

SENTRALT FRIKJØPT TILLITSVALGT
André Christian Solhaug
930 98 893
andre.solhaug@bfo.no

FMA, FRIKJØPT TILLITSVALGT
Børre Hagen
932 80 857
htv-fma@bfo.no

FLO FRIKJØPT TILLITSVALGT
Sverre Holter
474 52 352
htv-flo@bfo.no

HTV

CYFOR
Tore Knutsen
958 65 362
htv-cyfor@bfo.no

FST
Åsmund Hanevik
920 69 306
htv-fst@bfo.no

FHS
Frank Tore Laugen
472 52 788
htv-fhs@bfo.no

FFT
Rolf Falchenberg
992 08 326
htv-fft@bfo.no

FUNG FFT
Kenneth B. Henriksen
990 93 808
kenneth.b.henriksen@gmail.com

FSAN
Hans Erik Bergene
932 27 168
htv-fsan@bfo.no

FB
Vebjørn Hanssen
404 35 973
htv-fb@bfo.no

ETJ
Ta kontakt på e-post
htv-etj@bfo.no

FS
Ola Jonson Bakk
htv-fs@bfo.no

FD
Egil Daltveit
950 60 162
egil.daltveit@fd.dep.no

NSM
Lars Jørgen Løland
920 58 345
lars-jorgen.loland@nsm.no

KAFO LANDSSTYRE

LEDER KAFO
Danica Fischer (LKSK)
Tlf: 480 02 271
E-post: kafo@bfo.no

NESTLEDER KAFO
Martin Nordvang (LKSK)
E-post: kafo@bfo.no

SEKRETÆR KAFO
Hilde Johansen (LKSK)
E-post: kafo@bfo.no

Kadettenes dilemma:
Mestring eller utbrenthet på Krigsskolen

Mange kadetter møter «veggen» allerede under utdanningen.

Krigsskolene fremheves ofte som en fremragende arena for lederutvikling, en påstand kadettene jevnlig møter. De oppfordres til å ta initiativ, engasjere seg aktivt og bidra til fellesskapet, noe som fremmer en sterk dugnadsånd på krigsskolene. Men spørsmålet reiser seg: Tilrettelegges det for mestring eller overbelastning?

UTFORDRINGER I ET HOMOGENT MILJØ – MESTRING OG PRESTASJONER

Livet på Krigsskolen er krevende. Når du samler en gjeng høyt motiverte og dyktige folk på ett sted, dukker det opp noen utfordringer. Kadettene, som ofte er både fysisk spreke og skarpe i toppen, kan slite med å skille mellom det å mestre noe selv og det å prestere bedre enn andre. Studentlivet og hverdagen kan bli til et prestasjonsjag der man hele tiden måler seg opp mot de rundt seg. Dette kan føre til at: 1) presset for å være best i alt blir skyhøyt, 2) det blir vanskelig å innrømme at man faktisk har noen svakheter, og 3) man glemmer å sette pris på at folk er gode på forskjellige ting.

Det er ikke uten grunn at man jager prestasjoner. En ting er å gjøre sitt beste og si seg fornøyd med egne prestasjoner. Jaget blir usunt når din fremtidige karriere avhenger av hvilke karakterer du får på skolen. Eller det føles i hvert fall sånn når bransje eller stilling tildeles basert på karakterer fra skolebenken og fysiske prestasjoner.

Hverdagen på Krigsskolen er så intens at kadettene knapt rekker å reflektere over sitt eget stressnivå. Dagene er fullpakket fra morgen til kveld med obligatorisk undervisning fra åtte til tre, etterfulgt av hjemreise til trange boforhold eller lang pendling på egen regning.

Hjemme venter en betydelig mengde pensum som må gjennomgås før neste dag. I tillegg kommer øvelser som må bestås for å oppnå karakter, og disse øvelsene legges attpåtil i helgene! Det er forståelig at mange opplever utmattelse. På toppen av det hele forventes det også at kadettene bidrar aktivt til fellesskapet gjennom arrangementer som skoleball, seminarer og idrettsaktiviteter. Den pliktoppfyllende kadetten sier sjelden nei, motivert av ønsket om å utmerke seg for å øke sjansene for ønsket stilling eller bransje

UTFORDRINGER MED STØTTEAPPARAT OG GENERASJONSFORSKJELLER

Med en økende kadettmasse reduseres antall veiledere per kadett. Dette svekker støtteapparatet som skal bidra til utvikling og læring, og kan resultere i at kadetten føler seg isolert. En kadettgruppe bestående av «generasjon prestasjon», der gjennomsnittsalderen synker, har ofte mindre erfaring i å gjenkjenne fysiske og psykiske belastningssymptomer. Konsekvensen er at mange kadetter møter «veggen» allerede under utdanningen.

HVORFOR ER DET SÅNN?

Utdanningsreformen (URE) i Forsvaret, som trådte i kraft i 2018, har hatt en betydelig innvirkning på rekruttering og utdanning av militært personell i Norge. En av de mest markante endringene er at offiserer nå kan rekrutteres direkte fra videregående skole. En av

Hverdagen på Krigsskolen er så intens at kadettene knapt rekker å reflektere over sitt eget stressnivå, skriver Danica Mae Fischer. Her ser vi førsteårskadetter ved Sjøkrigsskolen (Foto: Catharina Molland Dale/Forsvaret).

problemene med URE er at kadetter ikke lenger er ansatt under utdanningen, og deres personellkategori er, selv **seks år** etter reformens implementering, fortsatt ikke tilfredsstillende definert eller håndtert. Det stilles krav til kadetten på lik linje som en ansatt, også behandles man som vernepliktig når det regelverket passer situasjonen. Problemene kommer på rullende bånd når kadettene ikke vet hva de har krav på.

KAFO har lenge kjempet for en tydelig definert personellkategori for kadetter, med et klart regelverk som kan gi forutsigbarhet og trygghet under utdanningen. Dette behovet har blitt særlig aktuelt etter utdanningsreformen. KAFO mener at en slik kategori vil bidra til å klargjøre kadettenes rettigheter og plikter, samt sikre en mer konsistent behandling av kadetter på tvers av ulike utdanningsinstitusjoner i Forsvaret.

FORSVARETS FREMTIDIGE LEDERE

For å sikre at Krigsskolen fortsetter å være en effektiv arena for lederutvikling, er det essensielt å adressere disse utfordringene. Dette innebærer først og fremst å konkretisere kadettenes rettigheter og plikter. Det er viktig for å ivareta personell tidlig i karrieren, noe som kan bidra til økt motivasjon. Forsvarets høgskoler har ansvar for å ivareta og utvikler morgendagens militære ledere på en bærekraftig måte, dette starter med å gi dem rettigheter.

Danica Mae Fischer
Leder Kadettenes fellesorganisasjon
kafo@bfo.no

Med SmartDelay+ blir flyreisen litt bedre

Når du skal ut og reise, ønsker du mest av alt å komme fram til planlagt tid. Slik går det ikke alltid, dessverre. For å gjøre reiser med forsinkelser litt bedre, tilbyr vi nå SmartDelay+ som en del av din BFO-reiseforsikring.

Hvis flyet ditt blir forsinket med mer enn én time, får du, og inntil fire personer i reisefølget ditt, fri tilgang til en av flyplassens lounger, eller en utbetaling på 40 euro per person. Alt du må gjøre er å registrere flyreisen din hos SmartDelay+ minst to timer før avreise. Det gjør du ved å logge inn på "Mine sider If".

BFO Reise gjelder for både tjeneste- og fritidsreiser i hele verden, og dekker selvsagt reiser til og fra tjenestestedet. Forsikringen gjelder også for partner, og barn inntil 21 år med samme folkeregistrerte adresse som deg.

Som BFO-medlem får du også 15 % rabatt på en rekke private forsikringer.
I tillegg får du ytterligere rabatt hvis du samler flere forsikringer hos oss.

Er du nysgjerrig på flere av fordelene dine som BFO-medlem?
Kontakt oss på **21 49 59 95**, eller e-post **bfo@if.no**.

Hva er en militær student?

De fleste har en viss forståelse av hva det vil si å være en kadett. Baserer man seg på Forsvarets forskrifter og regulativer derimot, eksisterer vi kadetter tilsynelatende ikke. Joda, det er antydninger til at vi finnes, men hvem vi egentlig er og hvilke rettigheter vi faktisk har, er ikke nødvendigvis tydelig. Vi faller ofte mellom to stoler hvor vi som regel havner i retning av færrest fordeler og rettigheter: Utdanningsstillegget, som angivelig skal være 1G, baserer seg på fjorårets grunnbeløp mesteparten av året. Antallet frie hjemreiser er ikke engang halvparten av det en vernepliktig har rett på, i tillegg til at de har bedre forsikringsvilkår enn oss idet vi blir 2. års kadetter. Arbeidstid og arbeidsoppgaver er vagt definert, og når alt uansett kan begrunnes i ledererfaring, har vi ikke så mye vi skulle ha sagt. Fint er dette for våre overordnede, for det er jo faktisk utrolig hvor mye det går an å bruke en kadett til!

Heldigvis er det lysere tider i vente. For kort tid siden ble det nemlig innført en ny personellkategori: Kategorien militær student. «Hipp hurra!» skulle man kanskje tro, men faktum er at det foreløpig ikke betyr så veldig mye, ettersom at det ikke er utarbeidet en forskrift enda. Dette arbeides med nå, og i samarbeid med studentrådet jobber KAFO aktivt med å komme med innspill til hva det skal innebære.

Ser jeg tilbake på det jeg har skrevet, forstår jeg godt at du som leser kan oppfatte meg som et godt stykke klagende ungdom uten forståelse for hvordan det faktisk er der ute på dette «bruket». Jeg kan forstå oppfatningen din, så la meg snu på det: Som student i Forsvaret har vi mange gode vilkår, men det er dessverre ikke lenger det det en gang var. Det er rett og slett ikke like attraktivt lenger å være kadett, og det er et problem. Vi står overfor den største rekrutteringen vi har sett på svært mange år. I tiden fremover skal vi fylle langt flere utdanningsplasser enn det vi gjør i dag. Skal man stille de samme kravene og opprettholde den samme kvaliteten, fordrer det flere søkere. Å gjøre tiden som kadett mer attraktiv vil definitivt ha en positiv innvirkning på dette.

Med dette ønsker vi i KAFO å slå et slag for rettighetene og vilkårene til både dagens og særlig fremtidens kadetter, idet rammene for hva det vil si å være militær student skal formes.

Adrian Wigernes
Styremedlem i KAFO Landsstyret

Forsikringer for alt du har kjært

Som BFO-medlem har du mange fordeler – også når det kommer til forsikring. Ikke bare kan du kjøpe kollektive forsikringer til deg selv og tingene dine, du kan forsikre familien din til en svært gunstig pris.

Våre forsikringer er skreddersydd til et militært arbeids- og reisemønster. Du har krigsrisikodekning og innboet ditt er dekket hjemme, på militær forlegning, i luften, til sjøs, i internasjonale operasjoner og ved beordring til utlandet. Ja, til og med uniformen din er dekket.

Som BFO-medlem får du 15 % rabatt på en rekke private forsikringer. I tillegg får du ytterligere rabatt hvis du samler flere forsikringer hos oss. Og skjer det noe, skal du vite at vi løser de fleste skadesaker innen 24 timer.

Er du nysgjerrig på flere av fordelene dine som BFO-medlem?
Kontakt oss på **21 49 59 95**, eller e-post **bfo@if.no**.

QUIZ-REKRUTT: (LETT)

1: Hvilket selskap står bak Xperia-telefonene?

2: Hva heter de tre domstolsnivåene i det norske rettssystemet?

3: Hvilket etternavn er mest utbredt i Norge?

4: Hvilket annet navn har pålegget som ble lansert i 1949 under navnet Hamar Pålegg?

5: Hvilken artist sto bak sangen «Hot Stuff» i 1979?

QUIZ-MAJOR: (MIDDELS)

1: Hvilke land grenser til Nederland?

2: Hva betegner både en landform, en gresk bokstav og en innsatsstyrke i politiet?

3: Hvem ledet det norske talkshowet "Først & sist»?

4: Hva heter bryggeriet som ble etablert i 1856 i Trondheim?

5: Hvilket parti fikk sist over 40 prosent av stemmene i et stortingsvalg?

QUIZ-GENERAL: (VANSKELIG)

1: Hva slags dyr er Blåstål og Rødnebb?

2: Hvilke land grenser Sveits til?

3: I hvilket år ble NAV etablert etter sammenslåing av Trygdeetaten og Aetat?

4: I hvilket land ligger byen Karachi?

5: Hvor mye veide verdens tyngste mann ifølge Guinness World Records?

OFFISERSQUIZ

Perfekt for samhold og moro, enten på vakt, i kasernen eller hjemme.

Offisersbladet og Quizgutta presenterer stolt et nytt fast punkt i bladet.

Vi introduserer «Quiz-rekrutt", «Quiz-major", og «Quiz-general" for å speile ulike ferdighetsnivåer.

Ansvarlige Quizmastere:
Alexander Kruse Berg og Magnus Rebbestad.

Kontakt:
hei@quizgutta.no.
www.quizgutta.no.

Bli med på utfordringen!

Følg Quizgutta på:

facebook.com/quizgutta

x.com/quizgutta

instagram.com/quizgutta

Quizgutta

BILDEQUIZ – HVILKEN LOGO?

1:

2:

3:

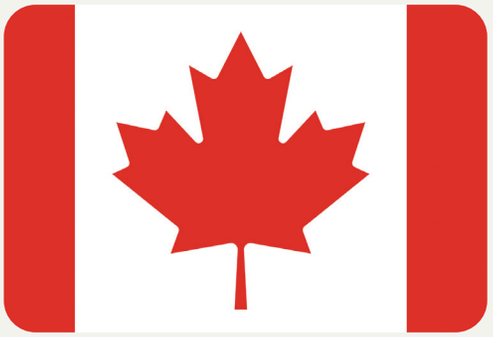
4:

5:

NORD-AMERIKA

1: Hvilken innsjø som ligger på grensen mellom Canada og USA er Nord-Amerikas største?

2: Hva heter hovedstaden i Canada?

3: Hvilket språk er (sammen med Haitisk kreol) offisielt språk på Haiti?

4: Målt etter innbyggertall, hvilken by er Nord-Amerikas største?

5: Hva slags dyr ser du i logoen til det Republikanske partiet i USA?

PÅ A

1: Hva heter den snakkende løven i bøkene og filmene om Narnia?

2: Hva heter gitaristen i AC/DC, som pleier å ikle seg skoleuniform når bandet spiller konserter?

3: Hva het overnattingtjenesten Airbnb opprinnelig (og som dagens navn er en forkortelse for)?

4: Hva var etternavnet til rollefiguren "Georg"

FASIT:

Fasit Quiz-rekrutt (LETT):
1: Sony
2: Tingrett, lagmannsrett og høyesterett
3: Hansen
4: Hapå
5: Donna Summer

Fasit Quiz-major (MIDDELS):
1: Belgia og Tyskland
2: Delta
3: Fredrik Skavlan
4: EC Dahls
5: Arbeiderpartiet

Fasit Quiz-general (VANSKELIG):
1: Fisk
2: Frankrike, Tyskland, Liechtenstein, Østerrike og Italia
3: 2006
4: Pakistan
5: 635 kg

Fasit Bildequiz - hvilken logo?
1: Colorado Avalanche
2: Mizuno
3: Taco Bell
4: Dolby
5: Yamaha

Fasit Nors-Amerika:
1: Lake Superior
2: Ottawa
3: Fransk
4: Mexico City
5: Elefant

Fasit på A:
1: Aslan
2: Angus Young
3: AirBed & Breakfast
4: Anker-Hansen
5: Au

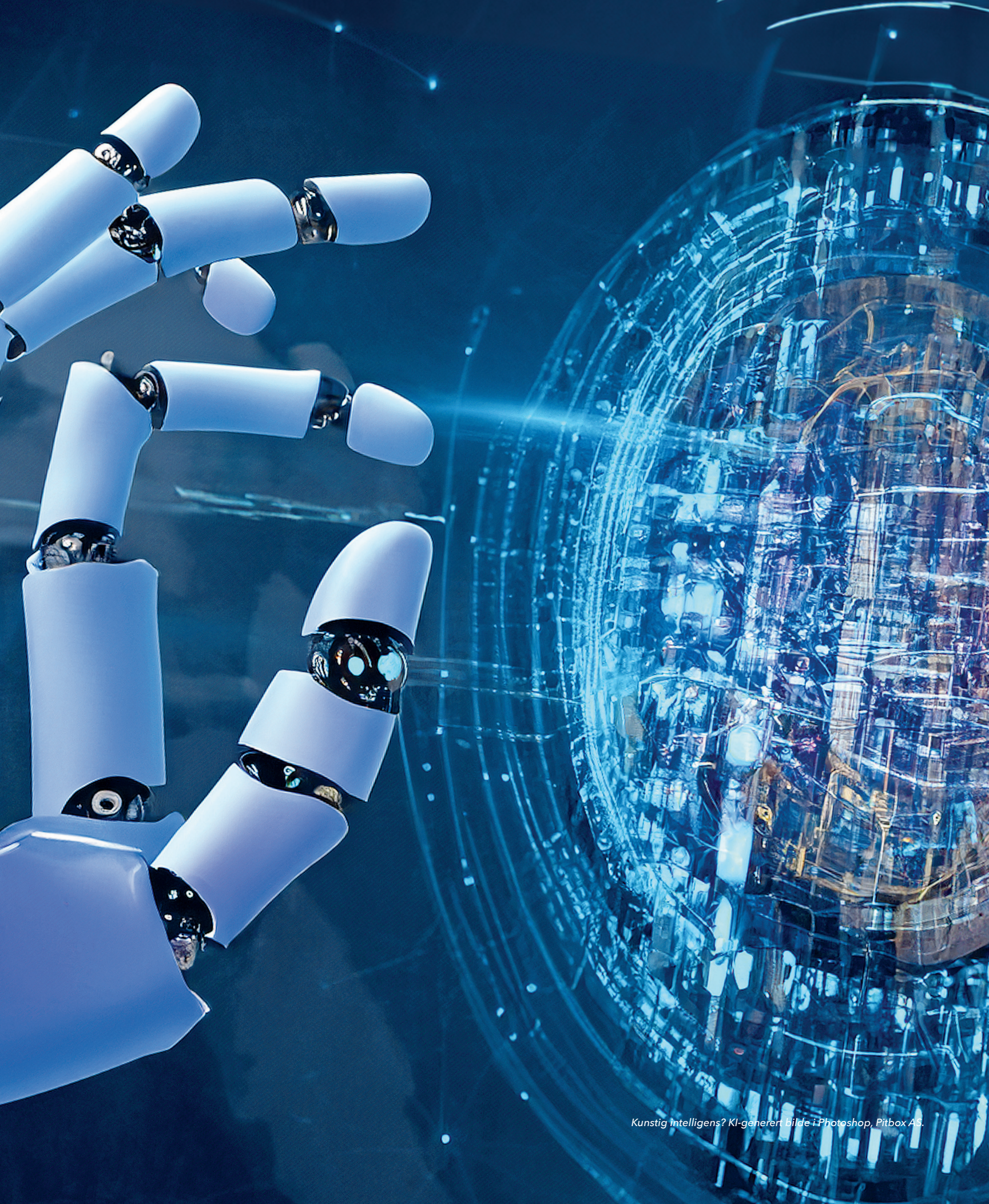
Del 1:

Kunstig intelligens

og autonome systemer i Forsvaret

I en mer usikker verden har vestlige lands forsvarsledelse et økende behov for hurtigere og mer effektiv logistikk, samt raskere helhetsoversikt til sitt beslutningsgrunnlag. Støtte fra kunstig intelligens (KI) og autonome systemer på bakken, til havs og i luften spiller en stadig viktigere rolle.

Kunstig intelligens? KI-generert bilde i Photoshop, Pitbox AS.

Av Einar Holst Clausen/frilansjournalist

KI- OG SPACEUTVIKLINGEN

KI er i bruk over alt i dag, i søkemotorer, i selvkjørende biler, i medisinsk teknologi og ikke minst i sosiale medier. Noen av leserne har sikkert også kjennskap til ChatGPT og KI-genererte avatarer. Forsvars- og våpenindustrien har for lengst sett utnyttelsespotensialet og nytteeffekten av KI i utviklingen i så vel planlegging som gjennomføring av operasjoner, men også innen logistikk og anskaffelsesprosesser. Forsvarsmateriell (FMA) og Forsvarets Logistikkorganisasjon (FLO), antas å kunne ha nytte av KI-teknologi i investeringsplanlegging og prosjektgjennomføring, da slik planlegging og gjennomføring har vist seg å være meget tidkrevende, kanskje alt for tidskrevende, på grunn av byråkrati og mangel på menneskelige ressurser.

Hva mener Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI)?

FFI forsker også på dette, og skriver på sin nettside; «Det har skjedd flere positive endringer de seneste årene som fremmer muligheten til å ta i bruk KI i både FLO og FMA. Samlet finner vi likevel mange gjenstående utfordringer som kan hindre KI-satsinger fra å lykkes, spesielt i stor skala. Vi mener at modenheten for KI per dags dato samlet sett er lav. Basert på funnene i modenhetsevalueringen, identifiserer vi fire viktige forbedrings-områder: (1) strategisk styring, (2) organisering og kompetanse, (3) eksperimentering og innovasjon og (4) teknologisk understøttelse og data. Parallelt med innsats innen forbedringsområdene anbefaler rapporten også økt eksperimentering med KI allerede i dag for viktig kunnskapsbygging og erfaringslæring».

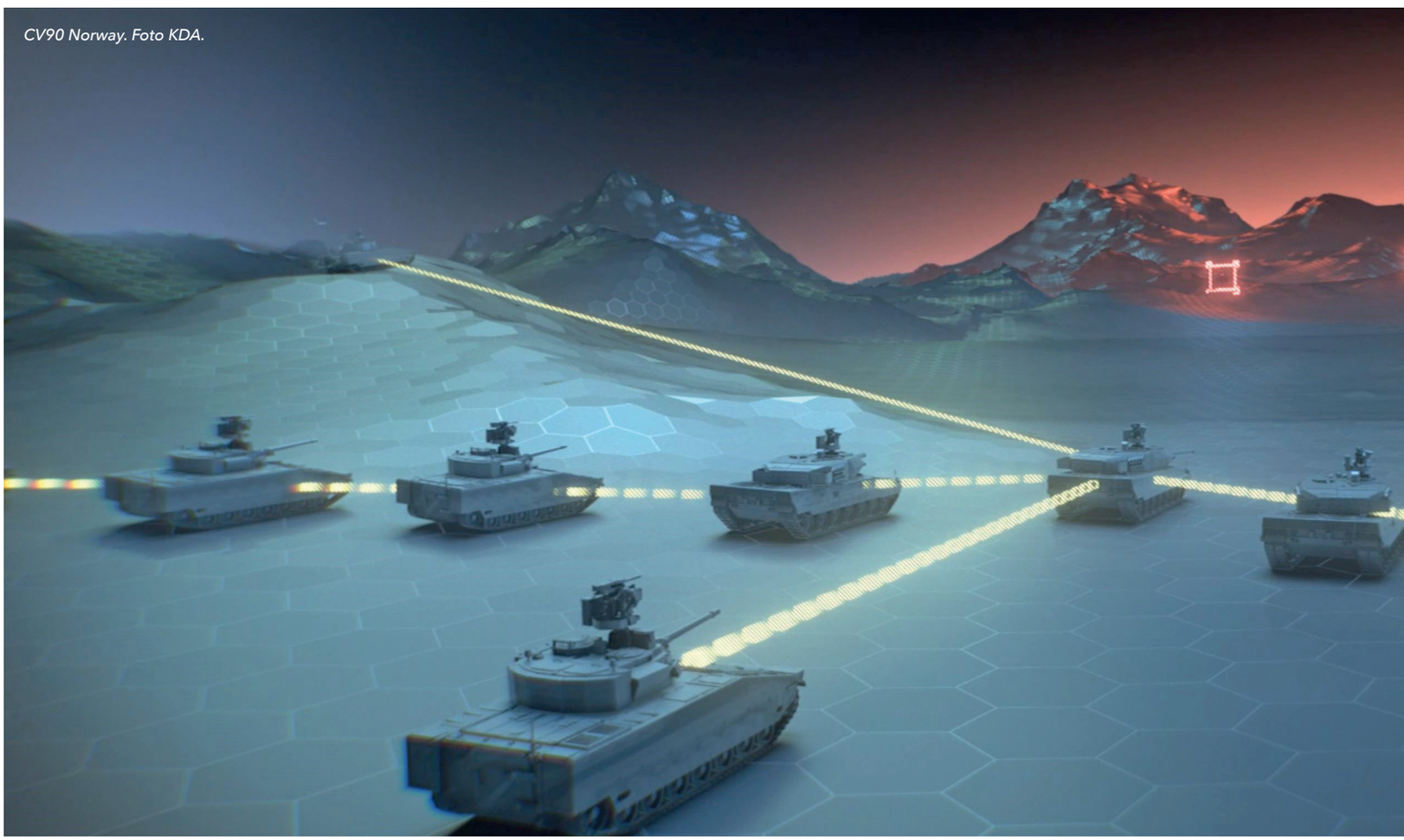
Og i en rapport, sier de følgende om nytteeffekten for eksempelvis FMA; «Vi foreslår anvendelser av kunstig intelligens som kan være relevant for Forsvarsmateriell. Vi mener anvendelsene har lave investeringskostnader, kan bindes opp til konkrete forbedringsområder i FMA, og kan piloteres uten ny omfattende datainn-samling, økt kvalitet i infrastruktur eller kordinering med andre etater. Vi finner anvendelser som oppfyller disse kriteriene, og sannsynliggjør at de er teknologisk modne, ved å vise til eksempler fra virksomheter som har tatt teknologien i bruk. Det gjelder tre områder: Informasjonsinnhenting, støtte i ressursstyring og kvalitetsstyring i kravspesifikasjonsprosessen».

EKSEMPLER PÅ KI/ALGORITMER I LUFTEN

Forsvarets Forskningsinstitutt (FFI) forsker blant mye annet på bruk av dronesvermer, med innebygget KI, som kommuniserer med hverandre, og fordeler oppdrag seg imellom. Mikro- og mellomstore satellitter, samt høytflygende droner, overvåker enorme land- og havområder, og kan støttet av KI, analysere store mengder data på svært kort tid, og sende dette til beslutningstakere. I USA forskes det på pilotløse kampfly. De ønsker eksempelvis innen 2028 å ha de første av 1000 pilotløse kampfly på plass, styrt av KI.

EKSEMPLER PÅ KI/ALGORITMER PÅ BAKKEN

Fremtidens KI-støttede radarsystemer kan detektere og kategoriserer innkomne trusler lynraskt. Kongsberg har også utviklet, og BAE System integrert det de

CV90 Norway. Foto KDA.

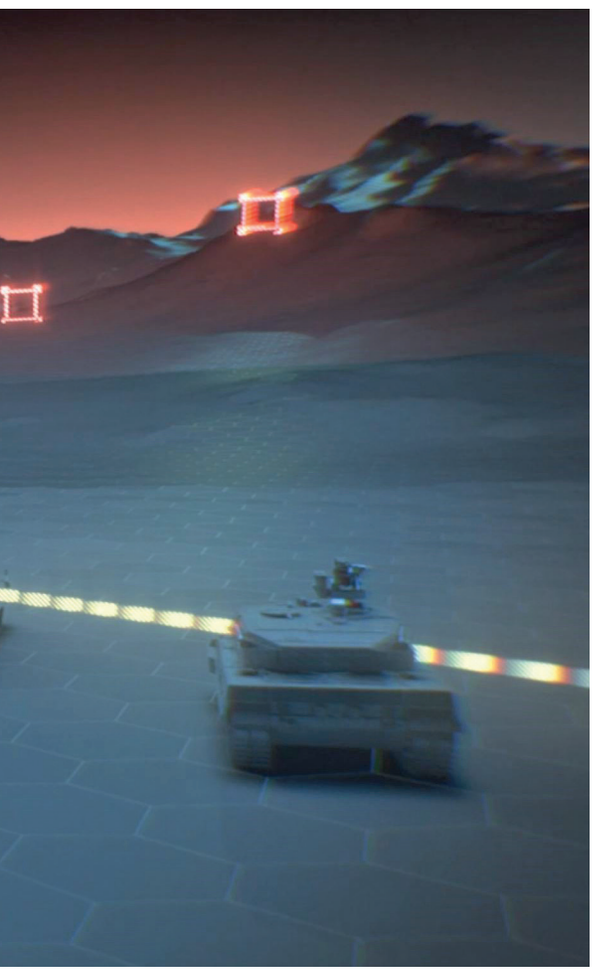
kaller Integrated Combat System (ICS), som vil forbedre situasjonsbevisstheten på slagmarken betydelig for kampkjøretøyer. Her deles kritiske data i sanntid, ved bruk av KI/algoritmer.

EKSEMPEL PÅ KI/ALGORITMER TIL HAVS

Norsk Sjømålsmissil (NSM) har KI/algoritmer i seg som etter avfyring kan gjenkjenne og verifisere at det er et fiendtlige fartøy, og så sikte seg inn på dem. Men her har jo personell på fartøyet som avfyrer missilet allerede vurdert at det er et fiendtlig fartøy, og det er en ekstra sikkerhet. Sjøforsvaret ser også på autonome fartøy til minesøk, der fartøyet ved hjelp av algoritmer selv søker et gitt område, kan finne miner, kategorisere dem og markere GPS koordinatene etc. Her følger operatører med på søkene.

HVA MENER VÅRE ØVERSTE MILITÆRE LEDERE OM BRUK AV KI?

Det er stilt spørsmål til sjef FOH, alle forsvarsgrensjefene, sjef Cyberforsvaret. Luftforsvarets egen Space-avdeling er også med. Her får du deres mening rundt temaet.

Hugin autonomt undervannsfartøy, Hugin benytter seg av KI/algoritmer. Foto Kongsberg.

Spørsmål til sjef Forsvarets Operative Hovedkvarter (FOH), viseadmiral Rune Andersen:

Bruk av KI sies å kunne gi raskere og bedre beslutningsgrunnlag i planlegging og gjennomføring av operasjoner. Hva er dine tanker rundt det?

Svaret til sjef FOH er støttet av sjef NOBLE (Norwegian Battle Lab & Experimentation), oberst Roger Samuelsen.

«Samfunnet tar i økende grad i bruk kunstig intelligens på en rekke områder. Bruk av kunstig intelligens i Forsvaret har et stort potensial for økt effektivitet og økt operativ evne. Det finnes en rekke initiativ der man utforsker muligheten for å ta i bruk KI i Forsvaret og hos våre allierte. For FOH er bruken av KI i dag stort sett begrenset til eksperimentering, og i mindre grad benyttet operativt.

Potensialet for å ta i bruk KI antas å være stort innenfor en rekke områder.

Operasjonsplanlegging, informasjonsinnhenting, analyse og beslutningsstøtte vil være områder der KI kan bidra positivt.

Fakta:

Hva er kunstig intelligens?
Kunstig intelligens (KI) er informasjonsteknologi som justerer sin egen aktivitet etter hva som blir puttet inn i den av data/informasjon. Derfor virker det som teknologien tenker og er intelligent. AI er forkortelse for engelsk «Artificial Intelligence».

Hva er maskinlæring?
Maskinlæring er at man trener opp et dataprogram, en modell, slik at det kan ta beslutninger uten menneskelig hjelp. Denne treningen foregår stort sett med data. Beslutningene gjøres ved bruk av statistiske beregninger. Maskinlæring er en viktig underkategori av kunstig intelligens.

VR
Virtuel Reality/Virtuell virkelighet

Samtidig må vi være bevisst at bruken av KI i militær sammenheng vil reise en rekke etiske spørsmål. Spesielt gjelder dette bruk av autonome våpen og beslutninger som kan påvirke menneskeliv. Graden av menneskelig kontroll vil derfor være avhengig av systemets design, formål og i hvilken operasjonell sammenheng systemet skal benyttes. Vi må derfor sikre oss at KI-systemer utvikles, implementeres og brukes på en ansvarlig måte og i tråd med prinsippene for ansvarlig bruk av KI slik beskrevet i Strategi for kunstig intelligens i forsvarssektoren.

Den stadig økende informasjonsmengden gjør at KI kan håndtere og analysere store mengder informasjon langt raskere og mer presist enn menneske alene. KI kan raskt analysere store mengder data fra satellittbilder, droner, sensorer og andre kilder.

Raskere analyse vil bidra til økt hastighet i beslutningsprosessen. Raskere beslutningsprosesser enn en motstander vil potensielt gi en fordel i operasjoner. Ved å identifisere mønstre i dataene, kan KI også hjelpe til med prediksjon og trendanalyse basert på historiske data.

Denne informasjonen kan bistå beslutningstakere med å tilpasse egne strategier og allokering av ressurser både i planlegging og gjennomføring av operasjoner. KI kan også simulere ulike scenarier basert på tilgjengelig data, evaluere risikoer og konsekvenser, og dermed bidra til at beslut. ningstakeren gis et best mulig grunnlag for å valg av handlemåte. Innenfor logistikk vil KI kunne benyttes til å optimalisere forsyningstjenesten slik at ressursene raskest mulig leveres de stridende avdelingene. Preventivt vedlikehold basert på historiske data er også et område der det er stort potensial for bruk av KI.»

Sjef Hæren, generalmajor Lars Lervik, sjef Sjøforsvaret kontreadmiral Oliver Berdal, sjef Luftforsvaret generalmajor Øivind Gunnerud og sjef Heimevernet generalmajor Frode Ommundsen svarer følgende på dette spørsmålet;

Bruk av KI sies å kunne gi raskere og bedre beslutningsgrunnlag i planlegging og gjennomføring av operasjoner. Hvordan vurderer du fremtidig bruk av KI i administra. tive og operative systemer, og er det eventuelle etiske betenkeligheter/utfordringer ved å bruke KI i planlegging og gjennomføring av operasjoner?

Sjef Hæren generalmajor Lars Lervik;

«Det KI gjør best er å raskt finne mønster i store mengder informasjon eller data. Jeg tror at vi i Hæren relativt raskt vil nyttiggjøre oss KI innenfor administrative systemer som personell- og økonomiforvaltning, men også i operative systemer for alt fra logistikk og vedlikeholdsplanlegging til operasjonsplanlegging og på våpensystemer. Effekten får vi gjennom at KI kan prosessere data og reagere raskere enn det et menneske kan, og derfor kan presentere raske og nøyaktige beslutningsgrunnlag som vi kan ta beslutninger på grunnlag av».

Sjef Sjøforsvaret kontreadmiral Oliver Berdal:

«Kunstig Intelligens (KI) er umulig å unngå når teknologien først er kommet. Teknologien vil gradvis gjennomsyre våre samfunn på de aller fleste områder. KI gir oss mulighet til å applisere fordelene av datamaskiner med programvare som «tenker» lynraskt og er basert på enormt store datagrunnlag. KI vil garantert bli brukt til å effektivisere arbeidsoppgaver og forbedre beslutningsgrunnlag. Både operative og administrative oppgaver vil kunne nyte godt av KI-støtte. Den store utfordringen med KI er forståelsen av teknologien og ev. uønskede konsekvenser av denne. Det er viktig at det etableres klare regler og prosedyrer for hva slags vurderinger og hva slags beslutninger KI kan støtte med, slik at det ikke går på bekostning av våre verdier, moralske eller etiske integritet. Dersom motparten bruker KI, hvilket er særdeles sannsynlig, har man råd til ikke selv å bruke denne teknologien til sin fulle og hele fordel?»

Sjef Luftforsvaret generalmajor Øivind Gunnerud:

«KI har potensialet til å forbedre beslutningsprosesser ved å analysere store mengder data raskt og effektivt, noe som kan gi mer presise og tidsriktige beslutningsgrunnlag. Dette kan være særlig verdifullt i planleggingen av komplekse operasjoner, der mange variabler må vurderes samtidig, samt under selve gjennomføringen, hvor hurtige tilpasninger kan være avgjørende. Når det gjelder administrative oppgaver, kan KI effektivisere ressursstyring, vedlikeholdsplanlegging og andre støttefunksjoner. Dette kan frigjøre tid og menneskelige ressurser til operasjonelle formål, samtidig som vi reduserer risikoen for menneskelige feil. Men, det er også viktige etiske utfordringer som må håndteres nøye. I operasjoner som involverer menneskeliv, må vi alltid sikre at det er menneskelig kontroll over beslutningsprosessene. Selv om KI kan støtte beslutninger, må det siste ordet i kritiske operasjoner alltid ligge hos mennesket. Teknologiske hjelpemidler skal aldri erstatte menneskelig ansvar og dømmekraft».

Sjef Heimevernet generalmajor Frode Ommundsen:

«På samme måte som krigen er KI er også menneskeskapt. Vår innretting og bruk påvirkes av de lover, kultur og etikk som preger vårt samfunn, og pr i dag er det i vår del av verden heldigvis omforent militær og sivil interesse at den nye teknologien må være trygg, sikker og under tilstrekkelig menneskelig kontroll. Jeg tenker at vi må utnytte KI både i administrative og operative systemer i fremtiden. Hvis vi ikke gjør det, vil vi bli irrelevante – fordi vi ikke blir effektive nok, ikke forstår hendelser riktig eller ikke tar beslutninger raskt nok. Hvis man tenker seg en ChatGPT modell skolert på all kjent militærteori, kan man jo forestille seg at man får «den smarteste stabsoffiseren» til støtte i stabsprosessene og spørsmål blir hurtigere besvart. Dette synes mindre «farlig» enn heimende autonome våpensystemer som selv avgjør om de har funnet målet før de angriper og ødelegger det.

Men igjen; hva er akseptabelt som tilstrekkelig menneskelig kontroll? Innenfor administrative systemer synes det også å være stort potensiale ved bruk av KI. Her er kanskje de etiske betenkelighetene mindre fordi konsekvensene ved bruk kanskje har en mer positiv karakter i form av større oversikt, effektivitet og enklere prosesser.

Det er etiske dilemmaer i krig og konflikt,herunder hvilke verktøy og våpen som kan nyttes til å oppnå operativ fordel i forhold til en motstander. Vi er gitt mandat til å anvende makt på vegne av samfunn og stat, og dette kan ikke gjøres på en slik måte at det kommer i konflikt med vårt etiske, moralske eller verdibaserte fundament. Dette vil påvirke våre vurderinger i forhold fremtidig bruk av KI til militært formål i fremtiden».

SPACE-UTVIKLINGEN

Elon Musk har «erobret» verdensrommet med sitt Space-X program og Starlink bredbåndssatelitter. Dette bidro blant annet til bredbånd og internett til Ukrainske soldater. Norge/Forsvaret har sine første mikrosatelitter i bane rundt jorda, og Andøya Spaceport AS er godkjent for utskyting av raketter ut i verdensrommet. Satellitter med en rekke sensorer er til stor hjelp for blant annet effektiv og rask kommunikasjon, men også til overvåking og etterretning. Med den raske utviklingen i Space-domenet, har Luftforsvaret nå valgt å etablere sin egen space-avdeling.

Luftforsvarets Space-avdeling, knyttet til JAOC (Joint Air Operation Center) ved Forsvarets Operative Hovedkvarter (FOH) i Bodø. Sjefen for space-satsningen/avdelingen er oberstløytnant og pilot Eskild Kristiansen. Det er imidlertid E-tjenesten som er eier av space-domenet, men de samarbeider med andre avdelinger og styrkesjefer i Forsvaret. I en artikkel i Luftled, sier Kristiansen at med økt tilgjengeliggjøring av sensorer i rommet, vil det bli mulig å både oppdage og spore mål med forbedret presisjonsdata, som igjen kan brukes til å respondere med presisjonsild over lengre avstander. Vi må ifølge Kristiansen forberede oss på et betydelig mer komplekst operasjonsmiljø, hvor teknologiskutvikling innen autonomi og KI, i kombinasjon med våpensystemer som interkontinentale ballistiske missiler, kryssermissiler, hypersoniske missiler og droner, vil påvirke defensive og offensive operasjoner i Luftforsvaret.

På spørsmål til sjef Cyberforsvaret brigader Halvor Johansen, om hvilken rolle KI har og kan ha i beskyttelsen av vårt cyberdomene, og om det er noen etiske utfordringer forbundet med bruk av KI, svarer Johansen følgende:

«Cyberforsvaret forutsetter at man legger til grunn en felles definisjon for betydningen av kunstig intelligens når en retter spørsmål til flere deler av Forsvaret.

Forsvarsdepartementets strategi for kunstig intelligens benytter definisjonen under, og Cyberforsvaret legger den til grunn for sitt svar. Det er mange misforståelser og ideer rundt hva kunstig intelligens er og betyr, så det er svært viktig, etter vår mening, at man legger en felles definisjon til grunn. FDs definisjon er som følger:

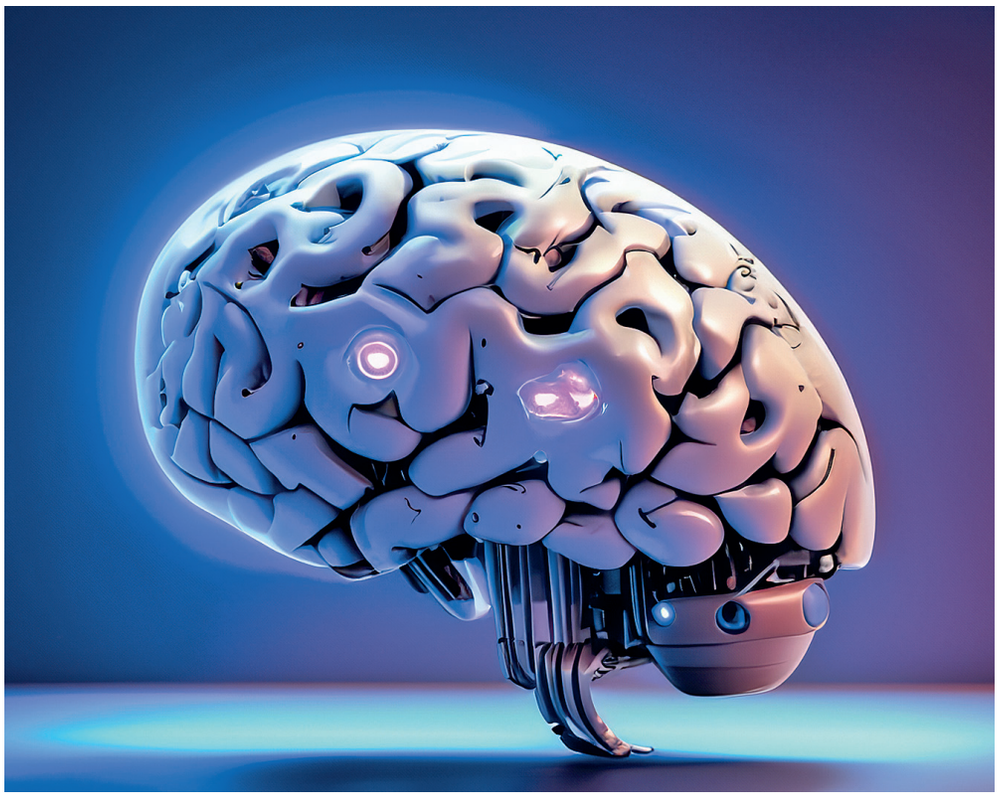
Kunstig intelligens er maskiners evne til å utføre oppgaver som tradisjonelt krever menneskelig intelligens, som for eksempel å gjenkjenne mønstre, lære fra erfaring, trekke konklusjoner, forutsi utfall eller iverksette tiltak. Dette kan være enten digitalt eller som den intelligente programvaren bak autonome fysiske systemer.

For å skrive om definisjonen så er da kunstig intelligens enten programvare, digitale systemer eller maskiner som løser oppgaver som tradisjonelt er forbeholdt menneskelig intelligens eller menneskers forstand, men også løsninger som kan overgå begrensningene som ligger til menneskets intelligens eller forstand.

Cyberforsvaret benytter allerede i dag tidlige stadier av kunstig intelligens, og kunstig intelligens er bakt inn i flere systemer og løsninger som Forsvaret benytter, eksempelvis i sky-tjenestene til Microsoft.

Det er samtidig verdt å fremheve at kunstig intelligens, som mange teknologier, er under kontinuerlig utvikling. Det betyr teknologien starter ett sted og utvikler seg gradvis til å bli mer og mer avansert, mer og mer autonom og inkludere flere og flere områder. Og det er vesentlig å fremheve at vi alle, hver dag, benytter løsninger som bygger på en grad av kunstig intelligens, enten det er søkemotorer på internett, styring av mobiltrafikk i telenettverkene våre eller moderne elektriske kjøretøy.

I det ligger det at Cyberforsvaret leverer i dag løsninger som benytter kunstig intelligens, og vi har tjenester som baserer seg på kunstig intelligens og vi har verktøy som er bygd opp rundt bruk av kunstig intelligens. Og vi benytter kunstig intelligens i spesialiserte oppgaver som defensive cyberoperasjoner hvor kunstig intelligens søker gjennom store datasett etter mønstre eller innhold som kan indikere skadevare eller digitale angrep.

Kunstig intelligens? KI-generert bilde i Photoshop, Pitbox AS.

Utviklingen innen KI skjer raskt og skaper mange nye muligheter, det som man før betraktet som KI er i dag mer ansett som automatisering eller maskinlæring mens fremtidens KI kan forventes å bistå med både prediksjon og selvstendige vurderinger basert på store datasett.

Forsvarets utnyttelse av kunstig intelligens vil måtte utvikle seg i takt med utviklingen av teknologien, og vil over tid bli en naturlig og integrert del av all militær oppgaveløsning. I første omgang vil KI benyttes til å støtte oppgaveløsningen vår.

Deretter vil KI kunne benyttes til å ta over deler av oppgaveløsningen fra mennesket og til slutt, på utvalgte områder, erstatte mennesket fullt ut. Et siste steg som man, hypotetisk, kan se for seg er at kunstig intelligens overgår den menneskelige forstand og gjør en i stand til å løse problemer eller oppgaver som mennesket ikke evner.

Ved å støtte mennesket og menneskers oppgaver kan teknologien gjøre oss i stand til å løse oppgaver raskere, bedre og basert på et langt større grunnlag enn det vi mennesker klarer alene. Med digitaliseringen av samfunnet, og forsvaret, og produksjonen av enorme mengder data og informasjon, så vil også bruk av kunstig intelligens være en forutsetning for å evne å prosessere, analysere og benytte summen av informasjon som produseres.

Det er alltid etiske, moralske og juridiske dilemmaer når en organisasjon som Forsvaret tar i bruk ny teknologi. Samtidig har Forsvaret jobbet med slike dilemmaer i all tid, og vi må forholde oss til disse utfordringene (knyttet til KI) på samme måte som vi gjør det med alle andre verktøy og maktmidler som Forsvaret benytter».

FORSVARETS HØGSKOLE HAR OGSÅ KI PÅ AGENDAEN

Offisersbladet har snakket med oberstløytnant Stig Tore Aannø, som er tilsatt som hovedlærer ved seksjon for militærstrategi og fellesoperasjoner ved Forsvarets høgskole/Stabsskolen, hvor han forsker, underviser og veileder på feltene militærmakt, cybermakt, teknologi og innovasjon.

Aannø forteller at KI-teknologien utvikler seg lynraskt, og etter hvert kan resonnere og trekke slutninger, og kanskje også lage anbefalinger. Dette er imidlertid fortsatt på eksperimentstadiet, og ikke i operativ bruk.

Videre forteller Aannø at de brede KI-modellene som uten filter henter all informasjon fra Internett, vanskelig kan brukes i graderte nett i Forsvaret (eksvis ved FOH). Men man kan derimot ta inn all data fra de brede KI-plattformene og tune det inn i egne data i et gradert nett. Da har man på mange måter sin egen sikre KI.

ETIKKEN

- Bruk av KI i våpensystemer, der systemet kan ta egne beslutninger, er problematisk rent etisk sett. Man kan havne i det som kalles «the responsibility gap», der mennesket ikke har tatt beslutningen, og da heller ikke kan klandres. Aannø kan fortelle at vi i dag ikke har hundre prosent tillit til slik bruk av KI. Men flere hevder at ansvaret uansett ligger hos de som lar KI avgjøre om et mål skal angripes, uten menneskelig kontroll. I dag jobber vi med forskning og utviklingsarbeid innen militærteknologi og innovasjon, der vi primært eksperimenterer med bruk av KI algoritmer i eksempelvis operasjonsplanlegging og rapportering. Vi jobber ikke med vurderinger rundt bruk av KI i autonome systemer som kan levere dødelige våpen, understreker Aannø.

Vi har i flere år forsket på det vi kaller XR-prosjektet (Extended Reality), med bruk av VR-briller til opplæringsformål. Her brukes KI som også forstår språk. Det lages for.skjellige realistiske scenarioer, som eleven må forholde seg til, i interaksjon med KI-«agenter»/avatarer. I fremtiden kan kanskje en avansert KI være med i diskusjonen og stabsarbeidet? Jeg for min del bruker KI blant annet til å diskutere vitenskapsfilosofi, forteller Aannø.

Oberstløytnant Stig Tore Aannø.

Nordea
Medlemstilbud på billån fra Nordea
Som medlem av Offiserbladet får du et av Norges beste billån, med rente fra 6,35 %
Søk lån til bil, MC og caravan på
nordea.no/billån
Priseksempel: Eff. rente 8,09 %, kr 150.000 o/5 år, etableringsgebyr kr 2200. Tot: kr 181.638,-

Bryting og bakkekamp i militære operasjoner

Evnen til å dominere en motstander uten nødvendigvis å måtte skade vedkommende kan være avgjørende, skriver Andreas Lødøen.

Ikke å trene på bryting og bakkekamp ville vært som å si at man ikke trenger å trene på torniquet fordi man ikke ønsker å bli skutt, skriver Andreas Lødøen. Her ser vi gardister fra Hans Majestet Kongens Garde (Foto: Fride Sørensen/Forsvaret).

Sparring kan legges inn mot slutten av økten for å simulere kampsituasjoner, skriver Lødøen som vi ser her på bildet (Foto: Sanitetsbataljonen).

Nærkamp kan grovt sett deles inn i følgende kategorier: slagteknikker (på engelsk «striking»), bryting og bakkekamp (på engelsk «grappling»), våpenteknikker, og scenario-trening. For å bli en allsidig og effektiv nærkamputøver, må man mestre alle disse kategoriene. Det er imidlertid helt naturlig å ha både styrker og svakheter. Noen har kanskje bakgrunn fra bryting i barndommen, mens andre har mer erfaring fra boksing.

Nærkamp er derfor et sammensatt fag som krever jevnlig trening på tvers av disse områdene. Spørsmålet er hvordan man best bør trene for å utvikle alle aspektene av nærkamp. Noen foretrekker å periodisere treningen, slik at man fokuserer på én kategori om gangen. For eksempel kan en bruke et par uker på bryting og bakkekamp, deretter noen uker på slagteknikker eller thaiboksing, før en til slutt vier tid til våpenteknikker og scenario-trening. Andre foretrekker å trene litt av alt i løpet av en uke. Personlig foretrekker jeg en kombinasjon. Altså at jeg trener litt av alt, men med fokus på ulike aspekter som periodiseres.

I denne utgaven av Offisersbladet skal jeg fokusere på bryting og bakkekamp, og gi innsikt i hvordan disse ferdighetene kan utvikles gjennom strukturert trening. Som du kanskje allerede har lagt merke til, vil det bli brukt en del fagterminologi. I noen tilfeller benytter jeg engelske navn og uttrykk, der gode norske ekvivalenter mangler, for å beskrive teknikker og øvelser. I tilfeller hvor du er usikker på et begrep, kan et raskt Google-søk være til hjelp, eller du kan kontakte meg direkte for avklaringer.

FORDELENE MED BRYTING OG BAKKEKAMP I NÆRKAMP

Bryting og bakkekamp har vært noe kontroversielt i militære sammenhenger, ettersom det anses som svært ugunstige posisjoner å havne i. Altså at man er på gripe-avstand til fienden, enten på beina eller på bakken.

Min påstand er at selv om vi gjør vårt beste for å unngå slike situasjoner, må vi likevel ha ferdighetene til å håndtere det hvis dagen kommer. Ikke å trene på bryting og bakkekamp ville vært som å si at man ikke trenger å trene på torniquet fordi man ikke ønsker å bli skutt.

> *Bryting og bakkekamp har flere fordeler som gjør dem uvurderlige i en militær kontekst.*

OM SKRIBENTEN:

Andreas Lødøen (30) er kompanisjef i Sanitetsbataljonen, og tidligere fagansvarlig for nærkamp i Forsvaret.

Han er en av få mesterinstruktører i nærkamp.
Han har tidligere vært på landslaget i Mixed Martial Arts og har i tillegg konkurrert i bryting, thaiboksing og brasiliansk jiu-jitsu.

Erfaringer fra Irak og Afghanistan viser at bryting og bakkekamp er de nærkampformene som forekommer desidert oftest. Noen vil kanskje hevde at dette skyldes US Army's lange tradisjoner innenfor bryting, og at statistikken reflekterer deres fokus. Likevel er dette den best loggførte statistikken vi har fra nærkamp i moderne krigføring, og det gir oss en viktig pekepinn på hva vi bør fokusere treningen på.

BRYTING OG BAKKEKAMP HAR FLERE FORDELER SOM GJØR DEM UVURDERLIGE I EN MILITÆR KONTEKST

Først og fremst handler det om kontroll og evnen til å dominere en motstander uten nødvendigvis å måtte skade vedkommende. Dette kan være avgjørende i situasjoner hvor det er viktig å ta fanger eller uskadeliggjøre en trussel på en måte som gjør at befolkningen ikke anser militærmakten som en unødvendig voldelig aktør. I tillegg bygger disse teknikkene en fysisk robusthet og mental utholdenhet som er nyttige i alle typer kampsituasjoner.

Brasiliansk jiu-jitsu med uniformsjakke og uniformsbukse er perfekt for å trene teknikker på bakken, med fokus på kontroll, posisjonering og submissions som kvelninger og armlåser, skriver Lødøen (Foto: Sanitetsbataljonen).

Bryting og bakkekamp trener dessuten viktige fysiske egenskaper som balanse, smidighet og styrke. Mange undervurderer hvor raskt en nærkampsituasjon kan utvikle seg til å involvere bryting og bakkekamp. Det er her det er viktig å ha trent nok til å være komfortabel og selvsikker i grapplingsituasjoner, spesielt når det ikke lenger er mulig å bruke våpen eller improviserte våpen effektivt.

HVORDAN SETTE OPP EN TRENINGSUKE FOR BRYTING OG BAKKEKAMP

Det er en kjensgjerning at personell i Forsvaret har en travel hverdag. Forslaget her tar derfor utgangspunkt i å bare bruke en til en-og-en-halv time per dag. For å bygge en solid base innen bryting og bakkekamp er det viktig med strukturert og variert trening, og det må skje konsistent over tid. Én uke er åpenbart ikke tilstrekkelig for å bli god, men det vil være en start. Jo bedre man ønsker å bli, desto mer må det trenes. Det handler ikke nødvendigvis om antall timer i uka, men heller om antall økter i løpet av en måned, et kvartal eller et år.

Min påstand er at dersom du gjennomfører denne uken slik jeg har foreslått, med tydelige fokusområder og en god instruktør tilstede, vil du potensielt ha ferdigheter innen bryting og bakkekamp som er gode nok til å bli en nivå 1-instruktør. I de neste utgavene av Offisersbladet tar jeg for meg andre elementer, og hvis noen ønsker å bli nivå 1-instruktør anbefales det å gjennomføre alle ukene slik jeg setter de opp.

Å trene ulike aspekter av bryting og bakkekamp gjennom uken sikrer at man utvikler både tekniske ferdigheter og sparringserfaring som trengs for å prestere godt. Her er et forslag til hvordan du kan strukturere en treningsuke med fokus på bryting og bakkekamp:

MANDAG:

Bryting

Fokus for dagen: **Nedtakninger og posisjonsdominans**

Økten dedikeres til bryting, med vekt på å mestre «tre arm», nedtakninger, og dominans både stående og på bakken.

Treningen kan inkludere drilling på «tre arm», «double under»-nedtakning (i henhold til håndboka for nærkamp), «double leg», «single leg», og kontroll-posisjoner for toppkontroll.

Øv også på reverseringsteknikker dersom du blir tatt ned. Sparring kan legges inn mot slutten av økten for å simulere kampsituasjoner.

- **Varighet:** 1-1,5 time
- **Fokusområder:** Nedtakninger (double-under, double leg, single leg), toppkontroll, reverseringer.

ONSDAG:

Styrketrening

Fokus for dagen: **Baseøvelser og maksimal styrke**

Styrketrening er avgjørende for å forbedre både eksplosivitet og utholdenhet i nærkamp. Øvelser som knebøy, markløft, pull-ups, og benkpress bygger styrke i de muskelgrup-pene som er essensielle for bryting og bakkekamp.

Det kan være smart å dele opp baseøvelser til forskjellige dager, for eksempel knebøy og benkpress en dag og markløft og pull-ups en annen dag.

Når man har en travel hverdag bør man prioritere baseøvelser og maksimal styrke. For eksempel 4x4 (4 repetisjoner og 4 serier).

Legg gjerne til kjernetrening som planke, sit-ups, og russian twists for å avslutte økten.

Du bør gå fra denne økten med en følelse av at du har mer å gi. Hvis du er helt utmattet etter økten vil resten av uka bli veldig tung, og du vil ikke få like bra utbytte av trenin-gene.

- **Varighet:** 1 time
- **Øvelser:** Knebøy (eller markløft), benkpress (eller pull-ups), planke, sit-ups, russian twists.

TIRSDAG:

Brasiliansk jiu-jitsu (BJJ)

Fokus for dagen: **Bakkekamp og submissions**

Brasiliansk jiu-jitsu med uniformsjakke og uniformsbukse er perfekt for å trene teknikker på bakken, med fokus på kontroll, posisjonering og sub-missions som kvelninger og armlåser.

Start med grunnleggende drilling av passering av motstanderens guard, sweep-teknikker, og submissions.

Avslutt treningen med sparring (lav intensitet) for å overføre teknikkene til en mer realistisk setting.

- **Varighet:** 1-1,5 time
- **Fokusområder:** Guard passering, submissions (kvelninger, armlåser) og frigjøringer fra bunnposisjoner.

TORSDAG:

Scenario-basert trening

Fokus for dagen: S**imulering av militære situasjoner**

Torsdagen kan brukes til å sette sammen de teknikkene du har trent tidligere i uken i realistiske, scenario-baserte øvelser.

For eksempel kan du trene på hvordan du ville håndtert en motstander som forsøker å overmanne deg i en trang korridor eller i et rom. Kombiner teknikker fra både bryting og BJJ med situasjonsforståelse og beslut-ningstrening.

- **Varighet:** 1 time
- **Fokusområder:** Kombinasjon av bryting og bakkekamp under realistiske forhold.

FREDAG:

Kombinert nærkamp – sparring og drilling

Fokus for dagen: S**ammensatt nærkamptrening**

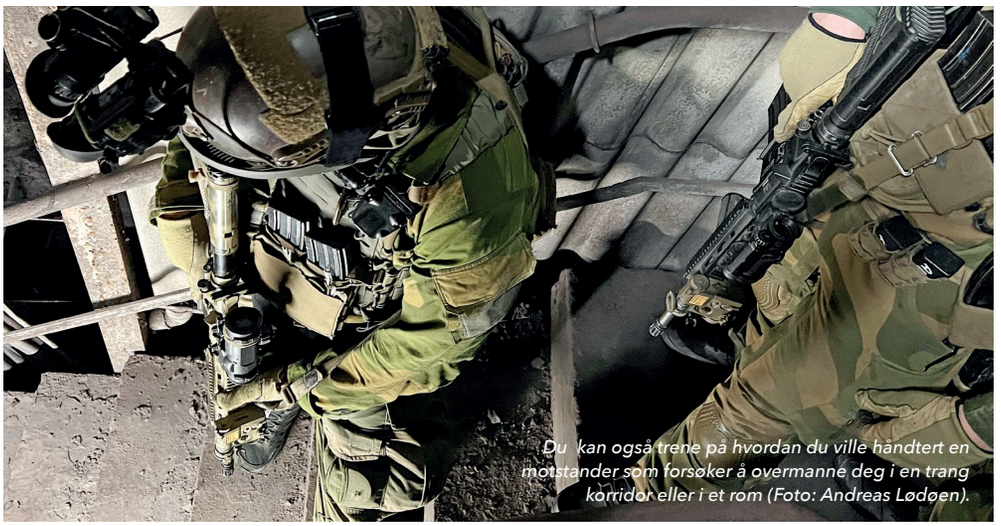
Fredagen kan brukes til å kombinere bryting og bakkekamp/BJJ i en helhetlig økt.

Start med teknikktrening fra begge disipliner og avslutt med sparring som fokuserer på både stående og bakkekamp.

Dette hjelper med å utvikle en flyt mellom å slåss stående og på bakken, samt bygge kondisjon, utholdenhet og mentalt overskudd.

Det kan også legges til lette slag på bakken for å eksemplifisere hvorfor dominant kroppsposisjonering er viktig.

- **Varighet:** 1-1,5 time
- **Fokusområder:** Kombinasjon av bryting- og bakkekampsparing.

Du kan også trene på hvordan du ville håndtert en motstander som forsøker å overmanne deg i en trang korridor eller i et rom (Foto: Andreas Lødøen).

LØRDAG:

Restitusjon og mobilitetstrening

Fokus for dagen: **Restitusjon og skadeforebygging**

For å unngå skader og sikre optimal ytelse er det viktig å inkludere restitusjon og mobilitetstrening. Yoga, tøying, og lett mobilitets-arbeid kan bidra til å holde kroppen fleksibel etter en uke med intensiv nærkamp-trening. Sørg for å fokusere på kjernemusklene, hofter, skuldre og rygg. Dette er viktige områder å holde mobile og sterke for en nærkamp-utøver.

- **Varighet:** 30-60 minutter
- **Fokusområder:** Dynamisk tøying, yoga, mobilitet.

SØNDAG:

Hvile

Fokus for dagen: **Lett aktivitet for restitusjon**

Bruk søndagen som en dag for lett aktivitet, som å gå en tur, sykle eller svømme. Dette hjelper kroppen med å restituere samtidig som du holder den aktiv. Unngå tung trening, fokuset her er å lade opp til en ny uke.

- **Varighet:** 30-45 minutter
- **Fokusområder:** Lett aktivitet, restitusjon.

OPPSUMMERING

En velstrukturert treningsuke for bryting og bakkekamp inkluderer både teknikktrening, fysisk styrke og scenario-basert trening.

Ved å periodisere treningen slik at du fokuserer på ulike aspekter de ulike ukene, sørger du for at du over tid vil utvikle en bred base innenfor nærkamp.

Bryting og bakkekamp krever både teknisk finesse og fysisk robusthet, og denne strukturen gir en balanse mellom de to. I tillegg til den tekniske treningen, er det viktig å inkludere restitu-sjon og mobilitet for å holde kroppen skadefri og klar for nye utfordringer.

Lykke til med treningen!

Byråkratisering og konsulent-avhengighet i Forsvaret

Er forsvarssektoren fanget i en kostbar hengemyr, spør Frank Tore Laugen.

Av Kommandørkaptein Frank Tore Laugen

Forsvarssektoren er ment å være Norges skjold og sverd, bygget for å handle raskt, selvstendig og effektivt. Likevel finner vi bak fasaden av uniformer og operasjonell beredskap en tungrodd byråkratisk struktur som i økende grad er avhengig av konsulenter for å håndtere sine egne, interne utfordringer. Kostnaden for denne avhengigheten vokser i takt med byråkratiets størrelse, samtidig som sektorens reelle evne til å agere uavhengig synes å svekkes.

I løpet av de siste årene har forsvarssektoren brukt milliarder på konsulenter, ifølge Direktoratet for forvaltning og økonomistyring. I teorien skulle det styrke organisasjonen.

I praksis ser det ut til å gjøre sektoren stadig mer avhengig av eksterne aktører. Den såkalte «moderniseringen» av forsvarssektoren og tilhørende etater har blitt en evig runddans, der nye konsulentteam erstatter de forrige, uten målbare resultater eller reell læring som forankres internt.

«VAKSINE» MOT KOMPETANSEMANGEL

Forskningsartikkelen «Consultancy outputs and the purification of accounting technologies» beskriver hvordan konsulenter ofte fungerer som en «symbolsk renvasking» av organisatoriske problemer, ved å tilby løsninger som gir inntrykk av effektivitet, men som sjelden løser de reelle utfordringene. Denne mekanismen er særlig tydelig i Forsvaret, hvor konsulentene har bidratt med overfladiske løsninger som ikke har kurert de underliggende strukturelle utfordringene. De metodene og dataene som konsulentene baserer sine løsninger på, er ofte innelukket i det som omtales som «black boxes» – utilgjengelig for Forsvaret selv å evaluere og etterprøve.

Et eksempel på feilslått konsulentrådgivning er privatiseringen av renholdstjenestene i Forsvarssektoren, anbefalt av Ernst & Young. Forsvaret skulle spare 99 millioner kroner ved å privatisere renholdet. Argumentasjonene til konsulentene var at renholdere brukte 27,7 prosent av arbeidsdagen på annet enn renhold. Men det konsulentene ikke sa var at renholdernes 27,7 prosent, inkluderte lunsjpause, vikartjeneste for andre ansatte og tilleggstjenester som ble fakturert Forsvarssektoren. Så konsulentenes råd om privatisering, førte til dårlig renhold, stengte bygninger, og store utfordringer knyttet til vikarbruk og sikkerhetsklarering. Til slutt ble det besluttet å tilbakeføre renholdet til Forsvaret i 2023, med en estimert merkostnad på 100 millioner kroner.

Siden 2016 har Forsvaret brukt mer enn fire milliarder kroner på konsulenter innen alt fra organisasjonsutvikling til økonomistyring med mer enn 700 leverandører. Dette viser hvordan konsulentbruk fungerer som en slags «vaksine» mot kompetansemangel, snarere enn en løsning.

ENDA EN MODERNISERINGSRUNDE

Et av de siste eksemplene på konsulentavhengigheten er Ernst & Youngs engasjement i forsvarssektorens pågående moderniserings- og effektiviseringsprosjekt. Forsvaret har allerede betalt selskapet nærmere 50 millioner kroner, og takstameteret jobber fortsatt, for å utarbeide en plan for modernisering. Problemet er at dette verken er første, andre eller siste gang forsvarssektoren har investert betydelige midler i konsulenter for lignende oppgaver. Siden Hermansen-utvalget (1989) har Forsvarsdepartementet vært i en kontinuerlig prosess med å «modernisere» og «effektivisere» sektoren, uten at målene noen gang synes å bli tilfredsstilt. Langtidsplaner fra de siste tiårene har gjentatte ganger understreket behovet for kostnadskutt, effektivisering og fokusering på kjerneoppgaver – uten at kjerneoppgaver i fred, krise og krig blir kontekstualisert realistisk.

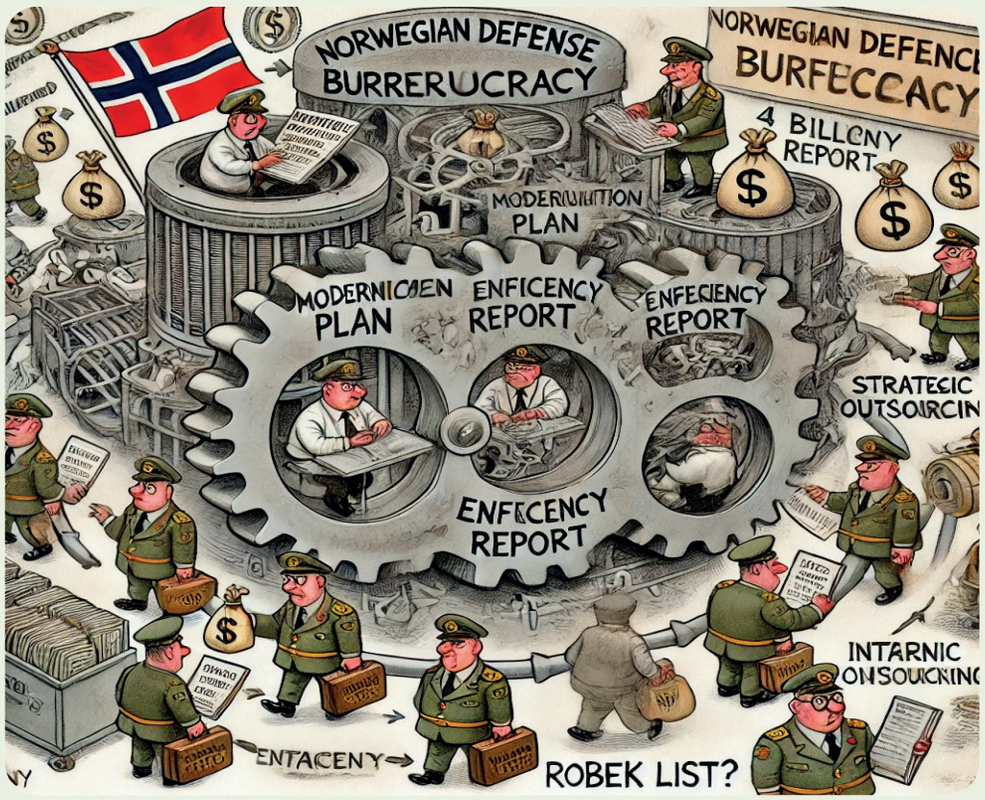
Alle reformene som kommer fra moderniserings og effektiviserings kravene skal evalueres. Men når evalueringene ikke er å spore i offentlige kilder som KUDOS (Kunnskapsdokumenter i offentlig sektor), og de som er mulig å få tak i bærer liten troverdighet, burde ikke Forsvaret bli litt ettertenksomme, og spørre: Bygger vi virkelig et sterkere forsvar, eller bruker vi bare mer penger på en avhengighet som svekker vår evne til å lede og handle selvstendig? Og dette reiser et fundamentalt spørsmål: Når er forsvarssektoren egentlig moderne og effektiv nok? Og hva er det i strukturen som gjør at man aldri når disse målene? Når det virker umulig å oppnå en varig forbedring, kan det være et tegn på at hele strukturen må granskes.

REDUSERT FAGMILITÆR INNFLYTELSE

Forsvarets økende avhengighet av eksterne aktører er en del av en bredere trend der byråkratisk kontroll har vokst, mens den fagmilitære innflytelsen er blitt svekket. Antall ansatte i Forsvarsdepartementet har økt betydelig fra ca 176 i år 1980 til rundt 419 i år 2023 og videre til om lag 624 i år 2024, mens Forsvarets egne årsverk har falt fra over 25 000 til rundt 17 000 i samme periode. Denne utviklingen reflekterer en økende grad av sentralisering, hvor beslutninger som påvirker forsvarssektorens operasjoner blir tatt utenfor de fagmilitære miljøene. Denne oppbygningen av byråkrati har ført til en situasjon der beslutninger i forsvarssektoren ofte fattes på bekostning av effektivitet og operasjonell evne. I et forsøk på å kompensere for denne ineffektiviteten, har man tydd til konsulenter som en

Kommandørkaptein Frank Tore Laugen er Hovedlærer styring prosess og økonomi ved Forsvarets Høgskole/ Sjøkrigsskolen (Foto: Forsvaret)

Tegningen skildrer byråkratiet som en stor, kompleks maskin styrt av konsulenter med dokumenter som symboliserer «modernisering og effektivisering», skriver Frank Tore Laugen som har laget illustrasjonen ved hjelp av kunstig intelligens.

«quick fix» for komplekse problemer i Forsvarssektoren – en måte å dekke over mangler i styringsstrukturen. Men med denne strategien vokser kun avhengigheten, mens operativ kompetanse og autonomi svekkes. Resultatet er en sektor som trenger flere konsulenter, ikke færre, og en byråkratisk struktur som koster mer enn den effektiviserer.

McKinsey-rapporten fra 2015 illustrerer dette. Rapporten lovet opprinnelig besparelser på 400 millioner kroner og en reduksjon på 140 årsverk innen utdanning. Disse tallene vokste til slutt til 584 millioner kroner og 349 årsverk, uten at noen av besparelsene ble dokumentert. Dette kan tyde på at konsulentenes «medisin», moderniserings- og effektiviseringsplanene, aldri var tilstrekkelig syretestet før de ble implementert.

En ekspedisjonssjef i Forsvarsdepartementet, uttalte i 2017 at utdanningsreformen ble påbegynt lenge før McKinsey-rapporten, og at konsulentene bare bekreftet det departementet allerede hadde besluttet. Dette illustrerer hvordan byråkratiet ofte overstyrer operative vurderinger. I tillegg har vi sett hvordan kritiske beslutninger som å flytte ansvaret for materiellanskaffelser fra Forsvarets logistikkorganisasjon (FLO) til Forsvarsmateriell ble gjort uten forsvarssjefens involvering, og hvordan dette forsterker maktforskyvningen bort fra fagmilitær ekspertise.

«Jeg er overrasket over beslutningen. Den baserer seg ikke på en fagmilitær anbefaling og jeg har ikke vært involvert i prosessen som ledet opp mot beslutningen»,

sa daværende forsvarssjef Haakon Bruun-Hanssen, ifølge Aftenposten.

Denne vingeklippingen av Forsvarets ledelse bidro til å sentralisere makt over anskaffelser til departementet, til tross for at slike prosesser krever operativ forståelse og fagmilitær innsikt. Det er fort gjort å tenke at denne vingeklippingen er en handling knyttet til Ny Offentlig Styring (New Public Mangagement - NPM, red. anm.), og/eller faglige forankrede'konsulentråd. En nylige overføring av ansvaret for driftsanskaffelser fra FLO til Forsvarsmateriell i oktober 2024, forsterker denne trenden om både vingeklipping og tankegodset til NPM (New Public management).

TRENGER VI EN NY TILNÆRMING?

Konsulenter har blitt en integrert del av et system der kortsiktige og overfladiske løsninger ofte prioriteres over en styrking av sektorens interne kompetanse. Dersom forsvarssektoren fortsetter å stole på eksterne konsulenter for å håndtere sine utfordringer, kan vi risikere at avhengigheten til kortsiktige løsninger vokser ytterligere. Sektoren står ved et veiskille: Skal vi satse på å utvikle intern kompetanse og bygge en bærekraftig struktur, eller fortsette ned en kostbar vei mot økt avhengighet og ineffektivitet?

Når Forsvarsdepartementet tilsynelatende ikke ser ut til å kunne stabilisere sine målsettinger eller sikre reelle effektiviseringsgevinster, blir det nødvendig å spørre om det er grunnlag for en grundigere undersøkelse av hele styringsstrukturen. Kan en forskningsbasert tilnærming bidra til å belyse hvorfor sektorens ressursforvaltning og effektiviseringstiltak ikke oppnår ønskede resultater? Kanskje vil en slik vitenskapelig gjennomgang kunne avdekke hvor de faktiske styringsutfordringene ligger – og bidra med innsikt i om varig endring er mulig, uten ytterligere byråkratisering og konsulentavhengighet.

For å sikre at forsvarssektoren er i stand til å møte fremtidens utfordringer med styrke, integritet og profesjonell dyktighet, er det verdt å stille spørsmålet: Hva er egentlig den rette medisinen for å løse de strukturelle utfordringene? Trenger vi en systematisk studie som gransker hele styringsmodellen, for å belyse om sektoren kan håndtere sine oppgaver uten kontinuerlig avhengighet av eksterne konsulenter og økende byråkrati? Kanskje er det først gjennom en slik grundig undersøkelse at vi kan forstå om en intern løsning er mulig – eller om en administrativ kontrollordning faktisk er den mest realistiske veien videre.

***PS!** Forfatteren har i det opprinnelige innlegget benyttet seg av kildehenvisninger iht APA 7 standard og en utvidet kildeliste. Offisersbladet har fjernet det av journalistiske hensyn.*

Om forfatteren:
Kommandørkaptein Frank Tore Laugen er Ph.d.-stipendiat innen fagområdet Økonomi- og virksomhetsstyring og siviløkonom (MScBA), samt at han jobber som 'Hovedlærer styring prosess og økonomi' ved Forsvarets Høgskole/Sjøkrigsskolen.

Muligheter og utfordringer i et multinasjonalt miljø

I løpet av min tid her har jeg merket en avstand til Forsvaret hjemme.

Av Martin André Hammari,
skvadronsmester

I dagens komplekse militære verden står OR (other ranks – spesialist) overfor en rekke utfordringer og muligheter. Det gjelder spesielt innenfor NATO-strukturen. Tjeneste i en multinasjonal setting gir en unik erfaring, men medfører også visse utfordringer som må adresseres for å sikre at personellet får den nødvendige kompetansen og erfaringen.

Jeg har hatt muligheten (noe jeg er takknemlig for) av å tilbringe snart 4 år i NATO, en tid som har vært både utfordrende og lærerikt. Da jeg først kom til Tyrkia i 2021, visste jeg lite om hva jeg kunne forvente og ei kunne noen vite, da jeg var første OR i dette hovedkvarteret. Som en del av G5-divisjonen (plandivisjonen i hovedkvarteret) har jeg jobbet som stabsoffiser (noe som er langt over mitt gradssjikt) i en rolle som ofte har utfordret mine evner og utvidet min forståelse av det multinasjonale miljøet. Denne posisjonen har gitt meg muligheten til å delta i flere multinasjonale øvelser og gjennomføre spesialiserte kurs, alt på engelsk.

Å arbeide side om side med kolleger fra ulike nasjoner har gitt meg innblikk i hvordan forskjellige kulturer og militære tradisjoner kan samhandle for å oppnå felles mål. Jeg husker spesielt en øvelse der jeg jobbet tett med en kollega fra Colombia. Gjennom diskusjoner og samarbeid lærte jeg mye om colombiansk strategi, noe som utvidet min forståelse av internasjonale operasjoner.

INTERNASJONALT SAMARBEID

Det multinasjonale miljøet tilbyr oss OR omfattende læring og utvikling. Her får vi muligheten til å arbeide tett med kolleger fra forskjellige nasjoner, noe som styrker vår forståelse av internasjonalt samarbeid og strategiske, operasjonelle og taktiske prosedyrer. Denne erfaringen er uvurderlig i dagens verden, hvor militære operasjoner ofte krever tett samarbeid på tvers av landegrenser.

Selv om erfaringen min gjennom tre år har vært uvurderlig, har jeg også kjent på mangel på støtte. En av de største personlige utfordringene har vært mangelen på muligheter for akademisk utdanning. Mens andre nasjoner i NATO tillater sine ansatte å returnere hjem for å fullføre studier som deres forsvar ønsker dem på, opplever jeg som er i PE fra Norge at jeg mister denne sjansen. Dette kan føre til et kompetansegap som kan påvirke karriereutvikling og effektivitet i tjenesten.

I løpet av min tid her har jeg også merket en avstand til Forsvaret hjemme. Jeg har sjelden hatt muligheten til å diskutere mine erfaringer eller få tilbakemeldinger fra dem, noe som kan skape et gap mellom de som er ute i PE og de som er hjemme. Dette er noe jeg mener må adresseres for at vi skal dra full nytte av den kompetansen som kommer med i settingen i PE. Tjeneste gir OR, og spesielt yngre en unik innsikt i internasjonalt virke, som ofte ikke kan oppnås hjemme. Likevel er det en utfordring at Forsvaret kan ha vanskeligheter med å få et fullstendig bilde av hva det innebærer å være OR i PE når de ikke har tett kontakt med personellet som faktisk er ute i feltet. Jeg har sjelden eller ingen dialog.

ANBEFALINGER FOR FREMTIDEN

For å maksimere fordelene ved tjeneste i PE, bør Forsvaret vurdere å sidestille PE med tjeneste hjemme, og anerkjenne den som enda viktigere på mange områder. Den kompetansen som erverves gjennom internasjonalt arbeid, kan kun oppnås i slike settinger og bør derfor verdsettes høyere, i hvert fall i større grad enn nå. Videre bør det legges til rette for at OR får mulighet til å kombinere praktisk erfaring med akademisk utdanning, enten ved å tillate periodiske hjemreiser for studier eller ved å tilby fleksible læringsløsninger innenfor NATO-strukturen.

Vi som er OR i NATO står overfor både utfordringer og muligheter i et komplekst militært landskap. Ved å adressere eksisterende utfordringer som utdanningsmuligheter og anerkjennelse av PE-tjeneste, kan Forsvaret sikre at vi er best mulig rustet til å møte fremtidens krav og bidra effektivt til internasjonalt samarbeid. Dette vil ikke bare styrke den enkeltes karriere, men også øke den samlede operasjonelle kapasiteten til NATO.

Martin André Hammari er skvadronsmester i Sjøforsvaret og stabsbefal G5 Planverk, LANDCOM. Her er han ved hovedkvarteret i Izmir Tyrkia (Foto: privat).

KONGSBERG

ONE SYSTEM

- TO GROW WITH

MIX OF MISSILES

- FOR MISSION FLEXIBILITY

EVOLUTION CONTINUES

- APPROACHING FULL SPECTRUM AIR DEFENCE, **INCL LONG RANGE/ATBM**

www.kongsberg.com

NASAMS
Air Defence System

Helikoptre får dronestøtte

Av John Berg, major (R), forsvarsanalytiker

Britenes tidligere JHC (Joint Helicopter Command), velkjent fra årlige vinterøvelser i Nord-Norge, har nå i vel et år hett JAC (Joint Aviation Command), for å markere en energisk innføring av droner ved siden av helikoptrene. JHC/JAC samler helikoptre fra alle tre forsvarsgrener under én kommando, og der havner nå også mange av britenes taktiske droner. I Nord-Norge øver deler av JHC/JAC som kjent for en stor del sammen med Royal Marines, men også andre bakkestyrker.

JAC opererer i dag 60 svære Chinook taktiske transporthelikoptre, 25 Merlin HC4 og 4a (versjon av AW101 der våre SAR Queen redningshelikoptre er en annen versjon), 23 eldre Puma HC2 som er på vei ut og 34 Wildcat AH1 kamphelikoptre. Man skifter for tiden ut 14 Chinook'er med den nyere versjonen CH-47F og innfører også 50 Apache AH2 angrepshelikoptre. Eldre Apache, som nå er så godt som helt skiftet ut, tjenestegjorde i mange år i JHC; det var som kjent i slike helikoptre prins Harry fløy som våpenoperatør i Afghanistan.

Inn i JAC styrken kommer nå også Watchkeeper og Puma droner. Erfaringer fra Ukraina nevnes som en årsak. Dronene hentes fra Royal Artillery. Den nye organisasjonens potensiale ble demonstrert på en øvelser for en tid siden, der en Watchkeeper laserbelyste målet for en Apache som skjøt et Hellfire missil.

På øvelse Steadfast Defender tidligere i år opererte JAC en sammensatt helikopterstyrke på 19 maskiner, hovedsakelig i Norge, Sverige, Finland og Estland. Styrken fløy rundt tusen timer og læringskurven i nytt og annerledes terreng i Sverige, Finland og Estland var bratt. JAC opererer ellers alle steder, blant annet på Akrotiri, Kreta og i Brunei.

Britene innfører nå også Protector RG1 (MQ-9B i nyeste Sky Guardian versjon). Planen omfatter ialt 16 slike store MALE (Medium Altitude Long Endurance) droner. De første blir operasjonsklare i 2025.

Kilde: Alan Warnes, Air Forces Magazine Nov 2024

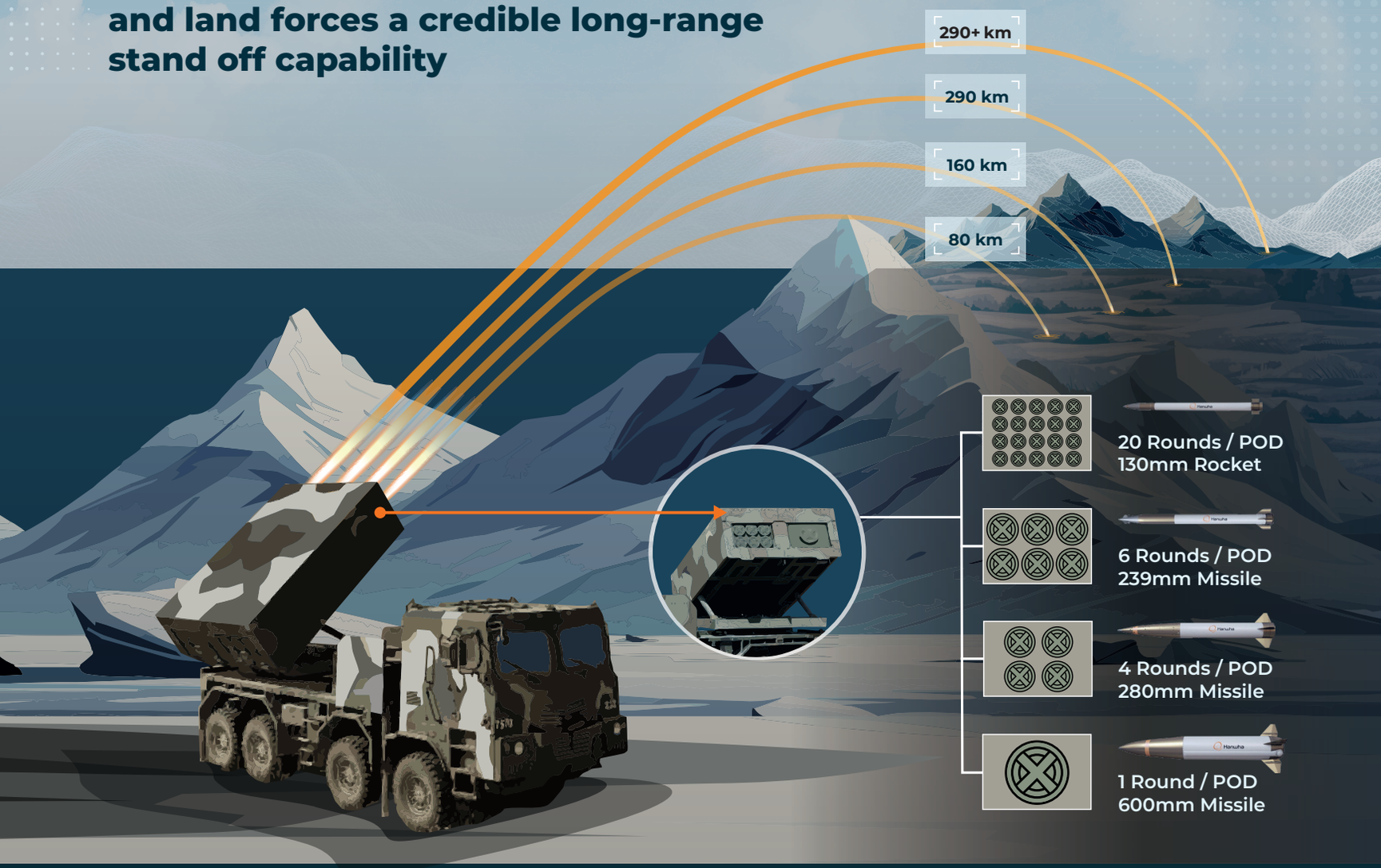

I Nord-Norge øver deler av JHC/JAC som kjent for en stor del sammen med Royal Marines, men også andre bakkestyrker. Her ser vi 845 Naval Air Squadron IV med sine AgustaWestland AW101 ved Bardufoss (Foto: Christine Midtby/Forsvaret).

Hanwha Aerospace

FULL-RANGE CAPABLE SYSTEM BEYOND EXPECTATION

The Chunmoo will give Norwegian joint and land forces a credible long-range stand off capability

K239 CHUNMOO

HIGHLY LETHAL MULTIPLE ROCKET LAUNCHER

- Fully developed system responding to Norwegian requirements
- Twin POD launcher for maximum firepower and operational flexibility
- In use and ready for fast delivery with a full range of rockets and missiles

Forsvar av hangarskip

Av John Berg, major (R), forsvarsanalytiker

Eldre lesere vil nok huske det sovjetiske konseptet for forsvar mot USAs hangarskipgrupper, først og fremst i Nord-Atlanteren: Store antall sovjetiske langtrekkende bombefly, atomdrevne angrepsubåter og overflatefartøyer skulle angripe med hundrevis av sjømålsmissiler, avfyrt samtidig fra alle kanter. Dette, håpet sovjeterne, ville «mette» hangarskipsgruppenes luftforsvar slik at noen av sjømålsmissilene kom igjennom og traff hangarskipene. Det handlet hovedsakelig om Kh-22 (Nato-betegnelse «Kitchen») på 6 tonn og med en rekkevidde på opptil 500 km. Stridshodet var på 900 kg, men spesielt treffsikker var Kh-22 ikke.

Hangarskipenes mest langtrekkende forsvar mot de sovjetiske bombeflyene var F-14 Tomcat jagere med lang rekkevidde AIM-54 Phoenix luftkampmissiler. Taktikken var primært å ødelegge bombeflyene før disse rakk å skyte ut missilene sine.

I dag ser US Navy en lignende trussel primært fra kinesiske bombefly, hovedsakelig Xi'an H-6 som er en lisensbygget og formodentlig modernisert versjon av den kalde krigens sovjetiske Tupolev Tu-16 (Nato-betegnelse «Badger»), velkjente fra Norskekysten den gangen. Og nå har man, meget lavprofilert, innført et oppfinnsomt mottrekk.

Hangarskipsgruppenes kryssere og jagere er som kjent bevæpnet med blant annet Standard Missile (SM) langtrekkende luftvernmissiler. Nå har US Navy modifisert SM-6 versjonen og hengt den under vingene på F/A-18E/F Super Hornet kampfly. Mens mest langtrekkende versjoner av AIM-120 AMRAAM oppgis å ha en rekkevidde på opptil 180 km, har flybårne SM-6, offisielt kalt AIM-174B, en rekkevidde på angivelig minst 350 km. AIM-174B er imidlertid en svær kladas til vestlig luftkampmissil å være. Den oppgis å være 6,7 m lang og veie sine 860 kg. Ikke desto mindre er en Super Hornet under testing observert med fire AIM-174B under vingene sammen med tre AMRAAM, og to AIM-9 Sidewinder kort rekkevidde luftkampmissiler på vingetuppene.

Det hører vel med at en SM-6 i fartøybasert versjon koster sine fem millioner dollar, og AIM-174B versjonen må nok antas å være en slant dyrere.

Kilde: David Axe, Warships, International Fleet Review nov 2024

Nå har US Navy modifisert SM-6 versjonen og hengt den under vingene på F/A-18E/F Super Hornet kampfly, skriver John Berg. Her ser hangarskipert USS Harry S. Truman med F-18 om bord (Foto: Johannes Bærhaugen/Forsvaret).

Telia

Vi trygger Nor5Ge

Norges sikkerhet krever samarbeid på tvers av landegrenser. Telia er den største leverandøren av nettverksinfrastruktur i Norden og Baltikum, og med 5G, fastnett og innovative løsninger holder vi samfunnet påkoblet. Sammen med Forsvaret utvikler vi løsninger for sikker og robust kommunikasjon. Vi kaller det Telia Tactical Network.

Telia – Stolt leverandør til Forsvaret.

→ Les mer om Telia Tactical Network og kritisk infrastruktur

Årets fem beste krigsfilmer

Filmene er vurdert av Nils Gjerstad

QUISLINGS SISTE DAGER

Regi: Erik Poppe

Nært innpå NS-lederen

Navnet Quisling har blitt ensbetydende med «landssviker», og er et eget oppslagsord i den engelske ordboka.

Manusforfatterne Anna Bache-Wiig og Siv Rajendram Eliassen har gjort et dypdykk i NS-lederens liv og levnet, med fokus på hans siste dager i fengsel.

Hovedpersonen er imidlertid presten Peder Olsen, som høsten 1945 takket ja til å være Quislings sjelesørger. Dagboken hans ble ikke offentliggjort før i 2015, og det har vært en viktig kilde for manusforfatterne.

Vi får en ny og nyansert vinkling på en av norgeshistoriens mest kontroversielle personer. Her kommer frem sider ved NS-lederen som mange ikke kjenner til, eksempelvis at han var hjelpearbeider i Ukraina og at han hadde ukrainsk kjæreste.

Store deler av filmen er som et intimt kammerspill med kun Quisling og presten som aktører.

Gard Eidsvold gjør en overbevisende innsats som Vidkun Quisling, og hans sinnsstemninger og aggresjonsutbrudd er med på å gi innblikk i hans psyke. Anders Danielsen Lie er omtrent hans rake motsetning, noe som bidrar til en god dynamikk i dramaet.

NR.24

Regi: John Andreas Andersen

En inspirerende heltehistorie

Gunnar «Kjakan» Sønsteby var med i filmen om Max Manus fra 2008, men Sønstebys meritter under krigen er såpass dramatiske og viktige at telemarkingen fortjener sin egen film.

Rammefortellingen er at den pensjonerte Sønsteby holder et foredrag om sine krigsopplevelser for elever i Rjukan, hvor han selv vokste opp.

I glimt bringes vi tilbake til okkupasjonsårene, og de risikofylte oppdragene Oslogjengen deltok i: Sprengingen av Arbeidsmobiliseringens kontor i Oslo med navn på nordmenn som tyskerne ville tvangsutskrive som soldater til Østfronten, er blant de mest spektakulære aksjonene.

Regien til Andersen er effektiv, og han får fortalt mye på 110 minutter. Sjur Vatne Brean spiller den unge motstandsmannen, mens Erik Hivju fremstiller krigsveteranen som gammel. Begge gjør sine roller med stor respekt for en av Norges mest medaljerte krigshelter. Sønsteby kommer med flere gjennomtenkte refleksjoner om hva det vil si å kjempe for demokrati og fedreland.

Dette er en rendyrket heltehistorie, men den har en motiverende kraft i seg som få andre krigsfilmer av nyere dato har. Dette gir mening i en tid hvor man stadig må ta stilling til spørsmål av typen «hva gjør du, hvis Norge blir okkupert av fiendtlige styrker? ».

LEE

Regi: Ellen Kuras

Kvinnelig krigskorrespondent

Ikke så mange kjenner til Elizabeth «Lee» Miller og hennes betydningsfulle innsats som krigskorrespondent under andre verdenskrig. Det er på høy tid at det kommer en film om henne, med den dyktige britiske skuespilleren Kate Winslet i tittelrollen.

Ymer Media

Med sin evne til innlevelse gir hun virkelig liv til Lee Miller. Som fotograf for motemagasinet Vogue, virker det kanskje spesielt at hun ble utnevnt som krigskorrespondent i Europa.

Opprinnelig var hun i Paris som motefotograf. Når krigen brøt lys dekket hun bl.a. London-blitzen i 1941 og frigjøringen av Paris i 1944.

Hennes største bragd var imidlertid å fotodokumentere holocaust og nazistenes grusomheter i KZ-leirene Buchenwald og Dachau. Faktisk var bildene hennes så sterke at de ble rammet av sensur i redaksjonen.

I en tid hvor kvinnelige krigshelter er etterspurt synes jeg at filmen om Lee er helt på sin plass. Hun var uredd og sta, og også litt eksentrisk, og med hjerte rett på plass.

Passende nok er filmen også regissert av en kvinne, Ellen Kuras.

ONE LIFE

Regi: James Hawes

Den britiske Schindler

Sir Nicholas Winton sitt liv ble forandret på en tur til Praha i 1938. Byen hadde nylig blitt okkupert av Nazi-Tyskland, og Winton så hvilken urettferdighet de jødiske i ghettoen ble utsatt for, og han setter seg fore å redde disse barn. Å få brakt barna i sikkerhet i England byr på flere utfordringer, ikke minst økonomiske.

Nordisk film distribusjon

Filmens fokus skifter mellom å vise Wintons kamp mot tiden i 1938 og hans liv 50 år senere - i 1988.

I England lever han en tilbaketrukket og komfortabel pensjonisttil-værelse. Til stadighet tenker han på hvordan det gikk videre med de 669 barna han reddet fra nazistenes grep. Når han blir kontaktet av BBC og det britiske tv-programmet That's Life! som vil ha han med på direktesendt show, får han seg en mildt sagt positiv overraskelse. Det blir et hjertevarmt møte med de overlevende på direktesendt tv.

Anthony Hopkins gjør en fin og varm tolkning som den underkjente Nicholas Winton, som i likhet med tyske Oscar Schindler var en forretningsmann som ikke bare brydde seg om penger; men også om å verdsette mennesker og redde liv.

THE DAMNED
Regi: Luchino Visconti

Meningen med krigen
Det er vinteren 1862, og den amerikanske borgerkrigen raser i USA.

En bataljon med soldater fra Nordstatene blir sendt til Montana for å vokte og patruljere grenseområdene. I Midtvesten, langt unna Washington og Richmond, er det lite fiendtlig aktivitet.

Store deler av filmen viser US Army-tropper som patruljerer, kjeder seg og gjør rutinepreget militære aktiviteter i et vinterkledt prærieområde. De få konfronta-sjonene med fienden som finner sted er til gjengjeld intense og fryktinngytende. Soldatene har imidlertid interessante samtaler om hvorfor de har valgt å gå til våpen for sitt nye fedreland.

Bergen Internasjonale Filmfestival (BIFF)

Iblant får også disse samtale et mer filosofisk og eksistensialistisk preg. Selv om filmen er lagt til den amerikanske borgerkrigen 1861-65, byr den på tematikk som har relevans til moderne konflikter og ikke minst viktigheten av å ha sine verdier i bunn, når krigen kommer.

Kommentar:

Krigsfilmer er i vinden

Mer enn 70 millioner mistet livet under Den andre verdenskrig. Denne konflikten synes aldri å slutte å fascinere folk, og Norge produserer krigsfilmer som aldri før.

Av Nils Gjerstad

Nils Gjerstad

Flere faktorer bidrar til at publikum lar seg appellere av krigsfilmer. Stadig nye bøker om de seks krigsårene i Europa utgis. Hvem som er «god» og hvem som er «ond», gjør det også lett for publikum å sympatisere med de allierte.

Den pågående krigen i Ukraina har visse paralleller til andre verdenskrig, og det igjen gjør folk mer interesserte i fortellinger om våre egne helter og skurker under den vanskelige okkupasjonstiden.

Med Max Manus (2008), regissert av Joachim Rønning og Espen Sandberg og med Aksel Hennie i tittelrollen, skjedde et slags vannskille innen norsk krigsfilm.

Filmen var blant norgeshistoriens dyreste, med et budsjett på 55 millioner kroner. Premieren var i desember 2008, og under åpningshelgen var det over 140.000 som løsnet billett for å se norske motstandshelter i aksjon.

Max Manus ble distribuert til 30 land, i tillegg til de fleste europeiske land, ble den også vist i Brasil, USA og Singapore. Totalt håvet den inn over 200 millioner kroner, altså omtrent fire ganger sitt innspillingsbudsjett. Den viste at norske filmskapere kunne håndtere høye budsjetter og bruk av CGI-effekter. Dessuten var det tydelig at norske krigshistorier også hadde appell i land som hadde i utgangspunktet mer dramatiske krigserfaringer.

Slike faktorer har også gitt norske produsenter og regissører og manusforfattere mer selvtillit til å fordype seg i norske fortellinger fra okkupasjonsårene.

De siste 16 årene har vi fått en jevn strøm av norske krigsfilmer, både velkjente gamle heltehistorier, og nyere vinklinger på okkupasjonstiden.

Kongens Nei (2016) viste hvor viktig Kong Haakon VII og kronprins Olav sin innsats under invasjonen av Norge 9. april faktisk var.

Nazi-Tyskland krevde at Norge skulle kapitulere, men de kongelige nektet og flyktet til Elverum.

Den 12. mann (2017) var en nyinnspilling av Ni liv (1957) men med noen «nye» elementer.

Spionen (2019) var et mer komplekst drama om den mystiske dobbeltagenten Sonja Wigert, som jobbet både for England og Tyskland. I forfjor kom den etterlengtede filmatiseringen av det største slaget i Norge under krigen.

Kampen om Narvik (2022) er en helstøpt heltehistorie, og ble en stor kassasuksess.

Den senere tid har det også kommet sterke og spennende drama om krigsseilere, som ble dårlig behandlet av myndigheter etter 1945 og lenge var en slags pariakaste.

Både Krigsseileren (2022) og Konvoi (2023) var betydelige norske suksesser. Den ekstreme nervepåkjenningen de opplevde under seilasene, med angrep fra tyske fly og ubåter, har ikke vært så kjent for folk flest.

I år har tre norske krigsfilmer blitt vist på kinoer. Stadig vekk kommer det også ny historisk informasjon om krigen, som gir manusforfattere mulighet til å lage nye spennende vinklinger.

Det er tilfelle med Quislings siste dager (2024), hvor presten og sjelesørgeren som jevnlig møter Quisling i fengsel er hovedpersonen.

Relativt nylig ble hans dagbok fra krigen oppdaget, noe som kaster nytt lys over møtene med NS-lederen. Filmen om Quisling fikk mye hederlig omtale, og viser at det er også betydelig interesse for filmer om norske nazister.

Kanskje tiden er moden for at vi kan få filmer om nordmenn som kjempet for Nazi-Tyskland på Østfronten?

FEEL 24

Norges raskest voksende treningssenterkjede

- Alle BFO-medlemmer får 15% rabatt på medlemskap
- Velg med eller uten binding
- Tilgang på snart 100 sentre

Se mer info på
www.Feel24.no/bfo

Fikk du med deg de nyeste episodene av **podkasten BFO Befaler?**

HARALD HØIBACK, OBERSTLØYTNANT OG SJEFSFORSKER VED FORSVARETS MUSEER:

– Det å lede en avdeling i krig er noe av det mest kompliserte du kan foreta deg, fordi du har en motstander som prøver å gjøre det vanskelig for deg.

BØRGE OUSLAND, POLFARER OG TIDLIGERE MARINEJEGER:

– Jeg prøvde å forestille meg at jeg kom til å bli marinejeger. Jeg tror det er lurt å ha bestemt seg litt på forhånd.

GRETHE BERGERSEN, SEKRETARIATSLEDER I BEFALETS FELLESORGANISASJON:

– Det er viktig at vi får en pensjon man kan leve av – uten å bekymre seg for hva som skjer i morgen.

DU FINNER EPISODENE PÅ BFO.NO, OG VI ER OGSÅ PÅ SPOTIFY

GJØR UNIFORMEN KOMPLETT!

Nå har vi båndstriper, medaljebånd og mye mer klart for deg i vår nettbutikk!

MSO STUDIO

msostudio.no

– Vi er fortsatt en **minoritet i Forsvaret**

Militært kvinnelig nettverk håper mangfold og likestilling fortsetter å være en prioritet i Forsvaret. Da slipper kanskje Forsvaret å miste tilsatte mens de er i foreldrepermisjon.

– For nettverket betyr det veldig mye at vi blir tildelt likestillingsprisen. Det viser at det frivillige arbeidet vi har lagt ned blir anerkjent og lagt merke til, sier Amanda Bergh. Her er hun sammen med Matilde Fogstad Saubrekka og Harriet.

Tekst & foto Øyvind Førland Olsen

– Vi er ikke flere enn rundt 16 prosent av de militært tilsatte i Forsvaret. Selv med allmenn verneplikt er vi fortsatt en minoritet i Forsvaret, sier løytnant Amanda Bergh (30).

Hun er leder i Militært kvinnelig nettverk som har alle militært tilsatte kvinner i Forsvaret som medlemmer.

I år ble nettverket tildelt YS likestillingspris. Det skjedde under YS konferansen i oktober.

Prisen tildeles nettverket blant annet fordi de er en «tydelig stemme når det gjelder alle forhold som skal til for å rekruttere og beholde kvinner i Forsvaret».

– For nettverket betyr det veldig mye at vi blir tildelt likestillingsprisen. Det viser at det frivillige arbeidet vi har lagt ned blir anerkjent og lagt merke til, og det kan bidra til at likestilling og mangfold blir satt høyere på dagsorden i Forsvaret, sier Bergh som tilføyer at de mottar prisen på vegne av alle som har engasjert seg og bidratt i nettverket gjennom 35 år.

VIL FÅ FLERE TIL Å BLI

Når Forsvaret skal vokse framover kan nettverket være med på å motivere flere kvinner til en livslang karriere i Forsvaret, sier løytnant Bergh.

Hun for tiden er i mammaperm fra jobben i Forsvarsstaben.

Det er også kaptein og styremedlem i Militært kvinnelig nettverk Matilde Fogstad Saubrekka (31).

– Dessverre er fortsatt et eget nettverk for kvinner nødvendig. Vi har fremdeles saker på agendaen når det kommer til likestillingsarbeid, som kjønnsubalansen i maktposisjoner og familiepolitikk som gjør det mulig for folk å ha to karrierer, sier Saubrekka.

Hun har tatt med datteren til Akershus festning. Utfordringer med å kombinere jobb og familieliv, har blitt pekt på som viktige årsaker for hvorfor tilsatte i Forsvaret velger å slutte.

– Her er lille rekrutten Harriet, sier Saubrekka og stryker det familien nyeste tilskudd på håret.

Harriet på åtte måneder pludrer i vei, uvitende om at yrkeskarrieren allerede har blitt staket ut.

– Det er ikke særegent for kvinner å være i permisjon, men det er særegent for kvinner å være gravid og føde, og så være lenge borte fra jobben i foreldrepermisjon. Vi har en vei å gå for å ivareta gravide kvinner i Forsvaret, fortsetter Saubrekka.

– Det skal så lite til for å minne folk på at de ikke er glemt når de er i permisjon. Det skal ikke være slik at uten av syne er ute av sinn. Da tror jeg Forsvaret også hadde vært flinkere til å beholde flere kvinner, sier Bergh.

Fakta:

Militært kvinnelig nettverk

Nettverk for Kvinnelig Befal ble stiftet 21. september 1989.

På årsmøtet den 25. januar 2018 skiftet organisasjonen navn til Militært kvinnelig nettverk

Nettverket har alle militært tilsatte kvinner i forsvarssektoren som medlemmer

Militært kvinnelig nettverk ble tildelt YS likestillingspris i oktober.

– DE HAR BIDRATT

Sjef Forsvarsstaben Ingrid Gjerde er enig med Militært kvinnelig nettverk. Det gjenstår noen kamper før kvinner blir møtt på samme måte som menn.

I løpet av karrieren vurderte hun selv å slutte – fordi det var vanskelig å kombinere et familieliv med en krevende og hektisk arbeidshverdag i Forsvaret. Gjerde er tydelig på at Militært kvinnelig nettverk har en viktig rolle i Forsvaret.

– De har bidratt, spesielt for de som har hatt det litt tøft. Jeg er sikker på at vi har beholdt flere kvinner i Forsvaret nettopp på grunn av nettverket.

Generalløytnanten sier at hun tidlig i karrieren kunne møte på enkelte fordommer fordi hun var kvinne. Det var ikke trakassering eller mobbing, som har preget deler av mediebildet om Forsvaret de siste årene, men kanskje en liten porsjon undervurdering.

– Jeg opplevde at jeg måtte jobbe hardt for å bli sett på som en god infanterist og en god troppssjef. Ikke bare som «hun troppssjefen», sier Gjerde som startet sin karriere i Forsvaret ved befalsskolen i 1987.

Da var rundt kvinneandelen i Forsvaret rundt fem prosent.

– De første årene i Forsvaret var jeg mye alene som kvinne i infanteriavdelingene. Det var helt sikkert velment, men da ble de sagt «Så hyggelig at du er her – at vi har en kvinne iblant oss». Jeg har vært heldig med sjefer og omgivelser, men jeg har dessverre sett en del situasjoner der det ikke har vært tilfelle og jeg har behandlet en del av de sakene. Heldigvis opplever jeg at det representerer unntakene, sier Gjerde.

– I deler av Forsvaret er det fortsatt en veldig lav andel kvinner, sier Ingrid Gjerde som er sjef Forsvarsstaben.

SEKSUELL TRAKASSERING I FORSVARET

Det er fortsatt mange som rapporterer om negative opplevelser i Forsvaret. Kvinner opplever i langt større grad mobbing og seksuell trakassering enn menn.

Forsvarets MOST-undersøkelse (mobbing og seksuell trakassering) i 2022 viste at nesten halvparten av kvinnene (45 prosent) rapporterer at de har blitt seksuelt trakassert i Forsvaret. For menn er det 14 prosent som rapporterer det samme.

Hvordan tallene er for 2024, får vi første vite senere litt senere. En ny MOST-undersøkelse er nemlig under utarbeidelse.

Uavhengig av resultatene av ny undersøkelse, er tallene fra undersøkelsen i 2022 langt unna nullvisjonen forsvarssjef Eirik Kristoffersen har lagt til grunn.

«Ingen i Forsvaret skal måtte oppleve diskriminering eller usaklig forskjellsbehandling. Vi skal jobbe for at alle skal ha like rettigheter og muligheter i Forsvaret vårt.».

Det skriver forsvarssjef Kristoffersen i Forsvarets handlingsplan for økt likestilling. Den peker ut noen satsingsområder i årene framover.

- *Kjønnsbalansen blant ansatte, vernepliktige og elever skal jevnes ut*
- *Forsvaret skal ha en personellsammensetning som reflekterer mangfoldet i befolkningen vi skal beskytte*
- *Forsvaret skal forebygge og håndtere mobbing, diskriminering, trakassering og seksuell trakassering systematisk*

– Jeg opplevde at jeg måtte jobbe hardt for å bli sett på som en god infanterist og en god troppssjef. Ikke bare som «hun troppssjefen», sier Ingrid Gjerde.

KAN ENDRE FORSVARET

Gjerde, som nå besitter den nest øverste stillingen i Forsvaret etter forsvarssjef Eirik Kristoffersen, mener Militært kvinnelig nettverk er like nødvendig nå som da de ble stiftet i 1989.

De kan bidra til en endring i kulturen i Forsvaret til det bedre, mener generalløytnanten.

– De spiller en så stor rolle i Forsvaret. Jeg opplever at Militært kvinnelig nettverk har blitt en inspirerende plass for kvinner der man først og fremst møtes for å løfte hverandre, skape arbeidsglede, og ivareta hverandre samtidig som vi kan ta opp problemstillinger med hverandre.

– Kvinneandelen i Forsvaret blir stadig høyere. Vil det være behov for et nettverk for kvinner i framtiden?

– Jeg kan ikke konkludere for all framtid, men jeg er helt sikker på at det fortsatt har stor verdi. Det er en mannsdominert kultur som preger Forsvaret, selv om den er i stadig endring. I deler av Forsvaret er det fortsatt en veldig lav andel kvinner, sier Gjerde som sikter til kampavdelinger i Hæren, besetninger på fartøy og i spesialstyrkene.

– Det fortsatt få kvinnelige flygere, og antallet kvinner blant teknikere er lavt – litt som det er ellers i samfunnet.

FLERE KVINNER I FØRSTEGANGSTJENESTEN

Den allmenne kjønnsnøytrale verneplikten som ble innført i 2015, vil være en nøkkel til å nå målsetningene om flere kvinner, mer mangfold og styrket forsvarsevne, mener Ingrid Gjerde.

– At andelen kvinner som er i førstegangstjenesten er over 30 prosent gir oss tro på framtiden. Det er rundt 30 prosent kvinner ved krigsskolene, og dette kommer til føre til endringer på hvem som er i lederstillinger i Forsvaret fremover, sier Gjerde

– Utviklingen kommer likevel ikke av seg selv, det må jobbes med. Og det er kanskje grunnen til at vi fortsatte trenger et nettverk. Hvis vi ikke jobber for mangfold, er jeg redd at det stagnerer eller at det går tilbake, sier Gjerde.

MED KVINNER I VAKTA

I vakta på Akershus festning står fire kvinner og utveksler erfaringer fra Forsvaret. Amanda Bergh og Mathilde Fogstad Saubrekka har drøyt ti år i Forsvaret.

Jenny Aandevik og Suphattra Chaiyasan har bare noen måneder i uniform. De forteller om det å være en av mindretallet, som riktignok har blitt større de siste årene, som kvinner i Forsvaret.

– På det ene vaktlaget er det fire jenter. På det andre er det ingen jenter. Vi har en kvinnelig lagfører og det fungerer veldig bra. Jeg synes kvinner utfører vaktopp-draget enda bedre enn menn, konkluderer Jenny Aadnevik.

– Likevel har vi ikke kvinnelig befal vi kan gå til. Da kan det være vanskelig å gå til en mann som kanskje ikke har like stor forståelse for de problemstillingene vi står overfor, fortsetter Aadnevik.

– Da jeg var inne til førstegangstjenesten følte ofte at jeg måtte være en av gutta, sier leder av Militært kvinnelig nettverk Amanda Bergh.

– Jeg tror fortsatt at det gjelder i dag. At man ser sin egen verdi i gruppa, ikke på grunn av at du er kvinne, men fordi man har andre perspektiver er viktig.

Jenny Aandevik og Suphattra Chaiyasan (t.v.) har bare noen måneder i uniform. De er vaktsoldater på Akershus festning. Her er de samtale med Amanda Bergh og Matilde Fogstad Saubrekka.

Forbereder vi oss på riktig krig?

Det er ulogisk å tro at russerne vil gå til krig mot de sterkeste delene av det vestlige verdi- og sikkerhetsfellesskapet.

Av Tormod Heier, professor i militær strategi og operasjoner ved Forsvarets høgskole/Stabsskolen

Er det sannsynlig at Russland vil starte en militær storoffensiv mot verdens mektigste allianse så lenge USA leder NATO? Vil da russiske stridsvogner, droner, missiler og jagerfly rykke frem over Finnmark, finsk Lappland eller den estiske Narva-regionen utover på 2020-og 2030-tallet? Så lenge USA og Russland holder hverandre i sjakk med en troverdig kjernefysisk gjengjeldelsesevne er dette ett av de minst sannsynlige scenarioene for det norske forsvaret. Dette er ikke det samme som å si at en fullskala krig er utenkelig i uoverskuelig framtid.

Tvert om.

Det vil alltid kunne oppstå feiltolkninger og misforståelser mellom russiske og allierte styrker. For eksempel i en paranoid og fryktbasert russisk kommandokjede som ser vestlige fiender bak hver en busk. Eller på grunn av tekniske uhell på amerikanske droner eller russiske missiler, som uforvarende kommer ut av kurs og antenner en allerede svært spent situasjon i Baltikum eller utenfor Svalbard. En fullskale krig kan i verste fall inntreffe, og dette er selvfølgelig noe Forsvaret må forberede seg på.

Tormod Heier er professor i militær strategi og operasjoner ved Forsvarets høgskole/Stabsskolen (Foto: Forsvaret)

NASJONENS EKSISTENS

Landets militære styrker er tross alt Norges viktigste instrument for å sikre nasjonens eksistens, landets suverenitet og styresmaktenes politiske integritet. Derfor er det viktig å ha en operativ flåte med F-35 jagerfly (som kan bestykkes med missiler og søke dekning i egne sheltere), samt havgående fregatter med helikopterstøtte og anti-ubåtkapasiteter om bord. Men når Forsvaret også er landets største og mest landsdekkende beredskapsorganisasjon kan de ikke bare forberede seg på det verst tenkelige – som også er det minst sannsynlige. Forsvaret må også forberede seg på det mest sannsynlige. Ikke minst fordi det er ulogisk å tro at russerne vil gå til krig mot de sterkeste delene av det vestlige verdi- og sikkerhetsfellesskapet; vil russerne virkelig gå til krig mot militære styrker som er svært godt egnet til å påføre russerne en lang rekke ydmykende og sviende nederlag. For deretter til sist å risikere å ende opp i en radioaktiv askehaug?

ØKONOMI SOM TEXAS

Er du militært underlegen Vesten, slik Russland er (med en økonomi på størrelse med Texas), så bruker du ikke militære styrker mot NATO-land som alene står for halvparten av verdens samlede forsvarsbudsjetter. En allianse som også står for over halvparten av verdens verdiskapning. Det er mye bedre å gå til krig langs spor der du vet at Vesten står svakere, der medlemmer som for eksempel Norge, Ungarn, Polen, USA og Tyskland er mer sårbare. Og hvor de politiske myndighetene er mer lydhøre overfor russiske argumenter og interesser. Førstelinjeforsvaret til Norge og Europa for øvrig er dermed sivilsamfunnet – ikke de militære NATO-styrkene. For det er her sjansen for politisk uttelling, sett fra Kreml, er størst.

Riktig nok ikke målt i antall okkuperte kvadratkilometer NATO-terreng. Men målt i endret politisk adferd på vestlig side. Med dette mens endringer i politiske partiprogrammer, endringer i partipolitiske konstellasjoner, og endringer i politiske holdninger som knyttes til kontroversielle stridsspørsmål. Som for eksempel hvor lenge vi kan tillate oss å bruke skattebetalernes penger på en vedvarende krig i Ukraina. Eller hvor mange flyktninger det er smart å be kommunene om å integrere i lokalsamfunnene. Eller hvor mye penger vi skal bruke på elektrifisering av oljeplattformer, bygging av vindmøller i sårbare naturreservater, styrke USAs militære tilstedeværelse i Norge, eller overkjøre minoritetenes rettigheter i grisgrendte utkantstrøk.

I Norge er nemlig dette konfliktlinjer med politisk sprengkraft. Offentlige diskusjoner rundt slike betente saker er en del av vår demokratiske styringsmodell; en modell som sikrer legitimitet og tillit mellom borger og stat, mellom innbyggerne og politikerne. Men denne forretningsmodellen kan også brukes mot oss. Særlig av dem som ikke vil oss vel. Som for eksempel de hemmelige tjenestene i FSB, SVR og GRU. Det er disse mannskapene som er Russlands frontsoldater. Ikke soldatene som trenes opp til konvensjonell krig i Leningrad militærdistrikt eller ved Nordflåtens regionale kommando på Kolahalvøya. Slike avdelinger er bare støttespillere til de hemmelige tjenestene som til daglig har ett overordnet mål: Å angripe den demokratiske og tillitsbaserte styringsmodellen som binder de styrende og de styrte sammen til ett sterkt fellesskap i Vest.

SANNSYNLIG TRUSSEL

Sammenlignet med trusselen fra russiske

Det er ulogisk å tro at russerne vil gå til krig mot de sterkeste delene av det vestlige verdi- og sikkerhetsfellesskapet, skriver Tormod Heier. Her ser vi soldater under øvelse Arctic Shock 2024 der norske og amerikanske styrker trente sammen (Foto: Karelius Heitmann/Forsvaret).

stridsvogner, missiler og jagerfly er denne trusselen mye mer sannsynlig. For her har russerne større sjanse for å nå frem. Særlig hvis vi sammenligner med alternativet – et konvensjonelt eller kjernefysisk angrep mot NATO-land som ledes av et USA som fortsatt står opp for sine allierte. Mot dette bakteppet er det rart å se at regjeringens syv oppgaver til Forsvaret nedprioriterer sivil støtte til samfunnsviktige funksjoner. Øverste prioritet i forsvarssektoren er avskrekking av Russland. Laveste prioritet er støtten til sivilsamfunnet. Begrunnelsen er at Forsvaret må prioritere operativ virksomhet og militære kjerneoppgaver.

Å bistå justis- og beredskapssektoren med menneskelige og materielle ressurser ses derfor som mindre viktig sammenlignet med et militært forsvar av landet, utenlandsoperasjoner, suverenitetshevdelse, overvåkning og myndighetsutøvelse. Spørsmålet er imidlertid om Forsvarets operative virksomhet, eller de militære kjerneoppgavene, lar seg gjennomføre hvis sivilsamfunnet ligger nede for telling? Er det sannsynlig at regjeringen får tilgang på et operativt kampsystem med avdelinger fulle av militær kjernekompetanse hvis datasystemene til Telenor, Telia eller Ice går i svart? Da snakker vi bare om timer eller dager før kommando- og kontrollsystemene som skal samordne Norges luft-, sjø- og landmilitære styrker kneler. Og det er litt dumt hvis landet samtidig står på terskelen til en krise som ingen vet utfallet av. Og hvis Asko og NorgesGruppen går i svart, vil de rundt 60.000 norske soldatene få mat og drikke et par dager ut i krisen? Og vil Posten og Bring komme frem til forsyningspunktene med nødvendige reservedeler og annet forbruksmateriell til dem som skal omsette den operative virksom-heten i praksis?

Eller hva med Helseforetakene, Vy, Kystverket, Avinor og SAS? Alle har de kritiske roller som knyttes til Forsvarets militære kjernevirksomhet.

FOR UNYANSERT

Å betrakte Forsvarets operative virksomhet og de militære kjerneoppgavene til noe som først og fremst har med avskrekking og militært forsvar av landet å gjøre, er unyansert. Denne tenkningen kunne norske myndigheter gjøre under den forrige kalde krigen. For da lå mange av logistikk- og støttefunksjonene til Forsvarets operative avdelinger organisk inne i egen forsvarsorganisasjon. Men disse ble outsourcet på 1990- og 2000-tallet. I dag er det sivile hel- og halvkommersielle selskaper som leverer tjenestene. Og dermed også mye av hvordan vi definerer Forsvarets 'operative virksomhet' og 'militære kjerneoppgaver'. Siden det russiske trusselbildet utover på 2020- og 2030-tallet mest sannsynlig vil utspille seg under terskelen for en fullskale krig, og siden Forsvarets operative evne hviler på et velfungerende og robust sivilsamfunn, sier det seg selv at forsvarssektoren og justissektoren må knyttes tettere sammen.

Sektorbasert silotenkning, sivil-militær revirpissing og intern fragmentering i statsapparatet er helt uforenlig med de mest sannsynlige truslene innbyggerne står overfor i årene som kommer. Forsvarssektoren må være sitt ansvar bevisst og stille seg følgende spørsmål: Siden de mest sannsynlige utfordringene i årene som kommer vil være politioppgaver og ikke forsvarsoppgaver, hva kan Forsvaret gjøre for å styrke beredskapsarbeidet i kommunene og politidistriktene?

Noe annet skulle bare mangle fra landets største og mest kompetente beredskapsorganisasjon; en sektor som til daglig ser ut til å være mest opptatt av det verst tenkelige. Men dessverre neppe det mest sannsynlige: å gi folk ute i kommune-Norge trygghet i hverdagen under ledelse av justis- og beredskapssektoren.

Tormod Heier har tjenestegjort i blant annet Brigade Nord, Etterretningstjenesten, Forsvarsdepartementet og Afghanistan. Hans siste bøker er Preparing for Hybrid Threats to Security med Odd Jarl Borch som medredaktør (Palgrave 2024) og Militærmaktens rolle i norsk krisehåndtering med Ann-Karin Larssen som medredaktør (Cappelen Damm 2024).

SIKKERHETSSENTERET RØRVIK AS

Sikkerhetssentret Rørvik AS har alle kursene du trenger for å fornye ditt sertifikat, enten det er gyldig eller utgått. Med Norges råeste simulator er re-treningen blitt til en lek.

DEKKSOFFISER/ MASKINOFFISER

FORNYE ELLER UTGÅTT D1-D5/M1-M4, VI HAR KURSENE DU TRENGER FOR Å FÅ DET TILBAKE:

- Sertifikatprøven (re-trening)
- Re-trening sikkerhetsopplæring offiserer
- Rep GMDSS ROC/GOC
- BRM/ERM, ECDIS og ARPA

Hos oss kan du få gjennomført dette på under 14 dager siden vi har E-læring.

Sikkerhetssenteret Rørvik

TA KONTAKT:

post@ssras.no eller
Telefon 74 39 22 22

Så hjelper vi deg med hvilke kurs du trenger. og ordner et opplegg som passer for deg.

